COMMENTARIVS ISAACIDIS
QVATENVS AD TEXTVM TALMVDIS INVESTIGANDVM ADHIBERI POSSIT,
TRACTATV 'ERVBHIN OSTENDITVR.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

QVAM

CONSENSV ET AVCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

IN

COLLEGIO COLVMBIAE

AD

SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

MAX. LEOPOLDVS MARGOLIS, A. M.

NOVI EBORACI.

MDCCCXCI.

COMMENTARIVS ISAACIDIS
QVATENVS AD TEXTVM TALMVDIS INVESTIGANDVM ADHIBERI POSSIT,
TRACTATV 'ERVBHIN OSTENDITVR.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

QVAM

CONSENSV ET AVCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

IN

COLLEGIO COLVMBIAE

AD

SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

MAX. LEOPOLDVS MARGOLIS, A. M.

NOVI EBORACI.

MDCCCXCI.

TYPIS ABRAHAMI GINSBERG, NOVI EBORACI.
(158 East Broadway.)

MEMORIAE

PATRIS CARISSIMI ATQVE PRAECEPTORIS

ISAACI MARGOLIS

S.

שלו הוא . . . שלי (נדרים 50 a).

Causa fuit pater his . . . (Horat. sat. I, 6, 71).

CONSPECTVS MATERIARVM.

Evolve quamvis Talmudis partem in quavis recentium editionum: nota emendationes marginales posterorum [1] variasque lectiones ex "aliis libris" [2] repetitas: cognosces vitiatum textum exstare longeque a primi exempli [3] forma abesse.[4] Ingentem vero numerum si videris lectionum variantium, quas uno codice manu scripto[5] cum textu vulgari[6] collato RAPHAELVS RABBINOVICZ, vir diligentissimus, collegit, idem "sancto Talmudi" quod multis libris profanis, ut classicis, evenisse facile concedes. Atque maxime corruptae sunt formae grammaticae,[7] quas scribae ad suum quisque arbitrium libidinemque invenisse videntur, ut magis audaciam admireris quam sapientiam eorum, qui leges linguae Talmudicae exponere ausi sunt. Hinc praecipue, opinor, profecti viri doctissimi, THEODORVS NOELDEKE et DAVID HENRICVS MVELLER, quinque ante annis in comitiis litterarum orientalium doctorum septimis textum desiderari Talmudicum critica ratione investigatum declaraverunt.[8]

---

[1] צריך לומר = legendum est in scholiis Salomonis Luriae, Ioelis סירקיש Cracoviensis, Iesaiae Berlin, Eliae Vilnensis, aliorum. De quibus infra.

[2] ספרים אחרים.

[3] Quod scriptum esse videtur ineunte saeculo post Chr. n. quinto; v. Strack, Einleitung in den Thalmud, Leipzig 1887, p. 47.

[4] V. Brüll, Jhrbb. IV, p. 70.

[5] qui a. 1369 scriptus totum Talmud Babylonicum continens in bibliotheca regia Monacensi conservatur; v. catal. Steinschneiderii (Die hebr. Hdschrr. der K. Hof- und Staatsbibl. in München, M. 1876), n. 95. Liber Rabbinoviczii insciptus est: ספר דקדוקי סופרים. Variae lectiones in Mischnam et in Talmud Babylon. quum ... tum e codice Monacensi praestantissimo collectae, annotationibus instructae. Quindecim emissi sunt tomi (Monachii 1868 — 1886) ordines I, II, IV et quinti tractatus זבחים et מנחות complectentes. Diem obiit iam supremum auctor.

[6] editionis Francofurtensis a. 1720—1722, quam auctore Rabbinoviczio (מאמר על הדפסת התלמוד, Monachii 1877, p. 98) omnes fere recentiores editiones secutae sunt.

[7] ut pro uno verbo legimus 'Erubhin 2 a מילי, מיליה, מילה, מילהא, מילהה, מילתא (in variis scilicet codicibus).

[8] V. acta (Berichte des VII. internationalem Orientalisten-Congresses gehalten in Wien im J. 1886. W. 1889), p. 58: Herr Prof. Nöldeke stellt im Vereine mit Herrn Prof. Dr. D. H. Müller den Antrag: ,,Die Section spricht die Meinung aus, dass eine kritische Ausgabe des Talmud ... ein wissenschaftliches Desideratum ist" et q. s. — V. quoque Lagardii Semitica I, 70 sq.; Mittheilungen II, 243.

2. Hoc doctorum desiderium se explere posse M. FRIEDMANN putavit. Exstat eius in actis illorum comitiorum, quae proximo anno foras data sunt, exemplar tractatus Talmudici critice, ut in titulo est, editi; atque in praefatione legimus id emitti, ut viri eius artis periti consilia inter sese communicent, quam rationem sequatur rectissimam qui rem talem susceperit.[1] Nihil eiusmodi, quod sciam, in medium prolatum est: putaveris exiguum esse numerum existimantium. Ne tamen שתיקה pro הודאה habeatur, pauca dicenda sunt.

3. Aliud enim est textum correctiorem edere, aliud verba scriptoris ipsa, ut in archetypo exstiterunt, quod quidem scilicet fieri possit, restituere velle: ille ad usum cotidianum satis idoneus, hoc certe summum est desiderium hominum litteratorum, quibus res et litteras antiquitatis scrutari atque investigare propositum est. Atque ut quod dixi exemplo confirmem, si in textu vulgari pro מותר — אסור, pro כשר — טרפה, pro טהור — טמא, pro פטור — חייב exstiterit, is qui e Talmude vitae normam ac regulam repetit facile e contextu sermonis rectum cognoscere poterit: ei textus vitiis liberior satis superque, archetypum res est luxuriosior. Quod si restituere volemus, primum omnes qui conservati sunt codices manu scripti inter sese comparandi sunt nobis, comparatorum indoles ac natura uniuscuiusque cognoscenda sunt et quae ratio intercedat alii cum alio et cum prima editione typis impressa[2], tum omnia glossaria, commentarii, epitomae, quae denique commentationes scriptae sunt Talmude nondum impresso pervestigandae sunt, si quae in eis verba Talmudica allata inveniantur, haec colligenda, collecta inter sese et cum libris manu scriptis et cum textu primae editionis conferenda sunt: illa primaria appellem subsidia critici apparatus Talmudis, haec secundaria. Quae si nusquam negleguntur, hic certe neglegenda non sunt. Nam qui codices usque ad hoc tempus inviolati remanserunt, recentiore videntur conscripti esse aetate: vetustiores sancta combussit simplicitas.[3] Quodsi veterum scriptis caute sciteque perutemur, iam multimodis inopiam illorum solabimur. Atque codices editionesque impressas inter sese comparare incepit iam ille Rabbinovicz magna cum cura atque diligentia: quam rem neque perfecit neque ita tractavit, ut datis singulis lectionibus naturam uniuscuiusque codicis et quae ei similitudo vel

---

[1] תלמוד בבלי מסכת מכות. Babylonischer Talmud. Tractat Makkoth. Kritische Edition von M. Friedmann; pp. 68 (IV). — „Mit vorliegender Bearbeitung des Tractates Makkoth übergibt der Vf. der Oeffentlichkeit eine Probe-Ausgabe eines Talmudtractates, die als Grundlage eines Meinungsaustausches, wie und in welcher Weise eine kritische Ausgabe des Talmud auszuführen sei, dienen möge".

[2] Soncinas sive Pesarensis 23 tractatus continens, e quibus hodie 18 exstant; Bombergiana prima totum Talmud complectens, de quibus v. Strack l. l., p. 51.

[3] ib. p. 49**.

dissimilitudo cum aliis intercederet generatim describeret : commentarios et glossaria obiter neque certa ratione instituta praestrinxit. Dum igitur quo dixi modo neque codices investigati neque veterum commentationes pervestigatae erunt, rem infelicem, quia immaturam, tentaverit, qui textum Talmudicum verum restituere conabitur. Rectius quam Friedmann ille de hac re iudicasse videtur HERMANNVS STRACK,[1] vir de litteris Talmudicis optime meritus: cognovit enim longius exspectandum esse nobis, dum Talmud Babylonicum[2] critica ratione edatur, quam ut opus a Rabbinoviczio inceptum perficiatur scilicet quae paranda sunt, ut hanc rem aggredi possis, non paratis.

4. Iam desistamus domum a tecto aedificare : tempus est fundamentum iacere. Sed antequam nobis quid facere propositum sit exponamus, debitos honores eis nos tribuere oportet, quibus temporibus vel antiquioribus vel recentioribus textus Talmudis emendatior curae fuit. Atque de illis uberius iam disseruit F. LEBRECHT :[3] de his pauca sunt dicenda. Fuerunt eis, quae editionem Soncinatem vel Bombergianam secuta sunt, temporibus nonnulli rabbinorum, qui tempus exercitationibus halachicis vacuum in textu emendando collocarent, saepe parum critica ratione, cum coniectando (מן הסברא) potius, nonnumquam כמפי נבואה,[4] ea dico facultate, qua natura eos donaverat, ut divinando rectum cognoscerent. Quo in numero praeter ceteros florent Salomo Luria,[5] cuius emendationes libro, qui חכמת שלמה inscriptus primum Cracoviis a. 1582 prodiit paucisque iam post annis additus est editioni Talmudis Constantinopolitanae,[6] pervulgatas secuta est primum editio Cracoviensis altera (a. 1602 — 1605 impressa),[7] magis autem Lublinensis tertia (1617 — 1639);[8] Samuel Koidanover,[9] cuius lectiones libro ברכת הזבח[10] emendatae insertae sunt primum editioni Francofurtensi (1697—1699);[11] scholiastae Iesaia Berlin,[12] Elias Vilnensis, is qui vulgo גאון vocatur,[13] Akiba Eger,[14] Ioel סירקיש,[15] qui a libro בית חדש[16] inscripto solet ב"ח nominari. Horum omnium emendationes ei, qui de fatis textus impressi disseret, magni sunt momenti ; parvi ei, qui textum

---

[1] l. l. p. 50. [2] Supra cum de Talmude res ageretur, Babylonici memores fuimus: nam, ut constat Palaestinense magis vitiatum esse quam Babylonicum, ita consentaneum videtur a recentiore incipere, eo purgato restitutoque altius redire.

[3] Handschriften u. erste Ausgg. des Bab. Tal. v. F. Lebrecht. Berlin 1862, pp. 17 — 44.

[4] Alia vis subicit his verbis, quibus Tos. מנחות 109 b usus est ; v. Lebrecht l. l. p. 30, n. 2.

[5] mort. e. Lublini a. 1573. [6] V. מאמר, p. 64 sq. [7] ib. p. 72.

[8] ib. p. 75 sqq. [9] ib p. 86, n. קכד.

[10] Est commentarius in tract. זבחים. [11] מאמר, p. 85. sqq. [12] Lebr., l. l. p. 46, n. 1.

[13] mort. e. Vilnae 1797. [14] mort. e. Posnaniae 1837.

[15] rabbinus Cracoviensis, mort. e. 1640.

[16] Est commentarius in libros qui טורים (a Iacobo filio אשר conscripti) vocantur.

altius investigare tentabit: magna enim ex parte, ut indicavi, coniecturales sunt neque longius repetitae quam ab editionibus primum impressis. Nostra aetate editionem criticam Lebrecht ille paravit;[1] quem, patriae amantissimum Germaniae et qui maxime delectaretur, quod unus totum Talmud Babylonicum complectens codex in bibliotheca Germana servaretur,[2] in alia antiquissimus,[3] ita ut praedicere se posse existimaret, qui de textus Talmudis investigatione critica mereretur, eum virum fore Germanum [4] Rabbinovicz, exsul ille Rossicus, secutus est: de quo iam supra diximus.

5. Codices maiore, opinor, ex parte habemus iam inter sese collatos, ita ut, quamvis rem quam celerrime perfici cupiamus, tamen subsidia illa secundaria aggredi possimus. Ut enim difficile est haec eruere nisi cum illis comparata, ita illi non accuratius possunt investigari, nisi haec omnia perquisiveris. Atque in eo numero primum pono epitomas halachicas, ut הלכות גדולות,[5] שאלתות,[6] הלכות Isaaci Alfasi,[7] vel haggadicas, ut liber עין יעקב inscriptus,[8] deinde commentarios et glossaria, ut גרשם "luminis exsilii",[9] Salomonis Isaacidis, Chananelis,[10] נסים,[10] Tosaphistarum,[11] Maimonidis,[12] tum lexica, ut Nathanis filii Iechielis Romani quod ערוך[13] vocatur, denique responsa,[14] postremo commentationes grammaticas, exegeticas, philosophicas.[15] Quae omnia singula sunt tractanda et ad suam quidquid rationem atque modum, ita ut in codicibus investigandis hanc cognoscamus esse lectionem 'Arukhinam, Raschianam illam et quae sunt generis eiusdem.

6. Propositum est mihi hoc libello demonstrare, qua ratione his subsidiis secundariis perutendum sit. Atque operae pretium esse videbatur primum commentarium, quem Isaacides [16] in maiorem Talmudis Babylonici partem scripsit, investigare: nam et completior est ceteris et testimoniorum, e quibus verba textus eruere possis, plenior. Tum unum in praesens ad tractatum accedere malui, quia rem tentavi inusitatam magisque experiundi causa neque sciebam an eventus labori atque curae non esset responsurus. Neque fugit me vulgarem commentarii textum pro ipsius Isaacidis verbis habendum non esse: editiones primum impressae et, quod fieri posset, codices manu scripti erant consulendi.

---

[1] V. eius Krit. Lese verbess. LALA. z. Talmud, Berlin 1864, p. 41 sqq. et Steinschneid. in encyclopaedia Erschii et Gruberi s. n. Lebrecht.

[2] V. eius Hdschrr., p. 59. [3] ib. p. 48. [4] ib. p. 59. [5] ib. p. 16. [6] ib. p. 17. n. 1. [7] ib. p. 25 sq. [8] ib. p. 43. [9] ib. p. 27 sq. [10] ib. p. 33 sq. [11] ib. p. 35 sq. [12] ib. p. 36 sq. [13] ib p. 34 sq.

[14] Alter Zunz desideratur, qui fata responsorum describat.

[15] Neque enim fere liber est hebraice scriptus, in quo verba quaedam Talmudica non laudentur.

[16] Salomo, filius Isaaci, Trecensis, mort. e. 1105; de cuius vita et libris uberius disseruit primus Leopoldus Zunz in Zeitschr. f. d. Wiss. d. Jud., Berlin 1822, pp. 277—384; quem secutus est I. H. Weiss, תולדות רבינו שלמה בן יצחק, Vindob. 1882.

7. Iuvat, quos codices exstare commentarii e variis catalogis, quibus quidem mihi uti liceret, cognovi, omnes eos enumerare servato ordine tractatuum, ut est in editionibus Talmudicis, ita ut quem in tractatum nullum habeamus, facile videatur omissis scilicet eis, in quos commentarium non scripsisse Isaacidem viri doctissimi [1] probaverunt :

	Parma De Rossi	Monach. Steinschn.	Paris. Zotbg.	Bibl. Ang.	Tur.	Bodl. Neub. Ars. Darmest.
ברכות	1309.					
שבת	1324.	216 (def.)	324 .			
ערובין		216.	324.			420.
פסחים		216.				
ביצה	808. 1299.	216.			MS. II,9	420.
חגיגה	808.	216.			II, 9 bis.	
מועד קטן	808.	216 (def.).				
ראש השנה	808.	216 (def.).			II,9	
יומא	1299.	(216.)			II,9	419.
סוכה		216.			II,9	
מגלה					II,9	
יבמות			323.	13.		367.
כתובות	1310.			13.	IV,38	421.
קדושין	1299.				IV,38	367.
גטין			13.		IV,38.	368.
סוטה						
בבא קמא	1300.					429,2
בבא מציעא						MS. Opp. 387.
בבא בתרא						369.
עבודה זרה	1292.					
סנהדרין						
מכות	1292.					
שבועות	1293.1299.					
הוריות	1292.					
זבחים				325.	V,29; VI,47 (התכלת,	
מנחות					הקומץ רבה).	
בכורות					VI 47.	
חולין	1304.1309.					869.373.
ערכין						370,4.
תמורה						
נדה	1299.1304.					

[1] Zunz l. l. p. 367 sq. ; Weiss l. l. p. 38 sqq.

Monachn. Steinsch. v. catal. codd. mss. bibliothecae regiae Monacensis tomi I par. I codd. hebr. complect. Mon. 1875 (M. Steinschneider auctor).--Paris. Zotbg. v. Catalogue des mss. Hébreux de la bibliothèque impériale (Zotenberg). —Bibl. ang. v. Cataloghi dei codici Orientali di alcune biblioteche d'Italia stampati a spese del ministero della publica instruzzione. Firenze 1878. — Bodl. Neubauer, Oxonii 1886. — Turin., Parma, Bodl. repetii e libro inscripto Reliques scientifiques [d'] Arsène Darmesteter tom I, Paris 1890, pp. 119 – 130. — In indice Zotenbergii legimus commentarios in שבת et ערובין in bibl. Paris. servatos esse epitomen in Alfasi !

8. Sunt alia subsidia, quibus potest is uti, cui verum textum commentarii Raschiani restituere propositum est. Nam multi loci afferuntur a Tosaphistis [1] et novellarum [2] scriptoribus ; tum aliquem praebere potest usum epitome Raschiana libro Alfasi addita [3] vel excerpta haggadica, quae in libro עין יעקב inveniuntur. Neque haec omnia deterrebimur adhibere, quamquam eis nisi in vulgaribus editionibus non licet nobis peruti : nam ad solam interpretationem maxime pertinent nec, si res alia agetur, tantopere fallere poterint nos, ut haec ipsa critice edita desideremus. Iam fines atque terminos nobis constituamus, extra quos egredi non sit necesse : neque possumus rem in infinitum propagare : simus contenti eis rebus, quas attingere possumus.

9. In hoc, qui 'Erubhin inscribitur, tractatu investigando usus sum ad textum Raschianum elucidandum uno codice Monacensi [4] collationem secutus Rabbinoviczianam[5] : pro quo siglum m adhibui : valdeque doleo quod neque Oxoniensi [6] neque Parisino [7] mihi uti licebat. Ex editionum impressarum numero consului Pesarensem (𝔓),[8] Bombergianam alteram (𝔅 pro $𝔟_2$),[9] Salonicensem (𝔖)[10]; tum testimonia Tosaphistae (tos), cetera denique quae Rabbinovicz attulit. Lectiones Raschianas contuli magno cum labore atque cura cum codicum Monacensis (M) [11] et Oxoniensis (O) [12] atque earum, quas nominavi, editionum primum impressarum, scilicet Pesarensis (𝔭), Bombergianae alterius (𝔟 pro $𝔟_2$), Salo-

---

[1] De his uberius disseruit Zunz in Z. Gesch.u. Litt. I (Berol. 1845), pp. 29 – 60.

[2] חדושים.

[3] scilicet ab alio quodam conscripta.

[4] V. supra p. 11 (in tabula).

[5] in parte V l. l.

[6] quem Neubauer, vir doctissimus, interrogatus a benevolentissimo praeceptore meo, Ricardo Gottheil, litteris respondit recentiore aetate conscriptum esse.

[7] V. supra p. 11 (in tabula) sq.

[8] V. supra p. 8, n. 2. Mutuam dedit mihi eam Ephraim Deinard, bibliopola Newarkensis.

[9] quam e bibliotheca templi Emanu-El mutuam habeo.

[10] e collatione Rabbinoviczianа ; de qua editione v. מאמר, p. 28 sqq.

[11] V. supra p. 7, n. 5.

[12] de quo Rabb. in exordio partis IV, p. 1 : כ״י נפלא כולל בו כל סדר זרעים וכל סדר מועד שמכרו הרב ר׳ נחמן נתן קורוניל נ״י מעה״ק ירושלם ת״ו לשם.

nicensis ($\mathfrak{s}$).[1] Pro lectione Raschiana siglum S [2] posui ; $\mathfrak{rec}$ recentiores sive vulgares significat editiones impressas. In paginis numerandis secutus sum Bombergianam alteram.

10. Restat, ut dicam materiam in quattuor partes distribuere placuisse. Primum igitur disserendum erit de lectionibus Raschianis explicitis, deinde de implicitis, post lemmata tractanda erunt, tum ad extremum verba Talmudica non suis, sed aliis eiusdem tractatus locis a Raschio laudata.

[1] V. supra p. 12, n. 10.
[2] a nomine Salomonis repetitum.

CONSPECTVS SIGLORVM ET COMPENDIORVM.

$\mathfrak{B}_1$	Bombergiana prima.
$\mathfrak{B}$	" altera.
M	Monacensis.
O	Oxoniensis.
$\mathfrak{P}$	Pesarensis.
$\mathfrak{S}$	Salonicensis.
S	Commentarius Raschianus, codex Raschianus :
$\mathfrak{b}_1$	secundum Bomberg. primam,
$\mathfrak{b}$	" " alteram,
m	" Monacensem,
$\mathfrak{p}$	" Pesarensem,
$\mathfrak{s}$	" Salonicensem,
$\mathfrak{tos}$	" Tosaphistam.
$\mathfrak{rec}$	recentiores editiones.
cet	ceteri (e codd. adhibitis).
con	contra.
pr, sec	prius, secundum.

[Litteris Rabbinicis scripsi verba commentarii quae ipsius Raschii sunt, ut distinguerentur a lemmatis et verbis textus.]

A. De lectionibus explicitis.

Lectionum [1] explicitarum nomine eas appello, quas disertissime planissimeque laudatas [2] vel repudiatas [3] videmus. Quarum numerus in hoc tractatu nonaginta ; si dubias [4] neglexeris, relinquentur una et octoginta. Genera duo videntur esse : nam sive duplices reperiuntur sive simplices. Duplex est lectio duas complectens versiones, ita ut altera laudetur, altera repudietur, vel utraque iuxta aestimetur. Simplex est lectio, cum nihil aliud dicatur nisi sic esse legendum, sic non legendum.

Ac primum quidem e lectionum duplicium numero sunt quae ita repudientur, ut tamen interpretationis dignae habeantur, sunt quae prorsus reiciantur. Illarum numerus est octo ; quattuor lectionem laudatam ita exhibent, ut eam repudiata sequatur, in ceteris alter adhibetur ordo. Illae sunt :

I. 44 b הכי גרסינן אמר רבה הכי קאמר ואם היה בתוך התחום שלו[5] כאלו לא יצא מביתו דמי . . . רב שימי בר חייא אמר הכי קאמ׳ אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו כאלו לא יצא מתחומו [ל דמי] ואית דגרסי בלישנא אחרינא... ובתרויהו גר׳ אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו אלא בדרבה גרסי׳ כאלו לא יצא מביתו ובדרב שימי [ל גרסינן] כאלו לא יצא מתחומו ... ולשון ראשון נראה[6] הגון.— Lectionem repudiatam exhibet O (Rabbae verba sequuntur haec: לישנא אחרינא ה״ק אם תחום שנתנו לו חכמים מובלע בתוך תחום שלו כאלו לא יצא מביתו דמי=M margo (שנתנו לו חכמים מובלע בתוך תחום שלו); laudatam cet.

II. 62 b לישנא אחרינא הכי גרסי׳ ואם יש שם ישראל אחר . . . ואי אפשר לומר כן.— Spectant haec verba ad quae videmus in lemmate 62 a sub fin.: ואם יש שם ישראל אחד. Omnes codices laudatam sequuntur.

III. 99 b 1. ומן הצנור מכל מקום כלומר . . . ובמתני׳ נמי scilicet aeque atque)

---

[1] גרם .גרסאות studere (Talmudi) ; קרא legere (Biblia Sacra). Iudaei Talmud non legunt, sed discunt („lernen“). Quod igitur in Masora קרי (quod est legendum), id est in commentariis Talmudicis הכי גרסינן (sic discimus).

[2] velut his verbis : הכי גרסינן; ומסתברא כותיהו, ולשון ראשון (נראה) הגון, וזה עקר.

[3] ונראה בעיני שאין זו, ולבי מגמגם, ואי אפשר לומר כן, והמפרש לשון ראשון טועה הוא (ו)לא גרסינן; גירסת התלמוד.

[4] sive codicibus discrepantibus, ita ut verba laudantia deslnt in nonnullis, sive quod incertum est, utrum varia lectio an alia interpretatio sit.

[5] התחום שלו] תחום ביתו S.

[6] om. S.

(in boraitha, v. infra שמעתי דהכי גרסי׳ 2. מן[1] הצנור ומכל מקום ולא גרסי׳ 1. מכל מקום [mb בלא וי״ו] . . . אלא 2. ומכל מקום כלומר (sequitur refutatio alterius) *אלא הכי[2] גרסי׳. 1. ומן הצנור מכל מקום וכו׳ ומתניתין היא . . . ולא סיפא דברייתא היא. Ex his verbis, quamvis perplexus sit sermo, cognoscere possumus primum fuisse codices, in quibus lemma verba Mischnica מן הצנור e. q. s. continens cum extremis verbis boraithae coniungeretur, ut in OM𝔖. Hanc coniunctionem repudiat; lemma ea verba esse dicit (ומתני׳ היא . . . ולא סיפא דברייתא היא) = 𝔓𝔅$_1$𝔅. Tum et lemma et Mischnae textum corrigit: acceperat (שמעתי) enim legi ומכל מקום: hanc lectionem reicit, laudat מכל מקום (omisso ו). Repudiatam exhibet M; cet laudatam.

IV. Dubia: ib. 𝔖: עומד אדם בר״הר גרסי׳ . . . ואית דגרסי בר״הי . . . ונראה בעיני דאין זו גירסת התלמוד . . . הלכך בר״הר גרסי׳.—Laudatam sequitur 𝔖; reiectam cet. Sed omnia haec verba omitt. m𝔭𝔟$_1$𝔟; legimus in eis בר״הי (in lemmate)=to𝔖: לא יעמוד אדם בר״ה . . . וכן גר״ח אבל בקו׳ גר׳ לא יעמוד ברשות היחיד.

Alterum est secutus ordinem in his:

V. 2 b ההוא משפת קלעי׳ ולמטה . . . לישנא אחרינא . . . ולהן לישנא גרסינן במסקנא ההוא משפת מזבח ולמעלה . . . . ושתיהן שמעתי וזה עיקר . . . . והמפרש לשון ראשון טועה הוא. — M: ההוא משפת קלעים ולמטה „לישנא אחרינא" משפת מזבח ולמעלה; cet laudatam exhibent.

VI. 95 a אי אמרת בשלמא [משום דקא סבר שתי מחיצות דאורייתא] היינו דקתני ועוד אלא אי אמרת [משום דקא סבר פי תקרה יורד וסותם] מאי ועוד . . . לשון אחר . . . וה״ג אא״ב [משום דקא סבר פי תקרה יורד וסותם] היינו דקתני ועוד אלא אי אמרת [משום דקא סבר שתי מחיצות דאורייתא] מאי ועוד . . . . ראשון שמעתי ואית דגרסי כלישנא בתרא ומסתברא כותיהו.— Reiectam 𝔖, cet laudatam sequuntur.

VII. 95 b תנא קמא סבר מצות צריכות כונה ורבן גמליאל סבר מצות אין צריכות כונה . . . ולבי מגמגם . . . ונראה לי דהכי גרסינן ת״ק סבר מצות אין צריכות כונה . . . ור״ג סבר מצות צריכות כונה[3].— Laudatam sequitur M (ת״ק סבר לצאת לא בעי כונה ור״ג סבר לצאת בעי כונה), repudiatam 𝔓 (𝔅$_1$?): ת״ק סבר לצאת בעי כוונה ורבן גמליאל סבר לא בעי כוונה; 𝔅 ad verbum. Incertum est, quam lectionem significatam voluerit O verbis מר סבר מצות צריכות כונה ומר סבר מצות אין צריכות כונה vel 𝔖 his: מר סבר בעינן כוונה ומר סבר לא בעינן כוונה (, certissimum verba מר . . . . ומר in codice, quo Raschi est usus, non exstitisse neque eum hanc lectionem a quoquam accepisse).

VIII. 97 b הכי גרסי׳ במאי אוקימתא למתני׳ בסכנת לסטים אימא סיפא וכו׳ . . .

---

[1] ומן 𝔖 to𝔖.

*[2] om. m; פיסקא. הכי : 𝔖.

[3] כונה mb om. 𝔭; 𝔖: ור״ג סבר כוונה בעי.

לשון אחר ועקר ולא לשבש הספרים . . . במאי אוקימתא למתני׳ בסכנת ג ו י ם אימא סיפא וכו׳... וזה עקר.—Repudiatam O recepit, cet laudatam.

Numerus lectionum duplicium, quibus altera laudatur, altera utique reicitur, est duodecim. Atque hic quoque ordinem variat atque immutat.

a) 1. הכי גרסינן . . . , (ו)לא גרסינן. Hoc specimen conservant sex:

IX. 25 a הכי גרסינן מודי לי רב ששת שאם עשה מחיצה על ה ת ל ולא גרסינן על ש פ ת.— Laudatam omnes codices exhibent.

X. 41 b הכי גרסינן תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו ולא גר׳ ו ח ז ר ו הכא.— Verbum וחזרו legimus in O; quod cet omitt. V. C 300.

XI. 48 a ה״ג אמאי כיון דעירבו חיצונות בהדי אמצעית הוו להו חדא . . . ו כ י ה ד ר ה א מ צ ע י ת ו ע י ר ב ה ב ה ד י א י ד ך ש ל י ח ו ת ה ד ח י צ ו נ ה ע ב ד ה ולא גר׳ הכא ע ד ל ק מ ן.— Verba reprobata in 𝔖 invenimus; quae cet non habent.

XII. 48 b הכא גרסי׳ כיון דעירבה אמצעית בהדי חיצונה הויא לה חדא ו כ י ה ד ר א ע י ר ב ה ב ה ד י א י ד ך ש ל י ח ו ת ה ע ב ד ה ולא גר׳ ו א י ד ך מ י ה א ל י ש ת ר י (... ואית דגרסי לה ומפרשי... ואי אפשר לומר כן).—Lectionem reiectam exhibet 𝔖: וכי הדרה מיערבא בהדי אידך שליחותא דהא קא עבדא אידך מיהא תשתרי; cet laudatam.

XIII. 84 a ה״ג צריכא דאי תנא ס ל ע דליכא למיגזר כו׳ (omn. codd.=) ולא גרסינן [𝔟 אי] תנא ב ו ר אבל ס ל ע לא דהא בור בלא סלע לא מצי למיתני כדפרשי׳.

XIV. 86 b ה״ג לא על פי רבי י ו ס י [𝔭𝔟 נעשה] אלא על פי רבי ישמעאל ב״ר יוסי ול״ג לא ע״פ ר׳ י ה ו ד ה . . . [𝔭𝔟 נעשה].— 𝔖(=M marg): לא ע״פ ר׳ יוסי ולא ע״פ ר׳ יהודה; cet laudatam sequuntur.

2. . . . גרסינן ולא גרסינן . . . Specimen unum est hoc:

XV. 28 a פוטיתא גמי לילקי מ ש ו ם ש ר ץ ה א ר ץ גרסינן ולא גרסינן [𝔟 לילקי] ה׳ דשבע בעי למילקי.— Repudiatam exhibet 𝔖: אפוטיתא נמי לילקי ח מ ש משום; cet laudatam.

3. . . . ולא גרסינן . . . Utraque dubia.

XVI. 38 a הא לאיי . . . ולא גרסינן לאיי אפנויי [מופני ?] מפני דאינו דורש לא פסוק ולא גזירה שוה [.] דכולי תלמודא הן תרגום של ל א י י[1].— Sic restituere textum Raschianum hoc loco valde corruptum placuit mihi. [2] Reiectam in nullo codicum legimus.

XVII. 98 b אי דלית ביה ארבעה *מקום פטור הוא **מ ק ו ם פ ט ו ר ה ו א לא גרס׳[3].— Verba repudiata non leguntur in O𝔖, leguntur in ceteris.

---

[1] הא לאו...: m: לאיי . . . לאיי אפנויי מפנה דכולי תלמודא הוא תרגום; 𝔭. 𝔰: הא לאו 𝔟 [הא לאיי] לאיי אפנויי מופני דכולי תלמודא הוא תרגום של לאו; intellegere non possum.

[2] Rabb. ad m: וצ״ל הא לאיי כו׳ לאיי כמו לאיי אפנויי כו׳ תרגום של הן. Dubito an verum non restituerit.

*[3] m om. 𝔭𝔰. **[3] om. 𝔟. In codice, quo Isaacides perutebatur, haec verba defuisse vel ex interpretatione Raschiana כ ס י דמקום פטור הוא ... מיהו cognosci potest. Quod ibi c o n c e s s i v e, in codicibus (praeter O𝔖) c a u s a l i t e r adhibetur.

b) Lectiones duplices, in quibus laudata prorsus reiectam sequitur, tres sunt.

XVIII. 30 a זיונא ס"ד לא גרסינן הכא אלא במסכת ברכות והכא גרסי' אימא מזונא.— Legimus in M: "זיונא ס"ד "אלא אימא מזונא; in $\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$: זיונא ס"ד אימא מזונא; in 𝔖 : לא תימא זיונא אלא אימא מזונא. S=O𝔓.

XIX. 47 a דברי ר' מאיר לא גרסי' אלא סתמא היא.— Nusquam verba reiecta legimus, scilicet quod Talmud infra dicit : מכלל דיחידאה פליג עליה ?—אין e. q. s.

XX. 86 b והכא לא גר' גבוהות מן הארץ אלא אם גבוהות עשרה טפחים sicut in codd. omnibus.

Dicendum est de eis lectionibus duplicibus, quibus utraque par ponitur vel verbis disertissimis, ut והיא היא, vel additamento nullo facto. Septem est numerus harum ; tres dubiae sunt.

XXI. 81 a 1. לאפוקי מדרבי יהושע דאמר פת[1] . . . ל"א גרסינן 2. לאפוקי מדרבי מאיר . . . והיא היא . . . מאן שמעת ליה . . . 1. רבי יהושע וללישנא אחרינא . . . 2. רבי מאיר.— 2. = O ; 1. = cet.

XXII. 11 b 1. אביי[2] לפרושי פלוגתייהו אתא ל"א 2. ואמר אביי גרסינן ומפירוש דאביי ילפינן דאין צריכין לינע.— 1. = אמר אביי (omisso ו) = omn. codd.

XXIII. 92 a 1. שלא יהא זה עומד במקומו ל"א 2. שיהא זה עומד במקומו גרסי'.— 2. = OM (M : שלא יורידו למטה אלא יהא e. q. s.). 1. = cet.

XXIV, 104 b 1. תרו בה כיתנא ואית דגרסי 2. בוניתא.— 1. (כתנא) = Mmarg O𝔖𝔅. 2. = (בינתי) M(כונתא, ut videtur, pro בונתא)𝔓($\mathfrak{B}_1$).

Tres dubiae sunt hae. Dubiae, quod nescio an differentiam interpretationum, non lectionum habeamus.

XXV. 21 b שאוגדות[3] קושרות פתחן לצורך בעליהן שאינן נבעלות לאחרים אוגדות [m מוגדות 𝔰 מאגדות] לשון אגודה ל"א שמגידות[4] פתחיהן כשרואה דם אומרת [𝔰 מגדה] לבעלה ויכרוש סימנה.— Si m genuinus est codex Raschianus, ל"א variam esse interpretationem unius lectionis (שמגידות) dicendum est ; si 𝔭𝔰𝔟 sequemur, sive S = $\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ שמגידות פתחיהן לבעליהן לשון אחר שאוגדות פתחן לבעליהן ; sed alterum sequitur ordinem, v. supra : שמאגדות 𝔰), sive aliud habemus exemplum lectionis duplicis duabus versionibus iuxta positis neque una magis laudata quam altera. Nam MO𝔓 שמגידות solum, unum שאוגדות 𝔖 exhibet.

XXVI. 83 a 1. אחד מכ' בביצה . . . ויש שמונין 2. אחד ממ' בביצה ומפרשי . . . והמדקדק בלשון הזה אי אפשר להעמידו לקיין ואני שניסן שמעתי . . . 1 a ואי דציפורי' מאתן ושבע הוין . . .

---

[1] 𝔭𝔟 ככר m𝔰.

[2] Exemplum interpretationis sine lemmate; v. infra (B in initio). 𝔰: אמר אביי.

[3] -ק ה שמאגדות 𝔰 שמגידות (Rabb.: וצ"ל שמוגדות) m. [4] 𝔭𝔰𝔟 מגידות m.

אייתי חלתא שדי עלייהו . . . כמה הוין תמני . . . אייתי וועודות דרבי . . . אי הכי טפי הוו להו כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה כך שמעתי בלשון אחד . . . ובלשון אחר שמעתי 1 b. מאתן ושב הוו אלא אייתי וועודות של רבי שדי עלייהו ודל (?) חלתן (?) מהכא (?) אי הכי טפיא להו כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה.— 1. 1 a = omn. codd.

XXVII. 105 a מפני ה ט ו ע י ן 2. ל״א . . . מפני ט ו ע י ה מ ד ה 1.— 2. = omn. codd. V. Raschi 52 b s. v. מפני.

Deinceps, ut erat propositum, genus alterum tractandum est, eas dico lectiones, quas simplices appellavi: una enim lectio sive laudatur (הכי גרסינן) sive repudiatur (לא גרסינן). Atque nostrum est, quod quidem fieri possit, eruere atque demonstrare, quae lectio in codice, quo Raschi est usus, exstiterit pro laudata, quam pro repudiata ponere in animo habuerit.

a) Sic est legendum. Numerus est harum quinque et quinquaginta.

XXVIII. 8 b ס״נ למה ל י צורת פתח =MO𝔖. Dubito an ליה 𝔓𝔅 correctum voluerit.

XXIX. 9 b גרסי׳ א י ת מ ר = omn. codd. Ut videtur, omittebatur hoc verbum in codd.

XXX. 13 b הכי גרסינן מ ע ש ה ק ו ץ ב ע ל מ א ק ע ב י ד.— S = M𝔖𝔅; certe con O𝔓 (O: ולא התם מידי דהו׳ אקוץ; 𝔓: התם מ י ד י ד ה ו ה אקוץ בעלמא דקעבד.— 𝔅: ו ל א ה י א מעשה קוץ בעלמא קעביד).

XXXI. 16 b ס״נ [1] דאי רבנן מג׳ ועד ד׳ ש ל ש ה ו א ר ב ע ה חד הוא = 𝔓𝔅₁𝔅 (O: הא ג׳ וד׳ חד הוא). M omnia haec verba om. 𝔖: מג׳ ועד ד׳ מג׳ ועד ד׳ חד הוא. Rabb.: ונרא׳ שכן היה לפני רש״י והגיהו. Nescio an verum sit.

XXXII. 18 a [2] תרין יודין vel בתרין יודין ס״נ היינו דכתיב וייצר בתרין יודין.—* 𝔓𝔅 (𝔖O); om. M. Rabb.: ונר׳ שרש״י פירשו, i. e. legeudum est בתרין יודין. תרי פרצופין ילקוט ms. (a Rabb. adhibitus). Rabb.: ונר׳ שכן היה לפני רש״י והגיהו, i. e. sive haec verba erasa sive (ב)תרין יודין lectum voluit.

XXXIII. 25 a ס כ א גרסינן הוי מיעוט ולא הוי מיעוט. = codd. M om. haec atque alia verba; error scribae videtur esse, v. Rabb. 25 a נ. Videtur lectio exstitisse הועיל, לא הועיל, sicut infra (comp. ס כ א!).

XXXIV. 26 b ס״נ לא נצרכה א ל א לחמשה ששרוין בחצר כו׳.— M: לא נצרכה כגון שהיו חמשה e. q. s. S = cet.

XXXV. 27 b [3] הכי גרסינן לר׳ אליעזר מיעט ציר ולרבי יהודה מיעט מים ומלח* = codd. praeter 𝔅. Legimus enim in cet: מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט (מיע׳) לר׳

---

[1] om. m (?).

*[2] Haec et alia, quae sequuntur, verba desunt in m, ut videtur, per haplographian. *[3] Haec e. q. s. verba desunt in 𝔰.

e. q. s., in 𝔅 : מאי רבי לרבי אליעזר רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט ציר לרבי יהודה כן
גדיש רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט מים ומלח.

XXXVI. 27 b ס״ג דתני א [1] ונתת הכסף וגומר. — S = O𝔅$_1$𝔅 ; om. דתניא M𝔓𝔖.

XXXVII. 29 a ס״ג ו ה נ י נמי ליהוו כאפרסקין = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; MO𝔖 ואם א י ת א
ולשון שאינו הגון הוא ונר׳ שכן היה לפני רש״י והגיהו : Rabb. .ה נ י נמי ליהוו כי אפרסקין.

XXXVIII. 30 a ס״ג אבל בגדי עשירים לעניים לא = O𝔓𝔅$_1$𝔅. 𝔖: אין לעשירים
לעניים לא. — M haec omnia verba om. Rabb.: ונר׳ יותר כוונת רש״י משום דהוו ספרי׳
שכתבו כאן כמו בשבת [p. 92 a] ״בגדי עניים לעשירים לא״ וכן היה באמת לפני הריטב״א
והגיה רש״י דכאן הוא להיפך דפרסאי הוו עשירים ואנן בעינן לשעורי בהו כ״ע דהוו עניים
גבייהו.

XXXIX. 33 b הכי גרסינן גבוהה עשרה ורחבה ארבע עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו
עירוב. S = O𝔖𝔅 ; M𝔓𝔅$_1$ א י ן גבוהה עשרה ו א י ן רחבה ארבעה.

XL. 34 b הכי גרסינן פשיטא רשות היחיד עולה עד לרקיע *ו כ י ה י כ י ד ס ל ק א
ל ע י ל ה כ י נ ח ת א ל ת ח ת* = codd. (variatis nonnullis verbis) praeter M ;
om. enim * . . . * (exstant verba in marg).

XLI. 37 b ס״ג על איזה מהן שארצה רציתי ילך לא רצה לא ילך רצה מבעוד יום כו׳
לא רצה מ ב ע ו ד י ו ם : Pro משחשיכה unus M exhibet. — מ ש ח ש י כ ה אינו עירוב.

XLII. 38 b הכי גרסינן א ל א ה א ד ת נ ן רבי אליעזר כו׳ הא בענן סעודה הראויה
מבעוד יום וליכא = codd. (O אלא מעתה הא e. q. s.).

XLIII. ib. גרסינן ב נ י ע ו ר = codd.

XLIV. Dubia. 39 b. ס״ג [2] אבל כלכלה ד מ י ח ז י כ מ ת ק ן ט י ב ל א אימא לא
= O ad verbum ; 𝔓𝔅$_1$𝔅 (אימא מודה להו לרבנן). Con M𝔖: אבל כלכלה דדלמא אתי
לתקוני טיבלא אימא לא.

XLV. 42 b הכי גרסינן אמר רב הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי ח צ ר [3] אין
לו אלא חצי ח צ ר [3]. — Huius lectionis quasi mucro videtur esse verbum ח צ ר
v. Tos.: גרסינן דתני ס ע י ר שמעינן ליה ממתניתין דכילד מעברין ח צ ר וכלתה מדתו בחצי et פי׳
תלמיד הריטב״א (auctore Rabb.): והרא״ה ז״ל גרים א״ר הונא ומודינא שאם היה מודד ובא
וכלתה מדתו בחצי ה ע י ר אין לו אלא חצי ה ע י ר פשיטא אימא יש לו חצי העיר כו׳.
S = omn. codd.

XLVI. 46 a גרסי׳ [4] ר בי א ל י ע ז ר. — S = MO𝔖 con אלעזר 𝔓𝔅. V. Nidda 7 b.

XLVII. 46 b ס״ג ר ב פפא אמ׳ אצטריך ו ל ע י ל ק׳ (?) — S = MO𝔓𝔖 con ורב 𝔅$_1$𝔅.

XLVIII. Dubia. 48 a ס״ג [5] אינמ׳ משום דתני לה כר׳ יוחנן בן נורי ולחומרא
ואיהו לקולא ס ב ר [6] ומשום ד ס ב י ר א ל י ה לקולא כל ד ת נ י לחומרא מחייך עליה
בתמי׳. — Verba laudata videntur esse haec: ד ת נ י . . . ס ב ר . . . ד ס ב י ר א ל י ה

---

[1] om. 𝔰=𝔖!

[2] om. m. [3] 𝔪𝔭𝔟 חצרו 𝔰=𝔖! [4] 𝔪𝔟$_1$𝔰 אלעזר 𝔭𝔟. [5] om. m. [6] 𝔪𝔭𝔟 סבירא ליה 𝔰.

דתני . . . = O𝔓𝔅₁𝔅 ; 𝔖 pro דתני priore דכבר exhibet, pro דסבירא ליה M דהוה תני ליה.

XLIX. 49 a ס״נ עירבה עם שתיהן אסורה עם שניהן = omn. codd.

L. ib. ס״נ איכא בינייהו כלי ושאין בו שוה פרוטה וקטן.— 𝔖 pro ושאין בו שוה exhibet ופחות משוה neque tamen illud laudatum esse existimo. Cetera in omn. extant codd.

LI. 49 b נרסינן מי שבא בדרך וחשכה לו.—S=𝔓𝔅₁𝔖𝔅 ; O om. וחשכה לו ; M: והיה ירא שמא תחשך, quam lectionem repudiatam (auctore Rabb.) Tos. ר״ד et או״ז § 155 laudant (עיקר הני׳). Sed v. 51 a: אמ׳ רבא והוא דכי רהיט לעיקרו מטי אמ׳ ליה אביי והא חשכ׳ לו קתני. Melius testimonium lectionis ab Isaacide laudatae, haud opinor, requisiveris ; ob hanc causam existimo laudatam esse eam.

LII. 51 a ס״נ ולא היא לאתניא ליה כדר׳ [1] יוסי = omn. codd.

LIII. ib. נרסינן ב׳ י׳ ד׳ מחלוקת במקומי=omn. codd.

LIV. 51 b ה״נ וזהו שאמרו. . .=omn. codd.

LV. ib. ס״נ ולא יצא עשיר חוץ לתחום. — Verba חוץ לתחום laudata videntur esse=omn. codd.

LVI. 52. b ס״נ הא מני אחרים היא=omn. codd.

LVII. 54 a נרסינן דעלמא דאזלינן מיניה = omn. codd. (O: דאזלת). In libro, qui inscribitur, ס׳המוסר a ר״י בן כספי conscripto et in libro טעם זקנים foras dato Rabb. scriptum vidit (in sect. 19) : דהאי עלמא דאתי.

LVIII. 55 b נרסינן וכופפין. — S=omn. codd. praeter 𝔖: וגופפין. Rabb.: ונר׳ שבן היה לפני רש״י והגיהו.

LIX. 58 b ס״נ אין [2] מודדין אלא מומחה בקי במדידה.—S=O! cet: מן המומחה, v. Tos. hoc loco.

LX. 61 b ס״נ הא באין בה דיורין מודין ליה. Sic codd. omn. (praeter(?)O כשאין בה דיורין מיהת מודו ליה).

LXI. 62 b ס״נ לעולם קסבר דירה בלא בעלים לאו שמה דירה = omn. codd. (praeter O: אמר אביי דכ״ע דירה e. q. s.).

LXII. 70 a סכי נרסינן כיון דבעידנא דבטיל להו הנך כו׳.—S videtur=MO (M om. להו; O: דקא מבטיל ליה); con cet, qui omitt. הנך (𝔓𝔅₁𝔅 omitt. להו ; 𝔖: דמבטל ליה). V. B קלד.

LXIII. ib. b סכי נרסי׳ כגון עירב דרך הפתח *כו׳ זה הכלל לאתויי מבוי שניטלה [3] דרך ספתח. . . קורתו או לחייו.—Pro כגון exhibent MO : לאתויי מאי לאתויי, quae

---

[1] 𝔭𝔟 ברבי m בדרבי 𝔰.

[2] m𝔰𝔟 ואין 𝔭𝔟.

*[3] om. m, ut videtur, perhaplogr., exst. in lemmate.

verba videtur expuncta voluisse; cet=S. קורתו או לְחַיְ(י)ו S=M𝔓 ; con קורותיו ולחייו 𝔓𝔅₁ קורותיו או לחייו O קורתו ולחייו 𝔖. V. A LXXVIII et C 903.

LXIV. 70 b נר׳ ישראל וגר.—S=𝔓𝔅₁𝔅 con MO𝔖: וגוי. Rabb.: וכן היה לפני רש״י והגיהו לפי שנוי אית ליה יורשין כדאמר בקדושין י״ז ב׳.

LXV. 73 a הכי גרסינן דאי ממטו להו ריפתא להתם טפי ניחא להו. — Quamquam variant codd., tamen a S differre non videntur. Haud scio an spectet in, quae sequitur, lectionem.

LXVI. ib. הכי גרסי׳ דאי מייתי ליה ריפתא לבי רב טפי ניחא ליה. — 𝔖: דאי איכא דמייתו ריפתא הכא ניחא להו לבי רב טפי. Cet לבי רב eodem quo S loco exhibent.

LXVII. 75 a הכי גרסינן ואי מהכא הוה אמינא בתים לא ידענא כמה. — S=O𝔓 (ad verbum); M𝔓𝔅₁ con 𝔖: בתים טובא משמע.

LXVIII. 78 b ס״ג התם הוא דבתר דקנה לי׳ עירוב לא ניחא ליה דלינטר. — S=omn. codd. praeter M: הני מילי מקמי דליקני עירוב אבל בתר דקנה e. q. s. Rabb.: ויש לפרשו בדוחק (lectionem scilicet M) הנ״מ התם דלא צריך ליה אלא מקמי כו׳ ולשון ארוך הוא ונר׳ שרש״י מחקו.

LXIX. 80 a גרסינן ואיבעיא להו=omn. codd.

LXX. 81 a גרסינן איתיביה אביי בכל מערבין עירובי חצירות. — S=omn. codd. V. Tos.: איתיביה . . . תחומין כו׳ כן סי׳ הגירסא בספרים ישנים וכן גרס ר״ת.

LXXI. 83 b ס״ג במתניתין אנשי חצר ואנשי מרפסת=omn. codd. V. Tos. 84 a s. v. תא שמע, quo loco pro מרפסת lege עלייה.

LXXII 86 b ס״ג אלא קל הוא כו׳.—Verbum אלא=וליתס לדרב יסודס אלא כדרב סונא. Aliter Tos.: ור״ח פי׳ דקיימ׳ לן כרב יסודא ול״ג אלא ור״ת נמי לא גר׳ אלא. S=omn. codd.

LXXIII. 88 b נר׳ בברייתא ארבע אמות על ארבע אמות, non in Mischna 88 a. S=omn. codd.

LXXIV. ס״ג דילמא אתי לאפוקי מיא במאני דבתים להכא.=𝔅 ad verbum ;O. 𝔓𝔅₁: להתם. M𝔖 : לחצר.

LXXV. 90 a ס״ג התם לא מינכרא מחיצתא הכא מינכרא מחיצתא. — S=omnes codd. praeter 𝔖: התם ליכא מחיצתא דמינכר הכא איכא מחיצתא דמינכר. Rabb.: ונר׳ שכן היה לפני רש״י והגיהו . . . משום דלשון זה משמע דהויא מחיצה רק שאינו ניכר ובאמת אי לא אמרינן גוד אסיק אין כאן מחיצה כלל

LXXVI. 91 a מגגלגג ומגג לחצר ומחצר *לחצר ומחצר[1] לקרפף ומקרפף לקרפף[1]..—V. D ל. S=𝔓𝔅₁(𝔅 om. ומקרפף לקרפף). M𝔖: כולהו גרסינן מחצרלגג ומגג לקרפף. Recte Rabb.: ונר׳ שרש״י הוא שהגיה כאן כלפנינו לאישמעינן מגג לג׳ג ומחצר לגג ומחצר לחצר ומקרפף לחצר אחר :O .דאפי׳ של אנשים הרבה שרי ומחצר לקרפף ומגג לקרפף. Rabb. : ונר׳ שהוא ט״ס.

---

*1 m𝔓𝔖 om. 𝔟.

LXXVII. 93a b] הכי נרסינן ארבע אמות דלהדי כרם עבודת הכרם לגבי גדר כיון כו׳ =[𝔓 לגבי) pro דלהדי) 𝔖 (ארבע אמות דלהדי כרם כעבודת הכרם דמי) con M (ארבע אמות לגבי כרם כעבודת הכרם דמי ארבע אמות לגבי גדר)𝔅 (דלהדי גדר ארבע]. . .=𝔖] להדי כותל ולגבי גדר) O (ארבע אמות לגבי הכרם דמי לגבי גדר).

LXXVIII. 94a נרסינן שניטלה[1] קורתו או לְחיו[2].—S=M (לחיו) 𝔅 (לְחייו) con O𝔖 שנטלו קורותיו או לחייו. V. supra LXIII et C 903.

LXXIX. 94 b הכי נרסינן שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני=omn. codd.

LXXX. 101 a הכי גר׳ מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור וכן מצאתי בתשובת הגאוני׳ וכן עקר=omn. codd.

LXXXI. 103 b הכי גרסי׳ ואי רבנן לישקליה ניהליה ביד ותפשוט דרבי אליעזר כולי כלומר. . . . S=O𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅M corr. con M eras. M marg (ד״ס s. l. ז). 𝔖 verbum ביד omnino om. infraque exhibet בין ביד בין בכלי variis lectionibus in unam confusis („Dublette“).

LXXXII. 104 b נרסינן המכנים שרץ=omn. codd.

b) Sic non est legendum. Exempla octo.

LXXXIII. 20 b לא גרסינן איתמר נמי.—Verba repudiata exhibent M𝔖, pro quibus cet תניא נמי הכי. V. B ב.

LXXXIV. 25 b לא גר׳ בכולה הא שמעתא ונפרצה חצר כנגדו.—Desunt haec verba (post לחצר . . . קרפף) in omn. codd.

LXXXV. 33 a ואסור ליטלו לא גרסינן דהא ורסי׳ מאי . . . ומשום . . . לפיכך נכתב בספרים . . . —Verba reiecta videmus scripta in M𝔖 (Rabb.: ובתוס׳ רי״ד ובריטב״א קיימו את הגירסא); desunt in cet.

LXXXVI. 42 b לא במשיכה לא גרסינן ומאן דגרים לה הכי קאמר ורב הונא אמר לך . . . —Verba repudiata in omn. inveniuntur codd. (variantibus scilicet inter sese).

LXXXVII. Dubia. 72 b השותפין לא גרסי׳[3]*. — Lectionem praeter vulgares Mischnae editiones et Talmud Palaestinense codex exhibet nullus. (Mischna ed. Pes.: והשותפין).

LXXXVIII. 84 b וכן לא גרסינן.—Testantur Tos.: פירש רש״י ל״ג וכן ור״ח גרים לה. Exstat וכן in 𝔖, omitt. cet.

LXXXIX. 85 b מי מינטר לא גרסי׳. — Omitt. omn. codd. praeter 𝔖: ע״ח בחצירות מי מינטר והא אנן תנן.

XC. 91 a מי לחשך לא גרסינן[4]*.—Testantur Tos.: רש״י לא גרים ליה והורי״ e. q. s. Omitt. MO𝔖, add. 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

---

[1] psb שניטל m = M.

[2] m לחייו psb.

*[3] psb om. m.

*[4] om. m ; 𝔰: מי לחשך לא שמעתי ול״ג ליה.

Habemus lectiones explicitas singillatim enumeratas atque in suas partes distributas; quaerendum nunc est, sintne usui ei, qui velit textum restituere verum.

Lectiones explicitae Raschianae ipsae per se parvi sunt momenti. Nam (hoc quidem in tractatu) perraro (ex omni l. e. numero [XC sive LXXXI] decem possum exempla repetere) auctorem vel nomine (וכן מצאתי בתשובת הגאוני' LXXX.) vel tecte (שמעתי [1] III.; ושתיהן שמעתי V.; ראשון שמעתי VI.; ואני שניהן שמעתי (?) XXVI.; ואית דגרסי I. IV. VI. XII. XXIV.) significat. Ceterae videntur ex coniectura emanasse, ut VII. ונראה לי דה"נ. Itaque fit, ut oratione suum ad arbitrium correcta verba cognoscat priora non sine aliqua notione esse, velut VIII. לשון אחר ועקר ולא לשבש הספרים. Atque has lectiones coniecturales esse, vel ex eo apparet, quod numquam eas secutus textum emendavit. Testis nepos eius, Rabbenu Tam (in praefatione libri, qui inscribitur ספר הישר; apud Lebrechtum l. l. p. 32 not. 1): כי גם ר' שלמה זקיני זצ"ל אם הגיה הגרסא בפירושו הגיה אך בספרו לא הגיה כי אם שותי מימיו הגיהו על פירושו אשר לא מלאו לבו לעשות כן בחייו זולת במסכת זבחים לבדה. ובדקתי ומצאתי בספרים שלו כי לא הוגהו מכתיבת ידו. Ei autem, qui archetypi verba restituere volet, videndum est, cuius aetatis lectiones singulae sint; atque si quae lectio ab Isaacide repudiata invenietur in multis et antiquioribus commentationibus sive auctore quodam eorum, qui ראשונים vocantur, exstitisse reperietur in vetustioribus codicibus, praeferenda est emendationi Raschianae, nisi vero vitium manifestum nemo non intellegere poterit.

Omnis autem laudata lectio pro alia repudiata exstat; itaque lectiones explicitae testimonia sunt lectionum, quae Isaacidis temporibus in codicibus reperiebantur. Atque si, quanta sit inopia codicum manu scriptorum veterum, qui hodie exstant, cogitaveris, iam operae pretium esse concedes investigare, quae fuerit lectio prior, ut eam ille emendandam esse existimaverit. Multas ex reiectarum numero in optimis codd. exstitisse Tosaphista locis nonnullis testatur, velut LXX. כך [con S] היא הגי' בספרים ישנים וכן גרס ר"ח; saepius auctorem lectionis ab Isaacide repudiatae nominat, ut LXXXVIII. ור"ח גרים לה, XC. רש"י לא גרים ליה ואור"י e. q. s. Atque duplices lectiones praeter versionem ab eo laudatam alteram receptam exhibent; saepe duas habemus lectiones e codicibus repetitas, ita ut in uno unam, in altero alteram exstitisse intellegamus. Ex numero simplicium, quas vocavi, lectionum eae, quibus sic non esse legendum dicitur, reiciendam, i. e. lectionem in codd. sive omnibus

[1] V. 'Arukh completum, I, XXI sq.

sive nonnullis exstantem, verbis disertissimis praestant; ex altero genere earundem lectionum, eis dico, quibus mere verba quaedam laudantur, non tam facile est reiectam lectionem eruere: ex quinque et quinquaginta laudatis lectionibus eruere potes receptas certissimas septem [sex] et viginti (XXX. XXXIII. XXXIV. XXXV. XXXIX. XL. XLI. [XLIV.] XLV. XLVI. XLVII. LI. LVII. LVIII. LIX. LXIII. LXIV. LXVII. LXVIII. LXX. LXXI. LXXII. LXXIII. LXXV. LXXVI. LXXVIII. LXXXI.), minus certas undecim (XXXII. XXXVI. XXXVIII. XLVIII. LV. LX. LXI. LXII. LXV. LXVI. LXXVII), dubias tres (XXVIII. XXIX. XXXI). Si fragmenta codicis, quo Isaacides est usus, restituenda sint, non laudatae, sed repudiatae lectiones recipiendae sint.

Permultum vero lectiones explicitae Raschianae valent, quod earum praecipue opera diiudicari potest, qui codices manu scripti usque in hanc aetatem servati quaeve editt. primum impressarum suam originem habeant, ita ut lectiones suas Raschianis non mutaverint. Quod opus si tractare conamur, scopuloso difficilique in loco versamur: neque enim quidquam praeter meram collationem lectionum variantium usque in hoc tempus factum est. Itaque si rem circumspectius faciemus, eas lectiones investigabimus, quas prorsus ab Isaacide reici certissime ostendimus, videbimusque, quotienscumque omnes praeter unum codd. repudiatam sive laudatam exhibent, quibus e numero illorum singulorum codd. intercedat summa vel minima similitudo cum lectionibus Raschianis. Hoc si faciemus, inveniemus:

S con 𝔓 numquam (0) vel, si 𝔓𝔅 pro uno 𝔓 habendi sunt,	1
S con $𝔅_1$	0
S con 𝔅	1
S con O	4; = O 1.
S con M	5
S con 𝔖	9

Habemus igitur formulam:

S—$𝔅_1$—𝔓—𝔅—O—M—𝔖.

Itaque ex editionum impressarum numero 𝔓$𝔅_1$𝔅 similiores sunt S quam 𝔖, e codicibus manu scriptis O similior quam M.

B. Lectiones implicitae.

Implicitas eas puto esse lectiones, quae ab auctore disertis verbis non laudatae tamen circumitione quadam ex latebris non sine labore in lucem proferri possunt: neque enim testes ob eam causam, quod sunt מסיחים לפי תומם, locupletes non solent haberi. Iam ipsa lemmata, quae tertia tractare parte nobis propositum est, in hoc numero ponenda existimaveris: quae tamen ab aliis seiunxi, cum magis sint aperta haec illis. Possunt autem lectiones explicitae vel lemmata praeter quae per se ipsa testantur obiter, ut ita dicam, et fortuito testimonia dicere in alias quoque partes spectantia: illis enim nonnumquam dici videmus ibi legendum esse sic, ita ut intellegamus alio loco aliter esse legendum, horum autem ex uno persaepe verbo facile, quid in codice Raschiano praecesserit quaeve secuta sint, conicere possumus. Alterum est implicitarum genus, quae ex explanatione eruendae sunt, non solum ita ut cognoscamus haec illave in cod. Raschiano omissa fuisse, sed ut interpretationis quod quasi fuerit fundamentum cernamus et videamus,[1] persaepe ex dictione et sermone enarrationis (רהיטת הלשון). Duas igitur in partes hoc dissertationis caput dividamus licebit.

a) Lectiones implicitae ex explicitis vel lemmatis repetitae.

1. ex explicitis lectionibus.

א 11 b אמר ליה אי משכחת להו לא תימ' להו לבי ריש גלותא ולא מידי מהא מתניתא 𝔖 א"ל אי משכחת להו לבראי לא תימא להו ולא מידי: 𝔅 דכיפה:. His similia in S exstitisse vel ex eo cognosci potest, quod, cum primo lectionem אמר אביי laudasset (v. A XXII), in quae attulimus spectans verba haud fieri posse putabat, ut a verbis אמר אביי res nova et ab auctore Gemarae allata initium caperet, ita ut alteram lectionem (ואמר אביי) sibi laudandam esse existimaret, ut verba ea essent Rabbae. Monendum est 𝔖𝔅 אמר habere.

ב. 20 b V. A LXXXIII. Putaveris concedendum esse Rabb., qui S dicit, sicut ריטב"א, ut supra (אמר ר' ... שאני גמל), ita infra (ר' ... אוסר בגמל) nomen אלעזר habuisse, ita ut unum Tannaitam, alterum Amoraeum existimaret. Supra MO𝔖: אלעזר, $\mathfrak{B}_1$𝔅: ששת; infra omnes: אליעזר.

ג. 25 a V. A XXIII. Habuit igitur infra הועיל, לא חועיל, sicut codd.

ד. ib. V. A IX. Exstitit in S supra או על שפת התל=codd. praeter 𝔅 (errorem conicit Rabb. esse typothetae).

[1] V. Lebr., l. l. p. 32.

ה. 41 b V. A X. C 300.

ו. 48 b V. A XL et XII.

ז. 69 b V. A LXII et infra קלד.

ח. 84 a ת״ש אנשי חצר ואנשי עליה. V. A LXXI.

ט. 95 b V. A VII.

2. ex lemmatis.

י. 3 b (אמות קאמ׳) רוב 𝔭𝔰𝔟 videtur=ורב נחמן רוב M ; ורוב m=O𝔓𝔖𝔅 omissis verbis ורב נחמן.

יא. ib. שחרב באמצעיתו . . . ולהם להו לא יביא זרע לשם. Ordo enuntiatorum is in S fuisse videtur, ut negans sequeretur affirmatum, sicuti infra post מחול הכרם; alter ordo in codd. exstat.

יב. 5 a V. C 16. Haud scio an in S exstiterit רב יוסף „ליתא" M; fortasse דרב יוסף=𝔖.

יג. ib. V. C 18. [תחלת] סוף מבוי ה״נ MO𝔖 videtur=S.𝔅: התם סוף... ה״נ תחילת. Verbum התם S non habuit; nam 𝔅 lectionem ex duabus compositam exhibet, v. התם סוף מבוי הכא תחילת 𝔓 con S.

יד. 12 b [עגולה 𝔭𝔟] עגולות M. Opinor in S exstitisse מרובעת, non מרובעות=M.

טו. 13 b V. C 63. (רוחב טפח) בה (יש) S(=Misch Neap Pesar); בו MO𝔓𝔅.

טז. 15 b שתי... ערב pr hunc ordinem secutus est S=𝔖; alterum cet.

יז. 20 b הדר 𝔭𝔰 videtur=דלמא הדר M; והדר 𝔪𝔟=זמנין דמתקן ליה והדר $𝔓𝔅_1$. Videtur 𝔭𝔰=S: nam opus interpretatione erat: לבתר דתקניה. 𝔖: דלמא לבתר מנח ליה הדר, O: זמנין דמתקן ליה והדר עייל ליה לבתר דמנח ליה. V. C 811.

יח. 30 a V. C 207. Legit S קשיא רישא=cet, non קשיא סיפא ארישא M.

יט. 31 b V. C 214. In S exstitisse opinor lectionem eam, qua versus Num. 18, 28 laudaretur,=codd. praeter 𝔓(Benvenisti), qui versum, qui sequitur, afferunt, quem tamen S in interpretatione respicit. V. quoque S ברכות 47 b s. v. מכל.

כ. 32 a V. C 220.

כא. 33 b וסבר לה כר״מ] S videtur legisse ורבי סבר לה כר״י וסבר לה כר״מ; mut. ord. codd.

כב. 37 b V. C 263. a) S videtur=M𝔖: ה״נ בין [𝔖דבין] ירדו בין לא ירדו אין בדבריו כלום. b) O𝔓: בין ... ירדו ה״נ (ד)לא הויא תרומה. c) $𝔅_1$: בין ... ירדו דאין בדבריו כלום ה״נ. d) 𝔅=a+b: בין ... ירדו אין בדבריו כלום ה״נ דלא הויא תרומה.

כד. 43 b V C 317. S=𝔓: עשה לו sive O𝔖𝔅 לך עשה לו, non M לך ועשה לו.

כה. 44 a V. C 319.

כו. 48 a V. C 356. S=MO : כדבעא מיניה ר׳ טבלא מרב con cet : כדר׳ טבלא דבעא מיניה ר׳ טבלא מרב.

כז. 57 b ואפי׳ טובא. a) S=O: מאי נפ״ל מיניה כמה דבעי ליה ואפי׳ טובא כל שאלו. b) cet praeter 𝔅: מאי נפ״ל מינה כל שאילו. 𝔅 et a et b exhibet.

כח. 62 b וקיימא לן. S=O𝔖: הא דאר״י ... וקיימא לן; mut. ord. cet.

כט. 74 b V. C 574. S=O: וההוא חזנא הוה התם וקא. S: התם חזנא הוא דהוה; cet: והכא חזנא הוא דהוה.

ל. 75 a V. C 579. Habuit S quae MO omitt.: ([היא]ועוד)מדסיפא עקיבא רישא לאו ר״ע. Incertum est an non habuerit quae praecedunt=𝔓𝔖, v. ap. Rabb. s.l.ע.

לא. 88 a V C. 669. S=𝔖: אלא אפילו לשפוך; cet: אלא לשפוך.

לב. 96 a V. C 735. Omitt. O אשתו של יונה ... חכמים. Habuit S=cet.

b) Lectiones implicitae ex interpretationibus Raschianis repetitae.

לג. 2 a מבוי שהוא גבוה שהניחו את הקורה ל מ ע ל ה מעשרים אמה. Recte Rabb.: ולפני רש״י היה הנוסח ל מ ע ל ה ע״כ דחק לפרש שהניחו את הקורה למעלה מכ׳ ולא פירש שהיו כותלי המבוי גבוהין מכ׳ דא״כ מלת למעלה אינה נוחה. Habent למעלה M𝔖𝔅, omitt. O𝔓. Iuvat commemorare in 𝔰 verbum hoc exstare in lemmate.

לד. 2 b s. v. לילפו: omitt. m𝔭𝔰 quae exstant in 𝔟: דכתיב ואת קלעי החצר ואת מסך שער החצר בפרשת נשא כתוב. m marg: לילפו מפתח שער החצר דכתי׳ בפ׳ נשא ואת מסך פתח שער החצר הרוחב פריך. O: (דכתיב) ואת קלעי החצר ואת מסך שער החצר וכתיב (אורך). Temere Rabb.: והיינו (i. e. ob eam rem omitt. m𝔭𝔰 quod) שהיה כתוב כן בגמ׳ ולא הוצרך רש״י לפרשו. Opinor ex eo, quod omissa sunt, nihil certe potest conici; פתח שער החצר, ut voc Biblica, interpretatione potest carere: ipsa verba versum illum omnibus in memoriam reducunt. Nota, quod verbum (פתח) maximi momenti esse debet, omitti in O, qui unus codex hanc lectionem exhibet.

לה. ib. וקומה חמש אמות omitt. MO. Recte Rabb.: וכן משמע קצת מלשון רש״י ד״ה מה להלן. Verborum memor est horum: שהרי כל קלעי החצר לא היה גובהן אלא חמש כדכתיב וקומה חמש אמות.

לו. 3 b באמה בת ששה] + והכא לחומרא והכא לחומרא 𝔖. Rabb.: ונר׳ קצת שכן היה לפני רש״י [s. v. אמה].

לז. 4 a אלא לאביי קשיא] + מאי ובלבד שלא יהא מכוונות אלא גר׳ M; pro quibus verbis 𝔖: נוסהא אחרינא ועוד מאי e. q. s. Rabb.: גם [atque iu 𝔖] וכצ״ל בהכ״י [M] אז שצ״ל קשיא אית גרסי כו׳ וע׳ ע״ז בריטב״א ולפ״ז צריכים אנו לגרוס כמו שהוא בריטב״א אימא אמת כלאים באמה בת ששה [ובלבד שלא יהו מצומצמות] כיון דהוקשה ליה לשון מכונות. V. S: הא דקתני כל אמות באמה בת ו׳ אלא לאביי קשיא et אימא אמת כלאים באמה בת ו׳ והכי קאמ׳ ובלבד שלא יהו מכוונות מ צ ו מ צ מ ו ת. S igitur has omnes lectiones videtur non vidisse.

לח. ib. V. C 12. Quodsi interpretationem שאינן מלובשין בו דרך מלבוש ד ו מ י א ד כ ל י ו ע ל כ ת פ י ו videris, dixeris S alteram (𝔓𝔖) lectionem secutum esse

lemmaque ab interpretatione differre ; quam lectionem Salomo Luria sibi in S restituendam esse putavit ; neque neglegendum est verba דומיא e. q. s. omitti in 𝔖. Sed alia his verbis potest vis subesse : voluit se excusatum de usu verbi מלבוש, cum de sandalis et anulis res esset ; v. infra: וכן כולם דרך לבישתן קרויין בגדיו.

לט. 7 a s. v. ואב״א : בשאר מילי קאי דפליגי בעלמ׳ בשאר מילי תנאי בעלמא דשאר אלא אפלוגתא. בשאר מילי videtur interpretatio verbi בעלמא, quod habent MO𝔖𝔅 ; omitt. 𝔓𝔅₁.

מ. ib. יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא et supra ומסיים בה משמיה דרב יהודה (ויתיב) וקאמר אמר רב יהודה אמר רב haec videtur fuisse lectio Raschiana ; nam in explanatione verbum סתמא maximi apud eum ponderis est (ומסיים בה רב יוסף סתמא ולא פירש לו רב יהודה לרב יוסף ממי קבל האי סיום). O om. רב יהודה אמר ; M: ורב יוסף מסיים בה e. q. s. (omittitque supra ויתיב). Lectio videtur exstitisse, cuius partem unam M, alteram O exhibet, in nonnullis codd. haec: יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר [רב הונא .sc] אמר רב . . . ורב יוסף מסיים בה משמיה דרב יהודה Quam lectionem veram non fuisse facile perspici potest ; alteram ab Isaacide acceptam cet secuti sunt.

מא. 7 b s. v. : ומבוי והיינו דקשיא דרב אדרב בתרתי ; vide quoque explanationem quae praecedit. Non dubito, quin verbum בתרתי in S exstiterit omissis quae infra sequuntur ואמאי ליהוי במבוי שכלה לרחבה ; codd. illud omitt., haec exhibent, quod intellegere possum ; non possum intellegere, quod rec et haec et illud receperunt.

מב. 8 b מכן ניסא לכולהו סקטני׳ = לכולהו מחד ניסא MO𝔖𝔅 con להאי ניסא לכולהו 𝔓.

מג. 9 a s. v. והיכי : ואין בגובהן של יתידות ממעל . . . ואין בעקמומיתן שלשה e. q. s. Numquid alterum secutum esse ordinem S dicendum est atque codd. : שאין בגובהן שלשה ואין (להן) בעקמומיתן (sive בהן) ?

מד. 9 b בין שנראה = בין שכניסתו נראית מבפנים ושוה מבחוץ בין שנרא׳ מבחוץ ושוה מבפנים S ; מבפנים ושוה מבחוץ ובין שנרא׳ מבחוץ ושוה מבפנים ; ord. mut. codd.

מה. 10 a s. v. אלא : דלא סבר לה כר׳ יוסי . . . ולדרבינא . . . זירא לדר׳ משום דאית׳. S videtur = ודר׳ זירא ודרבינא איתא ור׳ לא סבר לה כר׳ יוסי codd. praeter M qui om. ודר״ז . . . , איתא et O qui ord. mut.

מו. ib. s. v. א״נ : דאילו התם הואיל דסקלת בה קולא דאכשרת ליה בפרון מרובה על העומד אקיל נמי בה קולא אחריתי b (omitt. sectionem omnem mp𝔖). M: התם דאקילת לך אקיל נמי אחרינא. Rabb.: ומשמע קצת מרהיטת לשון רש״י שבן היה לפניו : 𝔖: פסי ביראות דאקלת בהו חד קולא אקיל בה נמי קולא אחריתי, pro qua parte extrema O𝔓𝔅: אקיל בהו קולא אחרינא.

מז. 10 b ומעמידו אורכו . . . באמצע הפתח. Numquid S = 𝔖 : ומעמידו באמצע לארכו ? Cet verbum באמצע omitt.

מח. 11 b פיאה קליעת הזמורה המתוחה מקודם לחבירו ודוגמתו פ י א ה נכרי׳ במס׳ שבת. M: פיאה ק ל י ע ת. Rabb.: ונראה שהוא הוספה מתלמיד שפירש מלה זו וצ״ל הפסק הנקודה אחר מלת קליעת; opinor scribere eum voluisse או שצ״ל: incertus enim erat. Equidem puto Isaacidem non adiectiva aliud alii obicere, sed substantivo vim eam esse subiectam demonstrare voluisse.

מט. 12 b s. v. כמה: ל ס י י ע ן הוא בא. S igitur videtur = non M: שמעתתיה דרב, sed cet: שמעתא דסבי.

נ. 13 b התם כתיב לה לגבי כתיבה הכא כתיב לה לגבי עשייה. S videtur = M$\mathfrak{B}_1$ התם בעינן כתיבה (וכתב לה כתיב בעינן כתיבה לשמה הכא ועשה לה כתי׳ בעינן עשייה לשמה omitt. O𝔖) con 𝔓: התם בעינן כתיבא לשמה הכא בעינן עשייה לשמה ועשה לה כתוב.

נא. ib. V. טו. בידוע שיש בה רוחב טפח = יש בה רוחב טפח. 𝔖: יש ברחבה טפח.

נב. 16 b שיעור עובי ה ק ב ל י ם. S videtur = O𝔖: עוביין con ועוביין cet.

נג. 18 a In S non exstitisse in Mischna כלל e. q. s. (ap. Rabb. p. 54) ex eo apparet, quod supra 15 a s. v. דירה haec verba laudat praeposito verbo כדתניא (v. 22 a).

נד. 18 b Ad vocem אלקנה explanandam dicit: כדתניא בסדר עולם ויבא איש האלהים אל עלי זה אלקנה י׳ נביאים נקראו איש האלהים והוא אחד מהם. Itaque non vidit quae una in ed. 𝔓 legimus: והכתיב ויהי איש אחד מן הרמתים צופים ואמ׳ רבא איש הבא ממאתים צופין שנתנבאו לישראל.

נה. 19 a V. C 104. Quam lectionem Raschianam esse indicat interpretatio: (דאם כן) הוא דריש לקיש בפושעי י ש ר א ל הוא דמוקי ליה להאי קרא.

נו. ib. s. v. דפשעי: ש פ ש ע ו ב ח י י ה ם, qua explanatione haud opus erat, si exstitisset in S דפשעו כ ב ר M.

נז. ib. s. v. בדבי: ברייתא שנסדרה ב ב י ת מדרשו confirmat interpretatio lectionem e lemmate repetitam (v. C 105.).

נח. 20 a s. v. יבשו: וחזרו ובאו גשמי׳ בו ביום. Rabb.: ולפני רש״י היה כגי׳ הדפוס, i. e. ובאו בשבת O𝔓𝔅 con ובאו מים בשבת, si haec verba secuti מגיד משנה (הלכות שבת XVII, 34) interpretabimur (ופי׳ באו מים אפי׳ יבשו מערב שב׳). Interpretatio Raschiana haud ambigua, minus clara lectio est.

נט. 20 b וכן בגת מפרש ב פ ר ק ב ת ר א לענין מעשר. Non vidit lectionem (hoc scilicet loco) וכן בגת לענין מעשר O.

ס. ib. Recte Rabb. negat S habuisse verbum בשבת ante לפני בהמתו sive post, quod colligo ex interpretatione: לקמן ברייתא בשמעתין היא גבי פסי בירא׳. Exhibent בשבת M$\mathfrak{B}_1$, omitt. cet.

סא. ib. 𝔅 pr וחזי לאידך גיסא דקמקלקל ומנח ליה
O + " ליה " דקא מיקלקל " "
M (sed v. Tos. s. v. אמר : ומנח ליה פירוש על הארעא) "הארעא"
𝔖 " " " נמי דמקלקל " " ארעא

Quam lectionem S non habuisse non tam e silentio demonstrabimus quam ex eo, quod Tosaphista (s.v. l.) lectionem et interpretationem Raschianam obicit libris (ספרים) et Chananeli = MO𝔖𝔅. Itaque S = 𝔓𝔅$_1$. Monendum autem est in m𝔰 alteram explanationem (לישנא אחרינא) exstare, quae ad lectionem Chananelianam videtur accomodata esse ; certissimum est hoc additamentum in commentarii libro, quo Tos. est usus, scriptum non fuisse.

סב. 21 a V. C 1038. Lemma in 𝔭 corruptum esse ex interpretatione apparet : דתנים קליפה זו בראש הבירה'.

סג. 21 b בני באני עובדי האדמה (𝔰: השדה בני בנא ועובדי אדמה ועוסקין בתורה מתוך דוחק e. q. s.) 𝔭𝔟. 𝔰 accomodatum videtnr 𝔖: בא ואראך בני באני נוסח אחר תלמידי חכמים; 𝔭𝔟 = S (?) =cet, qui omitt. בני באני נוסח אחר.

סד. 22 b V. C 125. Lectio Raschiana confirmatur explanatione: כדאמרינן בראש השנה כבני מרון כמעלות בית מרון.

סה. 23 b Sequitur in 𝔖 verba וסבב חמשים longior ratio confecta scriptaque aramaice, quae, sive omnem spectabimus sive singula (ut בתבריתא) sequemur, invenietur recentiore aetate addita esse. Quod additamentum S si vidisset, non opus erat tam copiosa interpretatione. Textum videbis apud Rabb. s. l. פ.

סו. ib s. v. א"ב : ר"א סבר . . . ור' יוסי סבר. S igitur non habuit ולא מסיימי M, quae verba quid significent cognosces, si p. 13 a videbis.

סז. 24 a פשיט' דפתח ולבסוף זקיף סרי. Opinor S = M, qui unum verbum פשיטא exhibet ; cet : פתח ולבסוף הוקף פשיטא.

סח. 25 a s. v. טח : והאי לאו רבנה בר שימי קאמר לה S = MO𝔖 ; רב שימי 𝔓𝔅$_1$𝔅.

סט. 25 b s. v. ממולאי : דאביי אבוה דרב ביבי מבית עלי אתא. Videtur S legisse רב ביבי) בר אביי) MO𝔖𝔅, quae verba omitt. 𝔓𝔅$_1$. Auctor libri סדר הדורות distinguit inter רב ביבי סתם (fortasse : בר אבין) et רב ביבי בר אביי.

ע. 27 b אבל גיזה יפול לגוזזה והוה אמינ' דליתסר דלא גופא דפירא הוא. Difficile est diiudicare, utrum S דלאו גופיה הוא MO𝔅 legerit necne (=𝔓𝔖).

עא. 29 b V. C 199. Lectio Raschiana confirmatur verbis פסיעה דפוסל s. v. מתקיף.

עב. 31 b כאן בעירובי חצירות כאן בעירובי תחומין O𝔖. Recte Rabb.: וכן משמע קצת מלשון רש"י (עירובי חצירות . . . אבל עירובי תחומין) ; mut. ord. cet.

עג. 31 b קוף ופיל פעמים שהן מלומדים. Videtur S ordinem secutus esse quem MO𝔖: לפיל . . . לקוף ; alterum $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

עד. 34 b Ex interpretatione Raschiana (עוזרדין = [קנים] שקוצו) colligendum est fieri non potuisse, ut aut הקנים והעוזרדין legeret aut מין קוצים עוזרדין esse diceret. Nusquam legitur הקנים העוזרדין.

עה. 35 a כר"ש. MO𝔖 omitt. דאמר . . . שדה. Recte Rabb.: וכן משמע קצת מרש"י שכתב והא דר"ש בפ' כל גגות שלא היה לפניו.

עו. 35 b s. v. וכן : שאנו בקיאין ב א ח ד מהן שלא היו ב ו ארבעים סאה מעולם. Itaque באחד . . . שני M = S con באחת . . . שתי O𝔖 (באחת . . . שני $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$).

עז. ib. s. eod v. : וסתם משנה ר' מאיר mpb (omittitur nonnihil in 𝔰). Itaque non vidit S דברי ר' מאיר, quae habent O𝔓𝔅, omitt. M𝔖.

עח. ib. בעגלה ערופה . . . ולא בתחום ערי מקלט (אין מקדרין). S = O𝔖 : לא בעגלה ערופה ולא בערי מקלט ; mut. ord. cet.

עט. 36 b s. v. דאי : תחלת היום של שבת קונה עירוב דהיינו סוף בין השמשות קונה עירוב אמאי : לא אמר כלום :. S videtur = MO𝔖 : דאי ס"ד תחלת היום קונה עירוב אמאי לא אמר כלום. Inserunt inter עירוב et אמאי $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$: וכי אמר עירבו לי בזה.

פ. 37 a : בשותפות בעירוב = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$𝔖𝔅. בשותפות בעירוב M ; בשותפות O.

פא. 37 b s. v. אי : ותלת חדשות היינו. S videtur = codd. praeter 𝔅 : ותלת דיש ברירה היינו.

פב. ib. S = M omisisse videtur ומעשרותיו. Quod non tam ex dictione s. v. ותרומת מעשר בתוכו quam ex verbis colligo quae sequuntur : מילתא א ח ר י ת י היא. Numquid מעשר ז ה legerit, haud interest. Hoc tamen verbum effecit, ut ומעשרותיו adderetur.

פג. 40 a s. v. לזלזולי : אי מחזקינן ליה בספק א ת ו זלזולי בשני. S videtur = משום דאתי $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ sive דלמא אתו 𝔖 con משום דלא אתו M sive דלא אתי O.

פד. 40 b s. v. קדושת : גבי כולל דשחרית וערבית קבעינן אין הלכה כאותו הזוג דאמרי כל מקום שזקוק לשבע כולל בפ' שני (דביצה). S igitur, ut cet, non habuit hoc loco א"ר הונא אין הלכה כאותו הזוג 𝔖.

פה. 41 a s. v. זו : דאמר ל ע י ל משום ר"ג מודה היה שאין משלימין. S, ut cet, non habuit (שאמר משום ר"ג) שאע"פ שאין מפסיקין מודה שאין משלימין O.

פו. 41 b או שנתנוהו videtur = או נתנוהו 𝔖 (v. D 3.) sive נתנוהו $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$, non ונתנוהו MO.

פז. 42 a על כרחך הכי במקומו בשוגג קאמר וחסורי מיחסרא (אלא לאו) respondere videtur אלא (לאו) חסורי sive interpretatio est pro אלא לאו מקומן בשוגג וחסורי מיחסרא : 𝔅 מיחסרא cet.

פח. ib. s. v. פסיעה : היה מהלך = זה שבשבת ב ב ק ע ה יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח

ב ב ק ע ה MO𝔖 (Maim. הלכות שבת XXVII, 4) sive שבת בבקעה (ס' העתים) auctore Rabb.; מגיד משנה ib.); omitt. בבקעה $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

פט. 42 b וטלטול אטו הילוך הכי נמי דלא גזרי 𝔖. Rabb.: ומשמע קצת מרש"י שכן היה לפניו. Memor est verborum: אבל טלטול דזריקה לעולם איתא לך דהרי ליה ולא גזרינן (s. v. אבל). Cet omitt. haec verba.

צ. 43 a s. v. אמר: אפילו ר' עקיבא מודי ד ש ר י videtur = דכ"ע לא פליגי דשרי O; cet omitt. דשרי.

צא. ib. אלא אי אמרת בשעמדה דברי הכל אסור . . . ובמהלכת הוא דפליגי interpretatio esse potest pro אא"א במהלכת (נמי) פליגי 𝔖 (M) sive pro אא"א פליגי $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$. O: אא"א בשעמדה דברי הכל אסור ובמהלכת פליגי!

צב. ib. ר' חנינא בן אחי ר' יהושע. Non habuit, sicut MO𝔖, בן אחי יהושע $\mathfrak{P}\mathfrak{B}\mathfrak{B}$ (וכן מחקו המהרש"ל ע"פ רש"י).

צג. ib. אחי אבא ר' יהושע. S videtur = MO𝔖: אחי אבא; $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$: יהושע אחי אבא.

צד. ib. התם ס פ י נ ה למעלה מעברה מהלכת ואינה נחה ודמי ל ק פ י צ ה ב א ו י ר ואפי' הכי אסור, quae verba spectant in Mischnam laudatam (והפליגה ספינתם) neque habuit S לישנא אחרינא בספינה מאי, quae verba omitt. M𝔖, exhibent cet.

צה. 44 a בדמלו נברי . . . או דילמא . . . והכא הוא ד ל א דלא מלו ליה נברי. Ordinem eundem sequuntur cet, alterum O.

צו. 45 a s. v. והא תנן: ג' לא יכנס (אבל). S = 𝔅: שלש לא יכנס, quod omitt. cet. Rabb.: ובאמת דלא צריך ליה הכא (?).

צז. ib. s. v. הבירו: ורדפו אחריהן. Conicit Rabb. (וכ"מ קצת מרש"י) haec verba in S non exstitisse; add. $\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$, omitt. cet. Nescio an verum non coniecerit.

צח. ib. s. eod. v.: ונכנסו היונאין ליטול כלי זיינן והבית צר ודחקו זה את זה. Videtur S = M𝔖 non habuisse ונכנסו אויבים אחריהן, quod legitur in cet.

צט. 46 a (ו)סבר לה ר' יוחנן כשמואל S = cet. O: דרבי עקיבא סבר לה כשמואל!

ק. 46 b שלא לשכח את התינוקות שלא לשכח (b תשתכח) עירוב מדורות הבאין. S opinor שלא לשכח את התינוקות habuisse. Vulgata lectio: שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות; O𝔖: תשתכח תורת עירוב מן הת', quae magis interpretationi respondent.

קא. 47 a בית הקברות ס"ד ה א ק ע ב ר ב ל א ו. Fortasse Rabb. recte conicit S = O omisisse טומאה דאורייתא היא, quod habent cet.

קב. 47 b s. v. חרם: ומפסיק במים בין ש ני ת ח ו מ י ן של שתי עירות. Colligit ex his verbis Rabb. S = MO𝔖: שבין שני תחומי שבת. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ omitt. שני.

קג. 49 b V. C 390. Lemma non paraphrasin esse indicat interpretatio: בשביל כולן.

קד. 50 a V. C 392. V. quae sequuntur verba: להכי נקט מנו ת מ נ י.

קה. 53 a V. C 419. V. interpret.: את התחומין.

קו. 53 a כפולה בשתי תקרות ב י ת ו ע ל י י ה הוי כפולה אבל ש נ י ב ת י ם לא שייך בהו לשון כפולה. Verbum כפולה spectat in v. מכפלה. S = 𝔓𝔅𝔖 videtur habuisse בית ועליה [על גביו], quae verba 𝔰 habet in lemmate. Pro quibus M: שני בתים זו על זו, O: זה למעלה מזה. MO𝔖 sibi constant infra; 𝔓𝔅₁𝔅: בשלמא למ"ד זה על גב זה.

קז. 53 b V. C 423. V. interpret.: בכ"ף.

קח. ib. V. C 425. Confirmat interpet.: תרדין.

קט. ib. V. C 426. " " חר דל חרדל.

קי. ib. אין משיירין פיאה באילפס כשהשמש מערה מתוך האלפס לתוך הקערה אין דרך להניח באילפס כלום לצורכו אבל כל אחד מניח פיאה בקערה ומחזירה לשמש והוא מאכל השמש: Lectio Raschiana clara est; quam codd. habent praeter M: משיירין באילפס ואין משיירין בקערה.

קיא. 54 a כאבן זו שאינה נמחת . . . כך לחייו. Habuit igitur S לחייו, ut MO𝔅: אם משים אדם עצמו. con 𝔖: אם אדם משי' (את) לחייו. MO𝔅 + 𝔖 = 𝔓: אם אדם משים עצמו את לחייו.

קיב. 54 b s. v. ורב: שמשבר ג ף ראשון ראשון. S videtur = O𝔅: משבר ג פ י ה; cet בנפיו.

קיג. 55 a s. v. דמרבעה: היתה צפונה לצפון העולם ודרומה לדרום העולם. Quibus ex verbis Rabb. colligit S, ut cet, non habuisse quae in O𝔖 leguntur: דלא ניתן צפונה לצפון העולם ודרומה לדרום העולם.

קיד. 56 b s. v. המרבע: והיינו דקאמר ח ו ז ר ו מ ר ב ע את התחומין כלומר. S = וחוזר ומרבע (את התחומין) cet; המרבע M.

קטו. 58 a 𝔰 (𝔟): ואם היה גיא מעוקם שהיה . . . כנגד לבו כו' כך שמעתי וקשה לי בה לקמן (פיר' הקו') = 𝔱𝔬𝔰: ובתוספתא ה"ג ואם . . . מעוקם ואינו יכול להבליעו מקדר וכו' וה"ק אם היה גיא מתעקם m: ואם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו שהיה . . . כנגד לבו כו' וכשאין יכול להבליעו קאמר ובתוספתא כ מ י ה"ג . . . להבליעו ודוקא מעוקם אבל זקוף אמרינן לקמן בשמעתין מודדו מדידה יפה; quibus add. 𝔭: ל"א אם היה גיא מתעקם e. q. s. m (𝔭) = ואם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו. 𝔰 (𝔟) = codd: ואם היה גיא מעוקם

קטז. 58 b עד כמה יתרחק המשקולת מכנגדו דקרי ליה א י ן יורד ונחמיר ביה. S = וכי א י ן חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה codd. praeter M𝔓, qui omitt. אין.

קיז. ib. s. v. מתני: א ו מ ד בעלמא; S = cet: אומדו (והולך לו); 𝔖: מודדו.

קיח. 59 a באלכסונ' (שלא ירבה יותר ממדת העיר) 𝔭𝔟; ואלכ' 𝔪𝔰. 𝔭𝔟 = S non solum ex eo cognoscere possumus, quod. Tos. alteram lectionem Chananelis laudat neque e verbis ולבי מגמגם בלשון (omitt. haec verba m!), quae in aliam rem spectare possunt (v. Rabb. s. l. ק), sed etiam ex interpretatione. Itaque S = codd. praeter M𝔖.

קיט. 60 a Lectio Raschiana לפניה confirmatur interpretatione: לפני המרפסת. S = 𝔖𝔅. לפניהם cet praeter M: שם.

קך. 62 a מפני שהיא כחצירו + [ואם יש שם ישראל . . . אוסר כחצירו O. Recte

Rabb. haec verba S non habuisse ex eo intellegit, quod 62 b s. v. ל״א legimus: ועוד דבתוספתא הי״ג ואם יש שם ישראל אחר הרי זה אוסר מפני שסופו כחצירו ואי הוי אוסר בגוי קאמר מאי מפני שסופו כחצירו.

קכא. 62 b s. v. וקיי״ל: והכא אמר שמואל. S = cet: ואמר רב יהודה אמר שמואל; M om. א״ש.

קכב. ib. s. v. בעיי: ולנסותו היה מתכוין. S igitur in lemmate habuit בעיי = 𝔓 vel בעאי = MO𝔖 (1 pers. sing.), non בעי b (part. pl.) vel בעו 𝔅 (3 pers. pl.).

קכג. 63 a s. v. דהא: ואני לא הוריתי בעתא מהשיא שהיא מקומך. Habuit S ante דהא, ut omnes praeter M, א״ל.

קכד. 63 a s. v. לא: ובתמיה׳ קאמר. Confirmat interpret. lectionem lemmatis: לא ליחוש לסבא. 𝔓 om. לא.

קכה. ib. s. v. בצינתא: דדקל. Non habuit S quae leguntur in 𝔖: בצינתא דדקלא.

קכו. 63 b. s. v. ויהי: ואי היא הכי קאמר ליה אמש e. q. s. Non habuit S quod legitur in O: (באתי) על תלמוד תורה באתי.

קכז. 64 a s. v. וליקריב: וישאיל לו הנוי מקום בחצירו לאתכוני ביה מידי. Respondent haec verba maxime 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅: ולשאול ... ולנח; habent pro ולנח MO𝔖: וליתיב. S con M: ... ולישבור.

קכח. 65 a בצר אל יורה דקתני בכל המקרא ואינו בכל הכתובים ושמא בספר בן סירא הוא. Habuit S verbum שנאמר=MO𝔅, quod om. 𝔓; certissime non vidit דאמר מר 𝔖.

קכט. 66 b V. C 821. bm sive p=S cognosci potest ex interpr.: בתמיה׳.

קל. ib. s. v. אין: לשמואל ואע״ג דאסר עלייהו. לשמואל דאע״ג דאוסרין זה על זה M (omitt. cet). Rabb.: ונראה קצת מלשון רש״י שכן היה לפניו.

קלא. 68 a s. v. אקני: pb מהלך; מהלי m(?) om. s, opinor, quod 𝔖 habet נקני להו מר ריפתא. Temere Rabb. putat S=𝔖. Equidem existimaverim m=S=cet, ita ut אקני sit 1 pers. sing. imperf. מהלך spectare videtur non in S, sed in lect. cet omisso verbo ואי, ita ut אקני sit 2 pers. sing. imperat. faciasque רבה בר רב חנן interrogantem.

קלב. ib. s. v. פנו: פנה כליו. S=מאני codd. praeter 𝔓: מנאי, 𝔅: מינאי.

קלג. 68 b s. v. ועשו: קסבר רבי יוסה דלא פליג רבן גמליאל .... הלכה לרבי יוסה הלכה רבן גמליאל. S=MO𝔖; רשב״ג 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅. V. Tos. 61 b. s. v. אמר.

קלד. 69 b. s. v. קמ״ל: דבעידנא דבטיל להו הנך קמאי רשותייהו אפילו הכי לא הוה להאי מבטיל. S videtur=O: דבעידנא דבטול הנך לא הוה ליה. 𝔅 דבעידנא דבטיל
𝔓 „ דשאל נבטיל
M „ דמבטל ליה } לא הוה ליה; דבעידנ׳ דמבטל להווא לא הוי. V. A LXII.

קלה. 71 a s. v. ר׳ יוחנן: הני תרתי מתנייתא. S=𝔖: הני מתנייתא. O: הא מתנייתא. M𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅: מתני׳. Benv. rec: מתניתין.

קלו. 71 b Ex interpretatione Raschiana (s. v. ואי) cognoscere poteris haud alienum fuisse dicere הלכה כר' מאיר, sed alia de causa atque quam in 𝔖 videmus : ל"ל הלכה תרי זימני הא קמ"ל דאלעזר בן תדאי כר"מ סבירא ליה ולאשמועינן הלכה כר"מ הלכה כר' אלעזר בן תדאי ל"ל הא קמ"ל e. q. s., quae verba cet omitt.=S.

קלז. 72 b s. v. במקבלי: מבית אביהם. Numquid S, ut M, מאביהן habuit ? Si opinionem Rabb. sequemur, qui vulgatam dicit respondere lectioni disertis verbis ab Isaacide repudiatae (v. A LXXXVII), haud negandum erit S=M.

קלח. 73 a s. v. מבנא: הן דילמא מקום לינה גורם. Recte Rabb. conicit S eundem secutum esse ordinem quem 𝔖: מבנא משחינן להו או מבי רב משחינן להו; alterum cet.

קלט. 73 b V. C 569. Lectio Raschiana confirmatur interpr.: אחת מן החצירות לא נשתתפה עם חברתה.

קם. 75 a תנן חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות הא עירבה כמי פנימית תרוויהו שריין אלמא רגל המותרת לא אסרה: (secuti sumus Rabb.; possunt tamen הא . . . שריין verba textus esse).

a) 𝔓𝔅$_1$𝔅: תנן חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות

b) MO: „ „ +הא . . . שריין

c) 𝔖: „ „ „ +אלמא רגל המתרת לא אסרה

a) pauciora, c) nimis multa habet, b) medium tenet locum. S=a sive b, minime=c.

קמא. 77 a s. v. ורב: והא מתני' היא במסכת שבת בפרק קמא עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו. M: „והתניא עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו מבעל הבית ונותן לו ובלבד שלא יטול מזה ויתן לזה ובלבד שלא יטול מזה ונותן לזה". Rabb.: ונר' שפירוש הוא מרש"י.

קמב. ib. s. v. פנה: נתנן. S=codd. praeter MO: בגפת.

קמג. 78 a s. v. בור: והא דנקט הכא לדרבי יוחנן ולא נקט מתני' משום דמתני' תני צירוף בסיפא. S=codd. (praeter 𝔓): בור והולייתה מצטרפים לעשרה. 𝔓: בור וחול' גבוה עשרה טפחים מערבין שנים ואין מערב אחד.

קמד. 78 b חקק כל הסולם בכותל כעין שליבות. S videtur = MO𝔅: חקקו כולו בבותל (חקקן 𝔓𝔅$_1$) ; חקק כל הכותל 𝔖.

קמה. ib. התם היכא סולם מגיע לראש הכותל. S videtur non habuisse quae leguntur in O𝔖: כיון דאית ליה רווחא מאבראי.

קמו. ib. עפר או בית. שמילאהו עפר או צרורות... מבוטל... ובוקע' ועולה עד לרקיע. צרורות O𝔖; תבן או צר' cet. והתניא MO𝔖; והתנן 𝔓𝔅$_1$𝔅 — existimaveris partes esse mutatas. V. Tos. s. v. והתנן.

קמז. 79 a [אלא] בית למיטיימי׳ קאי בתמיה׳. S=M𝔓𝔅$_1$𝔅 con O: אבל בית לאו למיטיימיה קאי. 𝔖: אלא בית למיטיימה מי קאי.

קמח. 82 b איברייתא ... שמנסיגים הסורים S=codd. praeter M: איבריאתא et 𝔓: איברייתא.

קמט. 86 a V. C 646. Confirmatur lect. Rasch. interpr.: בבגדים הללו.

קן. ib. V. C 647. V. interpr.: הסיק דירת ביתו.

קנא. 87 a s. v. ישל: ורבי יהודה לטעמיה דפליג נמי במתני׳ אחבור. Recte Rabb. colligit ex his verbis non habuisse S quae exstant in omn. codd.: ר״י אומר כותל שעל גבה תידון משום מהיצה. V. תוספות יום טוב ad locum.

קנב. 87 b s. v. נמי: ומייתינן עליה דרב דימי. Opinor habuisse S=O𝔓𝔅$_1$𝔅: דכי אתא רב דימי ... ובלבד שלא יחליפו, quae verba omitt. M𝔖. Non ita Rabb.

קנג. 88 a מסתפג אדם ביום טוב ובשבת S=codd. praeter M𝔖, qui add. בשבת.

קנד. ib. s. v. סמוכה: ועוד לר ג. Habuit S=codd. (praeter M): [אמר רב הונא] אמר רב.

קנה. ib. Recte putat Rabb. non habuisse S ורב לטעמיה דאמר רב אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, quae verba exstant in 𝔅$_1$𝔅, omitt. in cet recteque dicit repetita esse haec verba e S s. v. עליונה sub fin.

קנו. 90 b מתני לה להא דרב חייא בר יוסף. Necesse erat interpretari, quod verba haec a מימרא longe aberant. Itaque S=M𝔓𝔅$_1$𝔖. O𝔅 ordinem sequuntur hunc: א״ר גידל... לזופתה א״ל רחב״י e. q. s. Non ita Rabb.

קנז. 91 b s. v. כולן: מאן שמעת ליה האי סברא רבי שמעון וקאמר עירבו לא. מאן שמעת ליה דא״ת ליה האי סברא ר״ש וקאמר לא עירבו הא עירבו e. q. s. 𝔖 (omitt. cet). Rabb.: ונר׳ שמרש״י הובא בפנים.

קנח. 93 a sub fin. וכל היכא דנפיק תלתא הוו. S videtur= אי להכא נפיק תלתא הוו ואי להכא נפיק תלתא הוו codd. praeter M: זיל הכא איכא תלתא וזיל הכא איכא תלתא.

קנט. 97 b בכפר כל ספרים העשוין. Habuit S בספר = codd. praeter 𝔖: בספר תורה.

קס. 99 b. V C 756. Confirmatur lectio Rasch. interpr.: אם היה היקיפו יותר על בית סאתים אין מטלטלין בו.

קסא. 102 a V. C 777. V. interpr.: אולמות שעושין בספינה.

קסב. 104 a s. v. קא דכתיב הכל ... ולית דנקטי בה משום שבות. Alterius interpr. nullus esset locus, si habuisset S=codd. praeter M𝔖: דכתיב ... השביל.

Hae lectiones maximi momenti esse debent. Nam si quis lemmata vitiata vel textibus accomodata esse dicet, has haud negabit integras servatas esse. Fieri enim potuit, ut textus ex interpretatione, non interpretatio textus causa emendaretur. Itaque delectari nos oportet, quod quae ex priore parte capitis eius, ubi de lemmatis disserendum est nobis, infra eruemus, vera esse ex hoc lectionum

implicitarum capite cognoscere possumus. Etenim si ratione supra (v. p. 24) instituta codd. investigabimus, videbimus.

S con	𝔓	11;	=𝔓	1.	=	11 : 1.
„ „	M	17;	„M	6.	„	17 : 6.
„ „	O	8;	„O	4.	„	8 : 4.
„ „	𝔖	11;	„𝔖	8.	„	11 : 8.
(„ „	𝔅	2;	„𝔅	1.	„	2 : 1.)

Habemus igitur, sicut infra, formulam:

S–𝔖–O–M–𝔓.

Non enumerandas esse putavi lectiones implicitas cum codicibus consentientes.

C. Lemmata.

Lemmata[1] sunt verba auctoris ab explanatore interpretationi praemissa. Quae non solum in commentariis Isaacidis impressis, sed etiam, quod sciam, in codicibus exstant manu exaratis, ut in m. Haec necesse est codicis sive codicum, quibus usus est ille, esse instar neque tamen, cum multa in verba per se ipsa clara explanationem non scripserit,[2] totius codicis, ut ita dicam, Raschiani exemplum sunt.

Si commentarium manu ipsius Isaacidis scriptum[3] haberemus, nemo lemmata auxilium praestantissimum praebere ad textum Talmudicum ratione critica investigandum negaret. Neque tamen existimo, quod autographus commentarius, verbi gratia, Servii non est servatus, viros doctos esse deterritos, quominus lemmatis Servianis ad verba Vergiliana vera restituenda uterentur. Operae igitur pretium videtur esse Raschiana consulere scilicet editionibus et codd. mss. commentarii inter sese comparatis.

Quaerendum autem est, num ille in commentario Talmudico conscribendo explanationibus lemmata praeposuerit; fieri enim potuit, ut, sicut commentarium in Pentateuchum auctore A. BERLINERO,[4] ita Talmudicum omissis lemmatis in margine codicis scriberet vel inter lineas insereret, ita ut, qui secuti sunt, scribae interpretationes eius suis codicibus adderent vel lemmatis ex aliis libris repetitis adornarent. Iam ita esse putaveram, cum lemmatum verba multis vidissem locis varia esse in variis editionibus atque ita, ut lectionibus codicum ipsius Talmudis variantibus responderent, verbi gratia 𝔰=O𝔖, m𝔭𝔟=𝔓𝔅$_1$𝔅; m𝔭𝔰=𝔓𝔅$_1$, 𝔟=O𝔅 et quae sunt generis eiusdem : omnia haec exempla suo loco tractabimus. Hoc tamen argumentum cognovi minime firmum esse: nam primum possumus dicere non m, verbi gratia, e 𝔓 sed 𝔓 ex m repetitum esse, non 𝔰 ex O sed O ex 𝔰. At, si 𝔓 ex m vel O ex 𝔰 sunt repetita, 𝔓 omnibus locis m, O omnibus locis 𝔰 sequi necesse est. Possunt m et 𝔰 vitiata esse exempla eorum, e quibus 𝔓 et O lectiones

---

[1] Vox hebraica est תפיסת לשון ("catch-word"; v. יד מלאכי, p. II, כללי רש״י, sect. 4). Verbo ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ respondet (מלות) אחז מלה (v. כללים ברש״י commentationi מבוא התלמוד in vulg. edd. Talmudicis additos, nomine רדב״ז).

[2] quare e silentio verba non explanata cod. Rasch. utrum habuerit necne non possumus argumentari.

[3] quem Tosaphista vidit, v. 17 a s. v. קורותיו, 50 a s. v. עשירי.

[4] v. eius Raschii in Pentat. comm., Berol. 1866, p. XVI.

repetierunt. Tum fieri potuit, ut scribae, cum lemmata parvi aestimarent, ea, non ut in commentario Raschiano exstiterunt, sed ut memoria e suis codicibus tenebant, conscriberent. Itaque, nisi firmioribus argumentis uti liceret, constitui pro certo habere lemmata in archetypo exstitisse.

Si interpretationes reperirentur satis multis locis (pro ingente numero lemmatum) dissentire a lemmatis, iam concederemus haec a scribis immissa esse. Omnia per totum hunc tractatum lemmata pervestigavi neque ullam vidi discordiam intercedere inter explanationem et verba praeposita.[1] Quod cum inquirerem, explanationes Raschianas cognovi tam arte coniunctas esse cum verbis non modo praemissis, sed etiam eis saepe, quae sequuntur, ut si haec atque illa tolleremus, sermonis contextus dissolveretur et obscuraretur. Velut 85 a שאני הכא. דכיון דלזה בזריקת אויר וזריקת גופה וגלגול ולזה בגלגול לחודיה שמגלגל דלי לים: כלזה בפתח ולזה בזריקה דמי. אבל גבי בור ...; nam a verbis אבל גבי בור initium capit res praepositae contraria, verba כלזה ... דמי cum interpretatione, quam insequuntur, artissime sunt coniuncta. Puncta quidem disiunctionis nonnumquam in editt. omittuntur vel ponuntur ad arbitrium, ut videtur, typothetae.[2] Nam verba textus sparsa videmus saepissime atque immixta explanationibus, ita ut haec illaque alternis vicibus inter sese sequantur vel verbis textus sectio et incipiat et terminetur.[3] Cuius generis exemplorum numerus est ingentissimus. Iuvat unum alterumve ex infinita copia decerpere:

67 b הזורק לתוכו מרשות הרבים חייב חטאת; ib. עד כמה יהא רחב סלע עד בית סאתים אבל מקבלין קרבנו׳ של נדרים מפושעי b; והא אנן תנן לרבי יהודה עד שלא יוציא אלמא 69 a; טפי לא אי הכי כי עשו גבי תחתונה אם יש להם שותפות בעליונה לתחתונה אסרי נמי 88 a; ישראל הסאי.

66 b: השתא תרתי עבדינן שכירו׳ 67 a; האי בר פנימית שהכה ולא נתן בעירוב למאן נבטיל וביטול חדא מיבעיא:

70 b: טמא דשכח 75 a; משחשיכה דאינו יכול לערב אוסר ואי יורש מבטל רשות אמאי אוסר: אחד פנימית הא לא שכח שתיהן מותרות והא דלא... אסרי אלמא רגל האסורה אוסרת: Quae tamen verba textus sparsa haud neglegenda, sed eo quo lemmata loco habenda esse existimavi: nam si quis de his in incerto sit, num manu ipsius Isaacidis scripta sint, certe illa concedet exstitisse in primo exemplo. Quamquam nonnumquam

---

[1] scilicet omnibus libris consentientibus.

[2] In cod. Oxon. (419 cat. Neub.) initio uniuscuiusque lemmatis verbum reperitur פיכ׳=פיסקא (in multis codd. Talm.), q. e. sectio.

[3] Erravit David ben Zimza (רדב״ז), cuius verba parum subtilia laudata sunt ab auctore כללים ברש״י supra dictorum: דע לך כי מנהג רש״י לאחוז המלה או מלות ומפרש אותם ויש לך לדעת שאותו פירוש איננו מתפשט זולתי על המלה אשר אחז לבד ואע״פ שימשוך הפי׳. אבל כשתמצא אות׳ מלה או מלות ואומר וכו׳ ומפרש אותו הפי׳ מתפשט בכל הלשון ההוא עד שתתחיל לאחוז מלה אחרת.

verba textus in interpretatione intexta ita cum ea coalescunt, ut difficile sit cognitu, quae sint verba Raschiana, quae textus: neque raro evenit, ut in editt. sectione in duas partes divisa ex paraphrasi lemma facerent.

Nonnumquam sermonis partes nectuntur praeposito lemmati verbo ופרכינן, ut 44 a; sive ומשני 30 a; ומשנינן 43 b. Scilicet sectiones magis inter sese coniunctae sunt in partibus halachicis quam in haggadicis: quamobrem hunc tractatum maxime idoneum esse putavi, quo res nova tentaretur.

Iam vero lemmata in primis exemplis exstitisse, vel ex eo apparet, quod saepe Tosaphista lectionem Raschianam sive laudat sive repudiat, quam in codd., quibus quidem mihi uti liceret, nisi in lemmate inveni non videmus. Velut 48 b: משתמשות, משתמשות (ℌ𝔟); 71 b: דלא עבדינן כתרי חומרי; 94 b: כי לית ליה בארבע אבל בשלש; 99 b: למטה.

Sane, ut lemmata sine interpretatione,[1] ita interpretationes sine lemmatis inveniuntur. Suas illa causas habent. Nam aut, quae ad verba pertineant, clarum est atque manifestum, aut praeparandi causa praemittuntur vel, ut suppleant, adiciuntur, generatim potius et summatim quam ut de singulis verbis dicatur. Non male מלאכי כהן[2]: כשרש"י מפרש בלא תפיסת לשון מהגמ׳ רגילנ׳ לשנויי דרצה בהלכה לתפוס בו לתרץ שני׳ או ג׳ קושיות בהלכ׳ ולהכי לא היה לו מקו׳. Delectatus sum verbis, quae sequuntur: ואני שמעתי מקצת רבנים שהיו רוצים לקצר בלשון[3] עם הלשון שלמעלה ממנו ורוב הפעמים הוא יגיעת בשר ולהג הרבה ועיילי פילא בקופא דמחטא . . . Lemmata omissa invenies, ut pauca afferam exempla, 63 a; 68 a; 69 a; 80 a duo; 83 b. Nonnumquam bonus scriba damnum sibi esse explendum putavit, velut 11 b (ℌ).

Quibus rebus expositis satis docuisse videor lemmata proficisci a primo commentarii exemplo; nunc explicandum est, quibus dificultatibus res obstructa sit et qua ratione eis mederi possimus. Quarum genera duo: nam primum difficile persaepe est verba Raschiana (interpretationem sive paraphrasin) a textus verbis distinguere. Omne igitur nobis in hac re cautionis genus adhibendum est. Atque peropportune accidit nonnumquam, ut verbis Talmudis syriacis sua verba inserat hebraica, hebraicis syriaca, ita ut facile haec ab illis seiungas. Quodsi, quam paraphrasin esse existimaveris, ad verbum non in uno, sed in pluribus codd. inveniemus, si non semper lectio dicenda, attamen numquam est neglegenda. Tum difficile est, nisi vero sermo differt, cognoscere, quo loco lemma terminetur, ita

---

[1] in nominibus insolitis ac novis, v. Rabb. 33 b ש.

[2] l. l. supra (p. 38 n. 1).

[3] Emendat qui librum (Berol. a. 1852) recensuit: לקשר לשון זה.

ut interpretatio initium capiat. Nam punctum disiunctionis (.), quod in rec. editt. eis locis videmus, neque in Pesarensi neque in Bombergiana exstat; nescio an in ms. Quod in eis quoque editt., in quibus exstat, potest nonnumquam non suo esse loco: Rabb. quidem semel atque iterum id ex uno loco in alterum transferendum sibi esse putavit, ut 10 b, 16 a, 17 b, 19 a, 63 a, 75 a, 78 b. Percommode igitur fit, ut persaepe terminus lemmatis significetur verbis quibusdam, velut וכו' (sive וכולי) = et quae sequuntur, כלומר = id est, וכו' כלומר, בתמיה = ? sive !, בניחותא = affirmate et quae sunt eiusdem generis.

Iam lectiones ex lemmatis repetitae sunt enumerandae. Ac primum quidem eae, quae in diversis commentarii codd. eaedem sunt.

2 a 1. משכני (ונתתי S = MO𝔖𝔅 ; את משכני 𝔓𝔅$_{1}$.
2 b 2. (בארון כתי') ההוא S=cet; om. 𝔖.
3 a 3. מילא (אמלתראות של) M corr. ; מילה S cet.
4. קורה לרבנן טעמא מאי S=cet ; ... לרבנן קורה 𝔓𝔅$_{1}$
5. סימנא בעלמא S = cet ; O𝔖 add. הוא.
6. דרבא (הא) 𝔖 ; דרבה S=cet.
7. למה להו לפלוני בתרתי ℔ (idem ordo verbb. in ms)=MOS : למה לי לאפלוני בתרתי ; con 𝔓𝔅 : איפלוגי בתרתי למה לי.
3 b 8. אמת מבוי ואמת סוכה S = M𝔖𝔅; mut. ord. O𝔓𝔅$_{1}$.
9. כרבי sive כרבי=כרבי 𝔖 sive רבי (ואיבעי' אימא לעולם רבי היא ורוב) היא O𝔓𝔅 con M לעולם כרב נחמן ורב נחמן רוב.
10. באמצעיתו (כרם שחרב) S = M ; אמצעיתו O𝔓𝔖𝔅.
11. כרבנן דאמרי כרם (הוי) S=M𝔖𝔅 (כרם הוי) con O𝔓 (הוי כרם).
4. a 12. כליו על כתיפיו וסנדליו בידו (וסנדליו וטבעותיו בקומצו S=M ad verb. O𝔅 (וסנדליו וטבעותיו בקומצו) con 𝔓 (וטבעותיו וסנדליו בקומצו (טבעותיו וכנדליו בידו)𝔖(בידיו). V. B לח.
4 b 13. (רובו) ומקפיד (עליו) S=cet ; המק' O𝔖.
14. ושאינו (מקפיד עליו) S=cet; שאינו 𝔓 רובו ואינו M.
5 a 15. לא דכולי עלמא מותר sive לא דכולי דכ"ע קסברי מותר ; S=MO𝔖𝔅 עלמא מותר 𝔓𝔅$_{1}$. להשתמש תחת הקורה omitt. 𝔖𝔅 (Rabb. : והשמיטוהו עפ"י רש"י), add. cet.
5 a 16. ואביי (לית ליה. . .) S=M𝔖; לאביי O𝔓𝔅. V. B יב.

17. ודרבי אסי (דרבי אמי) S=MO ; omitt. 𝔓𝔖𝔅.
18. סוף מבוי הכי נמי S=MO𝔖. V. B יג.
5 b 19. (דמטפי ביה) פורתא (או דמבצר פורתא (ביה O ; S=cet omitt. פורתא utrimque.
20. להקל (וספק דבריהן)S=MO𝔓𝔅 ; לקולא 𝔖.
6 a 21. איקלע (דרב)S=O𝔓𝔖𝔅 ; אתא M.
7 a 22. (אחד) כדברי בית (שמאי ואחד) כדברי בית (הלל) S=cet ; 𝔖 utrimque כבית.
8 a 23. אדעתין (דסליק)S=MO𝔖𝔅; אדעתי' 𝔓𝔅$_{1}$; אדעתיה rec (Rabb. : ובכל הדפוסים הישנים אדעתי' בקו על היו"ד ופשטו ליה בד' (אמ"ד [אדעתיה] בטעות).
24. דבין עירבו S = M ; בין שעירבו O𝔓𝔖𝔅.
25. בעירבו במאי פליגי בשלא עירבו S=O𝔓𝔖𝔅 ; mut. ord. M.
26. כלה (לצידי) S=O𝔓𝔖𝔅 ; om. M.
27. (צידו אחד) ים וצידו אחד אשפה
S=M (שצידו אחד) ? — לים וצידו { עולה 𝔓𝔅 / כלה O𝔖 } אחד כלה לאשפה.
28. ויעלה (הים שרטון) S=O𝔓𝔖𝔅 ; או יעלה M.
8 a 29. זורקין לה בשבת S=M𝔓𝔖𝔅; לה לאשפה O.
30. פסיק ליה לסורא S=𝔅; M om. לסורא. לה לסורא O𝔅$_{1}$𝔖 ; לה בסורא 𝔓.
31. הים (שמא יעלה)S=O𝔓𝔖𝔅;om.M.
32. חצר קטנה שנפרצה לגדולה S=cet; mut. ord. M. V. D ג.
8 b 33. ולרבה (דאמר זה כנגד זה אסור) S=cet; ולרבא M.

8 b 34. (ההוא מבוי עקום)[ועוד[הא S=cet; והא O𝔖.

9 b 35. חצר ק ט נ ה שנפרצה ל ג ד ו ל ה S=cet; mut. ord. M. V. 32.

36. ק ט נ ה בי׳ ו ג ד ו ל ה בי״א S=cet; mut. ord. 𝔖 (hoc loco, non infra 10 a).

10 a 37. (ליתא) ודרבי אבינא S; ודרבינא MO𝔖. לרבי אבינא 𝔅.

10 b 38. מרחיק שתי אמות ׳מן הכותל׳ S. M: מרחיק שתי אמות ״מן הכותל״. Rabb.: וכ״ה ברש״י [מן הכותל, non ׳מן הכותל׳].

39. (לא אטרחוה) האי S=MO𝔓$\mathfrak{B}_1$; האי ודאי 𝔖𝔅.

40. אטרחוה S=𝔓𝔖𝔅; אטרחוהו M(O).

41. לרבין S=cet; לר׳ אבין M.

42. אי בעית למימר (אלא)אי פלגינן S. אי איכא למימר דפלגינן O דפלגינן cet.

43. בפרוץ S=cet; דפרוץ 𝔅.

11 a 44. (שריבה כהן פתחים) אלא S=M; cet אלא אימא.

45. בהן S=cet; om. M.

46. (פתחים)וחלונות S=𝔅; om. 𝔓.

47. (סבר לה להא)דרב S=cet; omitt. 𝔖𝔅.

48. (ומתח זמורה) על גביהן S=O𝔖; עליהן M𝔓𝔅.

11 b 49. אבקתא S =cet; אנקתא M (hoc loco, =S in מנחות 33a).

50. ה כ ל מ ו ד י ם ג ב ו ה עשרה ואין ברגליה שלשה ל א כ ל ו ם אינמי יש ברגליה שלשה ואין בגובהה י׳ לא כלום S. לא O𝔓𝔖𝔅. [הכל מודים גבוה ה״מ אם גבוה כלום pr] omitt. O𝔓𝔅, add. 𝔖.—M immutat ordinem (om. אם).

11 b 51 (כחנניה)דלא S=MO𝔓𝔖; לא 𝔅.

52. (דמיחייב)הוא S = O𝔖; omitt. M𝔓𝔅.

12 a 53. (אינו צריך)לא(לחי) S=O𝔖; omitt. M𝔓𝔅.

54. (לשון ים)שנכנס S=O𝔖; הנכנס cet.

55. אצרבוה S; ־ביה 𝔓𝔅.

12 b 56. (דאית)ליה(גידודי) S; ביה 𝔓 בה 𝔅.

57. ואילא הויא לה חצר S; omnia omitt. M𝔖.

58. עד דאיכא פי שנים S = 𝔓𝔅 con M(𝔖): כל שארכו(ה) יתר על רחבו(ה) פי שנים O: כל שארכה פי שנים ברחבה.

13 a 59. לא רבי ישמעאל אמר דבר זה S=𝔖; לא אמר ר״י דבר זה cet.

60. כ ת ב שיכול לימחות S = cet; M: ״כתב״ שיכול לימחות.

61. ומאי קא מהדר ליה S=𝔅 (cet ?); om. 𝔓.

13 b 62. והאריח S=𝔖𝔅; ואריח cet.

63. (כל שיש) בהקיפה S=𝔖 (Mischna Neap. Pesar.); בהקיפו MO𝔓𝔅.

14 a 64. (מלבין) לה S=𝔖𝔅; ליה cet.

65. ומעמידי S=cet; מעמידי M.

67. ו ק ו . . . י ס ו ב S; יסובב 𝔓𝔅 (𝔓 והיו ?).

66. (שפתו) אל (=II Chr 4, 2) S=O𝔖𝔅; על (?) $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$. עד (I R 7, 23) M.

68. ש פ ת כוס S=O𝔖; om. שפת M𝔓𝔅.

14 b 69. (כמה מרובע)מכדי S=cet; om. M.

70. לגודשא גודשא S=cet; נושא, לנושא 𝔓.

15 a 71. (הקנים) חיצת S=cet; מחיצת O𝔖 (𝔓 primo).

72. (אין) מטלטלין S=cet; מטלטל M (pr).

73. נקע S=cet; בקע M (hoc loco, non 50 b).

15 b 74. ב נ כ נ ס ויוצא S = MO𝔖𝔅; כשנכנס 𝔓.

16 a 75. יזדקר S=cet; ירקד M.

76. (בבת) ראש S=cet; אחת M.

77. (להן פיאה) ועשה S=O𝔅; ועושה 𝔓𝔅; עושה M.

78. (רישא) פרוץ מרובה על העומד אסור vel ׳אסור׳. Exhibet hoc verb. O, omitt. cet.; infra: (סיפא) עומד מרובה על הפרוץ מותר, [׳מותר׳ ?]; omn. codd. omitt. מותר.

79. תנא ס י פ א עומד S cet; סיפא תנא; S תנא ׳נמי׳ [נמי ?] רישא פרוץ M. נמי רישא נמי פרוץ M; omitt. נמי cet.

16 b 80. (חבלים) זה למעלה מזה S=MO𝔖𝔅
זו “ מזו $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

81. (כדי) שיהו S=O שיהוא 𝔓; שיהא MO𝔖𝔅.

82. הכל S=cet; בין הכל M.

83. ומקיפין S=M𝔓𝔅; מקיפין O𝔖.

84. (המנונא) היכי S=cet; הכי O.

17 a 85. (משום) אין S=𝔖; omitt. cet.

86. והקיפו לשבע S exst. in O 𝔖𝔅; omitt. M𝔓.

87. בחמש̈ נ מ י S=O; cet omitt. נמי.

88. (מכלים, מאדם) פנוי S=cet; om. M.

17 a 89. הפתח (ונסתם) S=cet; דרך הפתח 𝔓.

17 b 90. תחומין דכתיב אל יצא איש ממקומו (sic, neque, ut placet Rabb., דכתיב אל e. q. s. =O: v. quae sequuntur: ושכא ילפינן תחומין בפרק מ י ש ה ו צ י א ו ה ו).

91. לבאר (להקריב) S=cet; לבור M.

18 a 92. לגינה ולקרפף S=cet; ב utrimque M.

93. סהר S=cet; סחר M.

94. חבלים S; וחבלין 𝔓𝔅.

95. לבורות (לא) S=𝔖; לבור MO𝔓𝔅.

96. מאדם ועד בהמה S=cet; om. 𝔖.

18 b 97. אוצר S=cet; בנין M.

98. שושבינות S=cet; שושבין 𝔖.

99. לו (נזדמנה) S=MO𝔖; omitt. 𝔓𝔅$_1$𝔅.

100. שהצבור מתפללין S = MO𝔖; שמתפל' 𝔓𝔅.

101. שדין רוחין S = M; mut. ord. cet.

102. אומרי'[1] מקצת[2] שבחו[2] S = O𝔖; cet mut. ord.

103. לעולם (דיו) S=cet; לאדם M.

19 a 104. דאם כן (קשיא דר"ל) S = cet; "דקי לא תימא הכי" M=O. V. B נה.

105. בדבי (ריב"ז) (v. interpret.; B נז.) S=cet; ברבי (יב"ז) M (v. Rabb. ad locum).

106. דעבר (ימינא) S=MO𝔅; דמעב' 𝔓𝔖𝔅$_1$.

19 b 107. ביותר מעשר (ופרצתו) אוסרת = MO𝔖 vel ביותר מעשר pro בעשר (sic) 𝔓𝔅.

108. היצת S=cet; מחיצת O𝔖. V. 71.

20 a 109. י ב ש ו מים sec S = cet; נסתלקו M.

110. ובאו מי' בשבת לא קמבעיא לי S. ו ב א ו=M𝔖𝔅; באו O𝔓. ב ש ב ת om. 𝔖. מ י ם ב ש ב ת om. 𝔓. Inserunt נמי inter בשבת et לא O𝔖. ל א ק מ ב ע י א ל י =O𝔖𝔅 (O: מבעי). ליה M. לא תבעי לך 𝔓.

111. אסור (לטלטל) =MO𝔖𝔅; לא 𝔓𝔅$_1$.

112. [למלאות ?] למלאות (זרו רבנן) S = 𝔓𝔅 (Rabb.: והניהו ע"פ רש"י). בשבת לטלטל O לטלטולי בה 𝔖 לטלטולי M.

113. (פסי) כעין S=cet; כמין O𝔓.

114. מותר להקריב כו' S exst. in cet; om. 𝔓.

115. (אא"ב) הכנים S=𝔖; מכנים cet.

20 b 116. (מי בעינן) גבי בהמה S=MO𝔅; 𝔖 sec פרה 𝔓𝔅$_1$; 𝔖 pr.

117. (ליה לדוולא) ודרי S = 𝔓𝔅 sec ודרא 𝔓𝔅 pr; ומפיק MO pr ושקיל 𝔖; MO sec.

118. (והדר מעייל) ליה S=MO𝔖; 𝔓𝔅 sec; omitt. 𝔓𝔅 pr.

119. (לא תיבעי לך דסני) בראשה ורובה S=cet; suff. י-ן 𝔅.

21 a 120. (ואם היו) רחבין S=cet; מרוחבין O.

121. (קלפת) לה S = 𝔓𝔅$_1$𝔅; omitt. MO𝔖.

21 b 122. (עירובין) וידים S=𝔖𝔅; ונטילת ידים cet.

123. (לה אזנים) ועשה S=cet; ותיקן O.

22 a 124. (וקטין) אריך S=cet; דאריך M.

22 b 125. (בית) מרון S=cet; חורון 𝔖. V. B סד.

23 a 126. (ובלבד) שתהא S=MO𝔖; שיהא בה 𝔓𝔅$_1$𝔅.

127. (אם) היה S; היתה 𝔓𝔅.

128. אנשי חצר S=cet; באנשי החצר M.

129. (אסור) להכנים S=O𝔖; מלהכנים M𝔓𝔅$_1$𝔅.

130. מאי תנא דקאמ' ועוד S=O𝔅. מאי אמר דקאמ' 𝔓𝔅. מאי תנא דקתני ועוד M. מאי ועוד דקתני 𝔖 ועוד.

131. [בר אלעאי ?] בר אלעאי (והא ר"י) S (?)=𝔖; omitt. cet.

132. [והדר תני אחריתי ?] והדר תני אחריתי S; וקתני אחריתי M𝔓𝔅+לחומרא O; וקאמר אחרינא נמי לחומרא 𝔖.

133. (ועוד) התם S=O𝔓𝔅; הכא M.

134. (אפסקוה) רבנן S=𝔖; cet omitt.

23 b 135. וכמה הן סאתים S=M marg O𝔖; שיעור 𝔓𝔅$_1$𝔅.

136. לכל רוח S=M; cet add. ורוח.

137. (יתר) משנים S=𝔖; על פי שנים cet.

138. היינו ר ב י יוסי S = cet; דרבי O𝔅.

139. [ריבועא ?] ריבועא דריבעוה רבנן S=𝔓𝔅$_1$𝔅; [דריבעוה רבנן ?] רבועא דרבנן O𝔖 + ולא מסיימי M. V. B סו.

140. רשות אחת הן S=𝔖𝔅; omitt. cet.

24 a 141. אבל בית סאתים S = M𝔓𝔅$_1$; inserunt הוי inter אבל et בית O𝔖𝔅.

142. איצטבלאות S=M𝔓𝔖𝔅; אסט' O.

143. כיצד הוא עושה S=cet; om. M.

144. וגדר אמה pr S = O𝔅; וגדרה M𝔓𝔖.

24 b 145. וחזר וניקב (sive וחזר וניקב) = M𝔓𝔅$_1$𝔅. ניקב O ניקב במוציא זית 𝔖.

146. טמא(מדרס) S=cet; מטמא O𝔖.

147. נפסקה (השנייה) S=cet; om. M𝔖.

148. השנייה S; שנייה cet.

149. נש (לית דין בר) S; אניש 𝔓 אינש cet.

150. כגון דין בר נ ש S = cet; איניש O𝔖; om. omnia M (hoc loco, non in שבת 112 b).

151. לו (אם פתח) S=𝔓𝔅$_1$𝔅; בו M בה O𝔖. ואם S אם codd.

24 b 152. פתחיה (דבי דרי) S=cct; עבדיה 𝔓𝔅$_1$.

153. דחזו (אמר אמימר והוא) S = M𝔖; דחזיין cet.

154. (בפום נהרא דחד גיסא) S=MO𝔖; add. הוה 𝔓𝔅$_1$𝔅.

155. מחיצה אגודא (דנהרא) S=cet; אגידא M.

156. אתו גמלי שדיין ליה S=cet; שדו ליה גמלי M.

25 a 157. דלית (בה דיורין) S=O𝔖𝔅 (O𝔅 praemitt. משום); דהא לית M.

158. לא הועיל, הועיל S=cet; מועיל, לא מועיל M.

159. מתני לקולא S=cet; inserunt לה M𝔅.

160. טח בטיט S=𝔖, ט ח ו בטיט M; טח בו טיט O טחה בו בטיט 𝔓 טחה בו טיט 𝔅.

161. מן התל S=cet; om. M.

162. לא הועיל . . . והד אמר הועיל S; mut. ord. codd.

163. בנכסי הגר . . . בשבת S; mut. ord. codd.

164. ממילא שבח S; ממילא קא משבח cet. דממילא הוא M שבחא ממילא הוי 𝔖.

165. וקירה בו S=cet; קירויו M.

25 b 166. (ומודינא)בקרפף S=cet; קרפף M.

167. דאיכא (גיפופי) S = M𝔖; דאית ליה cet.

26 a 168. שלפינהו S=𝔓𝔅$_1$𝔖; שלף שדנהו MO.

169. פירא(דבי תורי) S=cet; פירה 𝔖.

170. (של) מלכים S=cet; מלך 𝔓𝔅$_1$.

171. וה(א)תנן (ביתו) S = 𝔓𝔅$_1$𝔅; והתניא MO𝔖.

172. להכנים ולהוציא S=MO; mut. ord. 𝔓𝔅$_1$𝔅; om. 𝔖.

26 b 173. פשיטא S=cet; om. M (videtur error esse scribae).

174. לאו כל כמיני' pr S=𝔖𝔅M (M לא); לאו כלום קאמר O.

175. והאי כי אמר S = cet; ואע"ג דאמר O והאי אע"ג דא' S.

176. מן המים ומן המלח S = cet; מן מים ומלח O.

177. בכסף מעשר S=cet; inserit 𝔓 מעות.

178. (מן המים) ומלח S; והמלח 𝔖; ומן המלח cet.

179. בחולין S=cet; לחולין 𝔓.

27 a 180. מדקאמר אפילו מכלל S=𝔓. Inserunt inter אפילו et מכלל M: במקום O𝔅: שנאמר בו 𝔖: שנא' בהן.

181. (כל) הנישא S=MO𝔖; שנישא 𝔓𝔅$_1$𝔅.

182. חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר S=cet; mut. ord. M𝔖.

27 b 183. (לא נצרכה) אלא S=cet; om. M.

184. אגב ter S=O partim; על גב cet.

185. גיזותיה S=MO𝔖; 𝔅 pr; גיזתה 𝔓𝔅$_1$.

186. דלקמן (תנאי) S = M𝔓𝔅$_1$𝔅; omitt. O𝔖.

187. ולד S=cet; om. M (h. l., non 28 a).

28 a 188. [ב]פעפועין S = cet M corr; בעפשפושין M eras.

189. [ב]פעפועין [וב]חל(ו)גלוגו' S eund. ord. quem cet; alterum O.

28 b 190. ויכול (למתקן) S=MO𝔖𝔅; וראוי 𝔓𝔅$_1$.

191. ברכה איכא בינייהו S=MO𝔖𝔅; א"ב ברכה 𝔓𝔅$_1$.

29 a 192. (ולא) מייתי S=cet; קמייתי M.

193. התם (בבשיל) S=cet; הא M.

194. הריני כבן עזאי S=cet; inser. inter הריני et כבן M: בעירובין.

195. עוכלא S=cet; פוכילא M.

196. (סעודה) מהאי S=cet; + גיסא M.

197. התם (בחמרא) S=cet; om. M.

198. מזון (ב' סעודות) S=cet; om. O.

29 b 199. ופוסל את המקוה S = cet (Maimon., v. הלכות מקואות VII, 4; v. quoque מקואות VII, 2, תוספות יום טוב s. v. והתמד); ואינו פוסל 𝔅. V. B עא.

200. (שיכרא מיקרי) S=M𝔖; איקרי cet.

201. ומדהתם (על חד ארבע) S=M; מדהתם cet. מדלענין שבת O.

29 b 202. (א"ל) אביי S=𝔅 ; om. 𝔓.
203. (תבא עליו ברכה) ומאי S=cet ; ודקאמרת M.
204. דערבתא S=cet ; דארבתא O.
205. (כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו) מזון ב' סעודות=cet sive מזון ב' סעודות=𝔖.
206. בשר חי כדי לאכול ממנו S. Exst. verba haec in cet ; om. M.
30 a 207. (קשיא) רישא S=cet ; ארישא M.
208. (הנאסר) על האדם S=M𝔖 ; לו עליו O. לאדם 𝔓𝔅₁𝔅
30 b 209. כמאן דלא כחנניה S=cet; מתני' דלא כחנניה M.
210. אנזירותיה S = O𝔓𝔅₁𝔅. עליה 𝔖. אנזירותיה עלויה M.
211. מיני' וביה S=cet ; מינה וביה 𝔅 ; מינה ובה M𝔓.
31 a 212. (מייתי לה) והיכי S ; היכי codd. Rabb. : והגיהו המהרש"ל בד' הראשון.
31 a 213. (לדבר הרשות) אפי' S = O𝔓𝔅₁𝔅 ; om. M ; נמי 𝔖. לדבר S = cet ; בדבר 𝔓.
31 b 214. מעשרותיכם S=cet; מתנותיכם 𝔓.
215. (דילמא לא) שקיל מיניה S = M𝔓𝔅₁ . Inserit ליה M. קביל ליה מיניה O.
32 a 216. (בשופר) ונותנת S=cet ; ונותנן 𝔖.
217. (ורב נחמן) אמר לך =MO𝔖 sive אמר לך=𝔓𝔅₁𝔅 .
218. (מוטב) שיחשדו [לתרום] S=cet ; שיתרמו O.
219. (ולא) יאכילו לעמי S=cet ; יאכלו עמי M.
220. מי ציית S=cet ; ציית "סא לה" M.
32 b 221. (דנתכוון) אי S=O ; אילימא cet. דנתכוון S=MO𝔖 ; נתכוון 𝔓𝔅₁𝔅.
222. (קא משתמש) והא S = 𝔓𝔅₁𝔅 ; הא MO𝔖.
223. (כל דבר) שהוא משו' S=cet ; שמשום MO(𝔖 infra).
224. בתוך עיבורה של עיר S=cet ; בתוך העיר M ; בעיבורה של עיר 𝔖. Nescio an בתוך עיבורה של עיר, v. באילן pro אילן.
225. עירובו עירוב S ; praemittunt MO𝔖 נמי. הרי זה עירוב 𝔓𝔅₁𝔅.
226. כיון דאמר S=cet ; והאמר 𝔓.
227. (הנותן) את (עירובו) S = O𝔖 ; omitt. cet.
33 b 228 (בראשה) שיהא (צריך) S=cet ; שתהא M.
229. הדרן S=cet ; הויין (?) M.
34 a 230. כמאן דלא א מ ט י י ה אע"ג דאמטייה דמי S=cet ; ... אמטו ליה ... דאמטו ליה ... M ; דאזל ,אזל 𝔖.
231. (אחר) השבת S=M𝔖 ; שבת cet.
232. נפיק ליה (חוץ לד' אמות) S = M ; נפק 𝔖 ; אזיל O𝔅 ; ואזיל 𝔓.
34 b 233. [ה]קונדם S=M𝔅 ; הקונדוס 𝔓. הקנתם O ; הקינטים 𝔖.
234. היגין S=cet ; איגין 𝔖.
235. קידין S=cet ; om. M.
236. פוחת לכתחילה S = פוחת לכ' ונוטל M𝔖𝔅 ; פוחת ונוטל לכ' O𝔓𝔅₁.
35 a 237. דכולי עלמא הסיט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור S=𝔅. In 𝔖 sequuntur unam partem verba ואפי' באהל היסט, alteram ואפי' בבלי, quae verba S interpretandi causa inseruit ! Pro parte priore O : מחמת כחו דכולי עלמא לא פליגי דטמא ; alteram omitt. 𝔓𝔅₁.
238. (במאי) מוקמינן לה S=𝔅 ; om. M𝔓 פליגי O ; קא מפלגי 𝔖.
239. (במתנא) קטיר S = 𝔅 ; וקטיר 𝔓. דקטיר MO𝔖.
35 b 240. שאכל ח צ י פ ר ס אוכלין S=O sive חצי פרס=cet.
241. ספק ט ב ל בארבעים ס א ה S= cet ; M om. טבל et סאה.
242, (ינאי) בר רבי S=ב"ר MO ; בר 𝔖𝔅 ; ורבי (?) 𝔓.
36 a 243. (חדא חזקה) הכא S = MO𝔖 ; והכא 𝔓𝔅₁𝔅.
244. (חדא חזקה) לחומרא S=O𝔅 ; לקולא M𝔖𝔓 (𝔓 : חזקי).
245. (שבת נמי) דאורייתא היא S=cet; יש בה עיקר מן התורה 𝔓.
246. ספק טמאה ספק טהור' S=MO𝔖 mut. ord. 𝔓𝔅₁𝔅.
247. (לכי תיכול) עלה S = O𝔖 ; עליה cet.
248. (לנין) טבול יום S=cet ; שהוא ט"י O ; שהוא מעשר ט"י 𝔖.
249. של מעשר טבל S = O𝔓𝔅 ; om. של M ; של טבל 𝔖.
250. (אמר עירבו) ואם S = cet ; אם MO.
251. בזה S=𝔓 ; בה 𝔅 ; בו MO𝔖.
252. (עירוב) קנה S ; קונה codd.
36 b 253. (בא חכם) למזרח S=OS ; מן המזרח cet.
254. (אצל רבו) יכך S=MO ; ילך לו 𝔖; הולך 𝔓𝔅.

36 b 255. (איפכא) תני S = 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 ; מתני MO𝔖.

256. דניחא ליה ל א י נ י ש S = אומר O . . . אמר ; cet מברך . . . אמר MO𝔖𝔅 ; om. 𝔓$\mathfrak{B}_1$.

37 a 257. (עתיד) להפריש S = cet ; למוד להפריש M.

258. (שירצה) לאיזה S ; לאיזו MO𝔖 ; איזה cet.

37 b 259. צריך לעשר S = O𝔅 ; 𝔓 om. לא יאכל עד שיעשר .לעשר M𝔖.

260. (ר״י אומר) חילל S=MO ; מחולל cet.

261. (איו) תנא דבי S = cet ; om. M.

262. ר ב א אמ׳ שאני התם דבעינן ראשית S=MO𝔖 ; רבה 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

263. a) אין בדבריו כלום S = M𝔖. b) דאין (𝔓 : דלא). c) O𝔓 ה״נ לא הויא תרומה אין בדבריו כלום ה״נ . $\mathfrak{B}_1$ בדבריו כלום (d ה״נ דלא הויא תרומה .כב 𝔅. V. B

38 a 264. (עירובי) בראשון ובשני (כבני עירי S=O𝔖𝔅 ; בראשון ובשני 𝔓$\mathfrak{B}_1$; הראשון והשני M.

265. מודי׳ אתם לי S = 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔖𝔅. אי אתם מודים M𝔅 לי O.

266. (אי אתם מודי׳) לי S = MO𝔖 ; om. 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

267. (מערב ברגליו) בשני S = MO𝔖 ; ביום שני 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔖.

268. (לחומרא) ועבדי הכא S=𝔖 sive והכא=ועבדי הכא cet.

38 b 269. (עירב בפת) ב ר א ש ו ן . . . ב ש נ י S=MO𝔖 ; ביום ראשון . . . ביום שני 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

39 a 270. (פתח מדינה) עד S = M𝔖 : על cet.

271. (למרחץ) מיד S=cet ; om. M.

272. אירכס S=cet ; איתבד O.

273. בתחלה בפת S=cet ; add. בשני O ; בפת בתחלה בשני 𝔖.

274. (יוסי אוסר) ורבי S=M𝔖 ; רבי cet.

39 b 275. (דתני) איסי S=cet ; אסי MO.

276. (א״ר) אשי S=M𝔖 ; אסי cet.

277. ר ב ה בר שמואל S = M𝔖 (O infra) ; ר ב א 𝔓𝔅₁𝔅 ; רב שמואל O.

40 a 278. (מחוץ לתחום) אלא S = cet; om. M.

279. (מבעי ליה) י״א S=cet ; תשע (?) M.

40 b 280. (שכולל) שחרית S = MO𝔖 ; לשחרית 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

281. מתפלל בדרכו S=cet; add. שבע $\mathfrak{B}_1$𝔅.

282. (ז׳ ימי) הפסח S=M𝔅 ; פסח cet.

283. (דאי לא) אמר האידנא אמ׳ S = מברך . . . אמר ; cet מברך . . . אמר.

284. (וליומ׳ אחרינא S = M (O : או וליומא ; 𝔓𝔖 וליום אוחרא .(ליומא אחרינ׳ אוחרא 𝔅.

285. (ור״ה) עצרת S=cet ; om. 𝔓.

286. (י״הכ) אלא S = M sive אלא=יום cet ויום 𝔅.

287. (היכי) ליעביד S ; נעביד M. עביד cet.

288. אי מברך S=rec ; omitt. אי cet; ליבריך M (om. scilicet אי).

289. בדלת יען מלאכה S=cet ; בדילת ממלאכה 𝔖 !

290. (אחא)בר יעקב S=MO𝔖 ; omitt. 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

291. (למסרך) דאתי S=MO𝔖 ; דילמא אתי 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

292. ייבא S=MO𝔖 ; יימר 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

293. כד חזייה S = M 𝔖(O : כדחז׳) ; כי חז׳ 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

41 a 294. מנולגלת S=cet; מגולגלות M. V. B .כג.

295. שהוא מפסיק S = M𝔖 ; שהוא מתחיל O ; שמתחיל 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

296. (לי לצאת) ומה S = MO𝔖 ; מה 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

297. (דבריו) לבטל את = MO𝔖 (om. את) ; להפר את 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

298. רבן גמליאל S=codd. ; v. Rabb. s. l. ג.

41 b 299. בסהר S = cet ; בסחר M𝔓. V. 93.

300. א״ר פפא פירות . . . ו ח ז ר ו S= codd. V. A X.

42 b 301. (מורה לי) הונא S=cet ; רב הונא MO.

302. (מודר) היה S = cet ; praemitt. שאם MO.

303. על שפת תקרה S=cet; M add. שאחורי הבית.

304. בכל הבית S = cet ; M𝔖 add. כולו.

305. (מהלך את כולה) דלא S = cet ; לא MO.

306. (אטו הילוך) דבקעה S = MO𝔖; בבק׳ 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.

307. טילטול אטו הילוך S=cet ; M𝔖 add. נמי.

308. דלא שבת לא S=MO sive דלא דלא שבת באויר מחיצות בעו״י = שבת. . . לא לא cet.

43 a 309. (במהלכת) אמר לך S=M ; omitt. cet.

310. (רצו) אמאי S=cet ; מאי M𝔖.

43 b 311. (עבדים) הן S=cet ; om. O.

312. (מביא שפופרת . . . בה) ביבשה S=cet sive ביבשה = 𝔓𝔅$_1$.

313. ימדוד S=MO𝔖 ; מודד 𝔓𝔅$_1$𝔅.

314. צילו וצל קומתו S = cet ; praemitt. 𝔓𝔅$_1$ קומתו ו.

315. (קברו) בצל S=cet ; בצד O.

316. בד׳ שעות... ביום S = MO𝔖 sive ביום = 𝔓𝔅$_1$𝔅.

317. (לו) עשה S=O𝔓𝔖𝔅 ; ועשה M. V. B כד

44 a 318. קשיין אהדדי S = cet ; 𝔖 add. קשיא אדם אאדם קשיא כלים אכלים. Recte Rabb. : ונתערבו בו שתי נוסחאות.

319. [אמר] והא אתמר עלה S = cet ; והאמר O.

44 b 320. לדעת bis S=MO𝔖; מדעת 𝔓𝔅$_1$𝔅.

321. זיקי S=𝔅 ; זיקא 𝔓.

322. (לא יצא) מאי כאלו S=M ; מאי אם היה בתוך התחום כאלו cet.

323. (כאילו לא יצא) מביתו (דמי) S = M ; מתוך ביתו O𝔓𝔖𝔅.

324. (שנתנו) לו (חכמים) S=𝔅 ; om. 𝔓.

325. מובלעין ,תחומין S=MO𝔓𝔅$_1$𝔅 ; מובלע, תחום 𝔖.

326. מתחומו S=O𝔓𝔅$_1$𝔅; מתוך תחומו M𝔖.

327. (לישנא אחרינא) : תחומין. . . מובלעין תהום . . . מובלע . . . התחום . . . S. O (תחום . . . מובלע M marg).

328. לאו מילתא היא S=𝔓𝔅$_1$; praemittunt cet הבלעת תחומין.

329. שבתוכה S = MO𝔖 ; שבתוכה 𝔓𝔅$_1$𝔅.

45 a 330. (לא היו זזין) משם S = cet ; ממקומן 𝔖.

331. (מן) הגיים S=cet ; הגוים MO.

45 b 332. (מובלע) ביניהן S=cet ; בינתיים M𝔖.

333. (נשמים שירדו) מערב S = cet ; בערב MO.

334. דתנן S=cet ; דתניא 𝔖.

335. (העיר) כרגלי אותה S = cet ; inserit 𝔖 אנשי.

336. ותניא אידך S=𝔖; ותניא בברייתא cet ; ותניא 𝔅.

337. (אחריני נינהו) והני S = M𝔖 ; והנך cet.

338. וליפשוט S=M𝔅 ; תיפשוט O𝔓𝔅$_1$; ותיפשוט 𝔖.

339. (דאין תחומין) למעלה מי׳ S = O𝔅$_1$𝔅 ; omitt. M𝔓𝔖.

46 a 340. (כדי הוא) ר״א S = cet ; omitt. MO.

46 b 341. (ולא אמרו לערב) בחצירות S = cet ; חצרות 𝔓𝔅$_1$.

342. (הזה) וכלשון כלשון S=cet ; M.

343. (פליג עליה) מאן S = 𝔖 ; ומאן cet.

47 a 344. שאר S=𝔅 ; om. 𝔓.

345. בתולות . . . בעולות S=cet; mut. ord. MO.

346. (ינשאו) והארוסות S ; וארוסות 𝔓𝔅.

347. (גם) בה S=cet ; בהן M.

348. (חוץ מן) האלמנה S = cet ; האלמנות M.

349. חולה (fem.) S=cet ; om. 𝔓.

350. (הקברות ס״ד) בית S=cet ; בבית O𝔖.

47 b 351. (מן הכל אדם זוכה ללמוד) שלא S; אדם ז ו כ ה S=𝔖 ; לפי שלא O. שאין cet ; זוכה אדם cet.

352. (המשאיל לו) כלי S=𝔖 ; omitt. MO ; לגוי כלי 𝔓𝔅$_1$𝔅.

353. והכלים והאוצרות S = cet ; ופירות והאוצרות M.

354. חרם S=cet ; חריץ מים M.

48 a 355. (של ברזל נמי) מחיצה S = M𝔖 ; omitt. cet.

356. כדבעא מיניה ר׳ טבלא כו׳ S = MO. V. B כו.

357. דייקינן S=𝔓𝔅$_1$𝔅. דיקא דייקינן 𝔖 קא דייקינא O מדקדקינן M.

358. לא הוה תנינן S = 𝔖 sive הוס = M𝔓𝔅 ; O (תנינא).

359. היו שנים כו׳ S=cet ; א״ר שמעון M.

360. (שנא התם) מאי S=cet ; ומאי M.

361. (דיורין הכא) אוושי S = cet ; לא אוושי (?) M.

362. אמאי S=M ; ואמאי cet.

363. (הויא להו) חדא S=cet ; חד M.

48 b 364. (דעירבה אמצעית) כיון S = M𝔅 ; praemitt. אמאי O𝔖 ; וכיון 𝔓𝔅$_1$.

365. דעירבה S=cet ; add. לה O𝔖.

366. בהדי חיצונה S=cet; עם החיצונה 𝔖.

367. (הויא) לה S=cet ; ליה 𝔓.

48 b 368. עירבה(וכי הדרה)S=M ; מיערבא 𝔖 ; ועירבה cet. (M "קילונס" post עירבה.)

369. (ששת) לרב S ; ולרב codd.

370. קשי' S=cet ; omitt. O𝔓.

371. אמרו דיורין S=cet ; ins. 𝔖 באו.

372. (ב' רשויות) ואין S=MO𝔖 ; אבל לא 𝔓𝔅$_1$𝔅.

49 a 373. (מבואות) שני S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; שתי MO𝔖.

374. באחד, ובאחד, זה, [וזה] אסורה(?), מותר S=𝔓𝔅$_1$𝔅 (אסור) ; omnia femin. MO𝔖.

375. (רגיל לעצמו) הותר S=cet ; מותר M ; במותר 𝔓.

376. (שאינה רגילה) וזה S = cet ; וזו M. שאינה S=𝔓𝔅$_1$𝔅 ; שלא MOS.

377. (כמי) היא S=M sive כמי pro עצמה cet.

378. (דוחין) אותו S=M ; אותה cet.

379. אצל S=cet ; את (?) 𝔓.

380. שאינה רגילה S=MO𝔖 ; add. בו 𝔓𝔅$_1$𝔅.

381. (ו)ורדינאה S = M ; ורדניא O ; וורדינא cet.

382. (עירוב) אינו S=𝔓𝔅$_1$𝔅; אין עירובו MO𝔖.

383. דמלא למנא ואייתר S. Pro למנא MO𝔖 : מנא. למנא (ה)דמליי 𝔓𝔅.

384. דפלגי מיפלג S. דמיפלג פלגיה 𝔓𝔅, דפלגיה מיפלג O𝔖, דקא פלגיה מיפלג M.

385. לאו משום S ; add. דאמ' 𝔓𝔅$_1$, דאמר O𝔅. דאמרינן M𝔖.

386. דכיון דמנח S=cet ; כי מנחא S.

387. במעה S=cet ; במעות 𝔖.

388. לאיקלקולי S=cet ; לקלקולי MO.

49 b 389. מוליך S=cet ; מוליכו 𝔖.

390. על ידי כולן S=cet ; לכולן 𝔓𝔅$_1$. V. B קנ.

391. בא למדור מן ה צ פ ו ן מודדים לו מן הדרום בא למדוד מן ה ד ר ו ם S = cet (om. למדוד sec M) ; mut. ord. (et inserto post utrumque למדוד verbo לו) O.

50 a 392. ארבע מיניסו מנו תמני S = O ; ארבע אמות מנו תמניא ; M ארבעה מתוך תמני 𝔖 ; (ב)ארבע אמות מנו שמנה 𝔅(𝔓).

393. (ארבעים) יקדשו S=cet : דקידשו (?) 𝔅.

50 b 394. (מקצת ביתו) הרי S=𝔅 sive הרי =cet ; infra הרי 𝔓𝔅=על כרחך S.

395. (תרי אלפי) וד' גרמידי S=𝔓𝔅$_1$𝔅 ; גרמידי וד' אמות MO ; וארבע אמות 𝔖.

396. כמרומה S=cet ; דומה 𝔓𝔅$_1$.

397. בעירובו לדרום ולדרום בעירובו S =cet ; כעירובו לדרום כעירובו 𝔖.

398. ופליג S = cet ; add. O : ותנא אתנא לא רמינן (duabus, ut videtur, lectt. confusis).

51 a 399. רהיט מטי S=cet ; ins. לעיקרו 𝔓𝔅$_1$.

400. (לביתו) לו S=cet ; omitt. 𝔓𝔅$_1$.

401. (אבל) לעיקרו S=cet ; לעיקר M.

402. לא ידענא ליה S = cet ; om. M (error videtur scribae).

51 b 403. (שבא בדרך וחשכה) לו S=cet ; omitt. 𝔓𝔅$_1$.

404. תהא שביתתי במקומי S ; שביתתי תהא במקומי cet ; שביתתי במקומי 𝔓𝔅$_1$.

405. (ברגל) לערב S=MO𝔖 ; מערבין 𝔓𝔅$_1$𝔅.

406. ממל S=cet ; המבל M.

407. גוריון S=cet ; גוריות (?) 𝔓𝔅$_1$.

408. דנפק לאורחא S=MO𝔖 ; inserr. 𝔓𝔅 ליה (דנפקא 𝔓).

52 a 409. (ר"נ) מ' (א)והא S = M𝔅 ; והא cet.

410. (וביניהן) שני S=cet ; כשני 𝔖.

411. רבה S=cet ; רבא M.

412. אישתתא S=𝔓𝔅$_1$𝔅 ; אשתיתא M אישתיתא 𝔖 אישתותא O.

52 b 413. כרבה S=cet ; כרבא M.

414. נזקר S=cet ; נזרק O(bis).

415. (ולמודד) דתנן S=cet ; דתניא 𝔖.

416. (סוף) אפי' S=cet ; שאפי' M𝔖.

417. (יוצא) ובית S = M𝔖𝔅 ; בית O𝔓𝔅$_1$.

418. (יוצא) ופנום S = M𝔖𝔅 ; פנום O𝔓𝔅$_1$.

53 a 419. (ועושין) אותן S (=Misch Neap). אותו M (Rabb.: ונר' שהיה כתוב אותן ונשתבש). אותה cet. V. B קה.

420. זה לפנים מזה S=cet ; זו . . . מזו 𝔖. זו על גב זו M. V. B קו.

421. (כל העולם כולו) עליו S = cet ; om. M.

422. (לא) עמדו חבריו S=MO𝔖 ; יכלו חבריו לעמוד 𝔓𝔅$_1$𝔅.

53 b 423. שלוכתי S = O𝔓𝔅 ; שלוותי M ; שליבתי 𝔖. V. B קז.

424. עלת נקפת ב כ ד ידאון נשריא לקינהון א ו י ע ד י בתר חברתה מינה . . . (?) ו ת י ת ק פ י עלת בבכ כ א י ל פ א לקיניהון [לקינהון. 𝔓 בבדי [בבכ. S ב י מ א

וכד הוה בעי הוה O𝔖𝔅 om. M [או 𝔓𝔅. אמר להו 𝔓. Puncta delenda sunt, si M𝔓 respiciemus. Quorum in loco O𝔖: זימנין אמר לה ינ"ל וכד הוה בעי אמר לה עדי (יעדי) כה"מ, quae vitiata in 𝔅: כי הוה ניחא לה דליזלון אמר להו (?) ינ"ל כי בעי דליתבון הוה אמר להו (?) יבח"מ. ותקף 𝔖 ותיקפי M ותתקפו 𝔓𝔅 [ותיתקפי תתקפי O.— בתר V. 852.

53 b 425. במשפט (שור) משפט S = MO𝔖 𝔓𝔅$_1$𝔅. V. B קה.

426. בטור (מסכן) S = cet ; בשור M. V. B קט.

427. משאיל (וכד הוה) משייל S=𝔖 ; שאיל M. cet.

428. באושפיזא S=cet ; באושפיזכניה 𝔖.

429. טיבו (מה) זו כובה S = O𝔓𝔅$_1$𝔅 ; זו ומה טובה 𝔖 ; M.

430. אתרינו . . . ארקיעו S = 𝔓𝔖𝔅 ; התרינו . . . והרקיעו MO.

431. אחרונית S=cet ; om. M.

54 a 432. (מי) יגיד (לך) S=cet ; יורה M.

433. שרף לצואר S = O𝔅 ; om. שרף 𝔖 ; שרף על הצואר M𝔓𝔅$_1$.

434. נראה (ואינו נראה) S = cet ; שנראת O𝔖.

435. הימנו (מתבשמין) ממנו S=M𝔖 ; בה 𝔅. cet.

436. שאוכלת שדורסת ואוכלת S=cet; ודורסת 𝔖.

54 b 437. על שמאלו (משה) לשמאל S=cet; של M.

438. (משה) לימין S=cet ; + של M.

439. (ומה) אהרן S=cet ; הללו O.

440. ולילפו S=cet ; וליגמרו 𝔓𝔅$_1$.

441. בעיוה ל(מלתא דמצוה) S=cet ; אתו אמרו ליה איכא O.

55 a 442. צריך אתה (לעבור) S=M ; mut. ord. cet.

443. תנרין S=cet ; תגרנין 𝔖.

444. (אחת) מרוה S=cet ; לרוח M.

445. (קמ"ל) דנותנין S=cet ; דנותן M.

55 b 446. בין שתי (עיירות) לב' S = M𝔖 ; cet.

447. ואיתמר S=cet ; + עלה M.

448. צד היתר . . . דדחיקא S = cet ; mut. ord. M.

449. הוי (וכמה) יהא S=𝔖 sive יהא = cet vel M (om. hoc verbo).

450. שבתיכה (והבורגנין) S = cet ; שבתוכן M.

451. שבתוכן (והשובך) שבתוכה S=cet ; MO.

452. והבתים (שבס') והבית S = cet ; M ; ובית 𝔖.

453. (נפנין) אין S=cet ; לא היו O.

454. לאחוריהן S=𝔖 ; לאחוריהן 𝔓𝔅.

455. (דכתי') כיון S=cet ; om. M.

56 a 456. אם ואם אינו יודע S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; אין יכול O אינו יכול M𝔖.

457. כמין התקופה S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; תקופה MO ; כתקופה 𝔖.

458. ופני (פני מזרח) ומערב S=MO𝔖 ; מערב 𝔓𝔅$_1$𝔅.

459. והני מילי (דאתיליד) S=MO𝔖 ; דמתילידה 𝔓𝔅$_1$𝔅.— דאתיליד S=cet ; והוא 𝔖.

56 b 460. כטבלא כמין טבלא S=cet ; MO.

461. שהוא מפסיד S ; שמפסיד codd.

462. מרובעת + טבלא S (?) = M𝔓𝔅 ; O𝔅.

463. שהיא S=cet ; שהוא M𝔖$_1$

464. על אלפים S=cet ; om. 𝔓.

465. לשדות שדו' וכרמי' S = cet ; ולכרמים MO.

466. תחו' (כמה) תחומין S=M𝔅 ; 𝔓 ; תחומי O ; תחומין דידה 𝔖.

467. הויא (כמה) הוו S=𝔖𝔅 ; הוי O ; M𝔓.

468. קרנות S=cet ; + דידה 𝔖.

469. (משכחת לה) נמי S (?)=cet; om. M.— משכחת לה S=cet ; משתכחא S.

470. הוי (תחומין כמה) הוו S = cet ; 𝔓𝔅$_1$.

57 a 471. (פישו) להו S = cet ; לה 𝔅$_1$(?) rec.

472. בעיגולא מנו (ריבוע(א S = cet M marg ; בריבועא M𝔖.

473. כאחת (להיות) אחת S ; אחד 𝔓𝔅; 𝔖.

57 b 474. (כל שאילו) מטיל (אמצעי) S = O𝔖𝔅 ; מכנים M𝔓𝔅$_1$. ביניהן S = MO𝔅 ; לביניהן 𝔓𝔅$_1$𝔖.

475. [התם] איכא בתים הכא [ליכא בתים] S=cet ; mut. ord. M.

58 a 476. שמרבה S=cet ; שהוא מרבה M.

477. נברא S = cet M corr ; גברא MO𝔓.

58 b 478. מתני לקולא S=cet ; inserr. לה O𝔖𝔅.

479. (ומיעט) לאחד S=M𝔓 ; לאחר cet.

59 a 480. הך(היינו)S=cet ; קמייתא MO𝔖.
481. אחד (ומיעט) S=cet ; אחר 𝔖.
482. (רבים) ושל S=cet ; של O𝔅
483. עשה חוצה לה שיור = O sive שיור = cet. M𝔖 omitt. חוצה.
59 b 484. (אלא פתח אחד) לה(ואין)S=cet ; שם ; 𝔓 לו M.
485. (שלא) אומרת S=cet ; + אפילו 𝔓𝔅$_1$.
486. לפתחו (דקה)S=𝔓𝔅$_1$𝔅; על פתחו MO𝔖.
60 a 487. שרצפו S=cet ; ה- 𝔅$_1$.
488. ערסייתא bis S=cet; ערסתא bis M.
489. (חכמים) שיערו S=𝔖; היו משערים (משערין) cet.
490. לערב (ואמר לבנו) S=MO𝔖 sive potius לערב = (לי) ערב 𝔓𝔅$_1$𝔅.
60 b 491. באלכסונא S = cet ; באלכסון דמתא O𝔖.
61 a 492. לחמתן S=cet ; לבני חמתן 𝔖.
493. מטטרגי S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; מטטרגו O הוו ממטרגי 𝔖 טטרוני מטטרגי M.
494. (להתם) אזלי (בי) S = cet ; אתו MO.
495. בני נדר לחמתן = התם cet sive בני נדר לחמתן=MO.
496. בייפי S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; שפילי O𝔖 שנעלי (?) M.
497. (עיר) כל (מהלכין את) S = cet ; om. M (h. l., non supra 60 b).
498. מעל גבה S=cet ; מגבה M.
61 b 499. הא (מני) =MO𝔅 sive הכא=cet.
500. ביה טפי (נוו) S=𝔖𝔅 ; ביה פורתא O𝔓𝔅$_1$; om. M.
501. ר"ג (v. Tos. s. v. אמר) S=cet ; רשב"ג M.
62 b 502. (הוא כדיר) הרי S=cet ; omitt. O𝔓𝔅$_1$.
503. (ישראל דכי איתיה)וS=cet ; om. O.
504. נהגו . . . מנהג S = cet ; mut. ord. O.
505. במקום רבו S=cet ; קמי רביה M.
63 a 506. זביננא (אנא מיזבן)S=𝔅𝔖; זבינא cet. אנא S=cet; om. 𝔖.
507. (לסבא)ליחוש לא S ; + ליה 𝔖𝔅 ; ולא ליחוש מר M ולא ליחוי מר O. Om. לא 𝔅$_1$. V. B קכד.
508. רבינא לרב אשי (א"ל) S = M𝔖 sive רבינא לרב אשי=cet.
509. (קאמר) והא רחוק ממנו S=cet ; om. M. Add. omn. codd. ג' פרסאות.
510. (ליה יהושע) ולא אשכחן דאיצטריך S=cet ; ואשכחן דלא איצטריך M.
63 b 511. בקילעא S=cet ; בבילה M.
64 a 512. דמערבי S=cet ; דמערבין S.
513. ולקיטו pr S=cet ; om. M.
514. (ר"י) ואמר S ; דאמר 𝔓𝔅.
64 b 515. (מאי קראה) דכתיב S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; omitt. MO𝔖.
516. (ניטפל) לו S=cet ; בו 𝔖.
517. תנאי היא S=M𝔓𝔅 ; לא קשיא O𝔖.
65 a 518. יכולני S=M ; יכול אני cet.
519. קריב כותחא S = cet ; inserr. לי M𝔖.
520. (ביינו) המתיישב S=𝔓𝔅$_1$𝔅 ; (מי) שדעתו מיושבת עליו MO(𝔖).
521. (שכר) בו (לשלם) S=M𝔖 ; omitt. cet.
65 b 522. נשפך בביתו S=cet ; איבא M.
66 a 523. ולקיטו bis S=cet ; ואפי' לי' 𝔖.
66 b 524. (דאתא בשבתא) לאו S = cet ; om. M.
525. אלא כלשון משנתינו S = cet ; om. M.
526. (לבתים) בחצר S=cet ; בחצירות 𝔖. V. D ה.
527. (עירובן) את S=M𝔖 ; omitt. cet.
528. ליבטיל נמי לחיצונה S = cet sive נמי=O.
67 a 529. (שכח) ודאי אחד S=M𝔖 ; mut. ord. 𝔓𝔅$_1$𝔅. Nescio an ודאי ; q. v. codd. rec Luriam secuti omitt. h. l.
530. כרבי אליעזר S = cet ; בן יעקב M (h. l., non 23 a).
531. (יש ביטול רשות מחצר לחצר) מאי S=M sive מאי=cet.
532. דאולפנא S=cet ; דאילפ' M.
67 b 533. עד כמה S=cet ; om. M.
68 a 534. רברבי S=cet ; om. 𝔓.
535. ריפתא S=cet ; פיתא 𝔓𝔅$_1$.
536. אבלה תמרי S=cet ; ins. אימיה 𝔖.
537. פנו S=cet ; לפנו S.
69 a 538. (אינו אוסר) אימא S = 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; תני MO𝔖.
539. והא(א)נן תנן עד שלא יוציא S = MO𝔖 ; והא אנן עד שלא יוציא תנן 𝔅$_1$𝔅 ; S + תנן 𝔓. יוציא S=cet ; יוצא 𝔖.
540. דמדושא S=cet ; דמרושא O.

69 b 541. (משומד) ל(פרט S = 𝔓𝔅₁𝔅 ; להוציא את ה MO𝔖.

542. (בני אדם) להביא S=cet ; לרבות M.

543. שיחזרו בתשובה S=cet ; inserr. בהן M𝔖.

544. (ולחלל) שבת S ; שבתות 𝔓𝔅.

545. להכנים ולהוציא S=O ; מלהכנים מלהוציא cet. V. 172.

546. (אוסר) הרי זה S=cet ; om. O.

547. [neg].... [affirm.] אי S = cet; mut. ord. O𝔖.

70 a 548. (לאחד שלא עירב) פשיטא S = cet ; למה לי O ; ל"ל פשיטא 𝔖.

549. (ל"ל) הא תו pr S = 𝔓𝔅₁𝔅 ; omitt. MO𝔖.

70 b 550. (היכא דאי)בעו S=cet ; בעי M𝔅.

551. (זה הכלל) לאתויי (מבוי) S=cet ; + מאי לאתויי O𝔖.

71 a 552. (שותף)עם שכניו S=MO. לשכנים 𝔓 ; לשכניו 𝔖𝔅.

553. ראוי לערבו S=cet ; ראוין לערב 𝔖 ; M.

71 b 554. (ורב) יוסף S=cet ; אסי M.

555. בסמוכין S=cet ; בסמוכין 𝔓𝔅.

556. (ואי חד טעמא) הוא S = cet ; omitt. 𝔓𝔅₁.

557. דלא עבדינן כתרי חומרי S=codd. Tos. nomine ר"ח : דעבדינן e. q. s. V. supra (p. 40).

558. (ו)משתתפין S=M𝔖 ; omitt. cet.

559. (דבהדא) סניא S=𝔓𝔅₁𝔅 ; סני O; בפת . . . כי פליגי ביין וח"א ביין — סני ליה 𝔖. S=cet ; mut. ord. M.

72 a 560. בשמקצתן S ; בזמן שמקצתן cet ; שאם היו מקצתן MO.

561. במסיפס S=cet : בפסיפס O (bis h. l., = cet 72 b).

562. אף במסיפס S=cet ; + נמי 𝔖.

72 b 563. (פרס) במקבלי S=cet ; במקבלין M.

73 a 564. בזמן שדרכן S=cet; om. 𝔖 (sec).

565. (כשמוליכין את עירובן למקום) אחר S=O𝔅 ; אחר=cet.

566. הב"ע S=cet ; התם M. כגון om. S=O ; add. cet. דיורין בהדייהו S=cet ; inser. אחרינ' M ; pro דיורין exhibet 𝔖 : אחרינא.

567. האב S=M𝔖 ; אב cet. V. D ז.

73 b 568. (מבני) חצר S=cet ; החצר 𝔖.

569. (ולא) נשתתף S=O𝔖𝔅 ; נשתתפו 𝔓𝔅₁ . V B קלט.

570. (והתניא) גבי צדוקי = cet ; 𝔓: גבי צדוקי !

571. (דרך פתחים) למבוי S = M𝔖 ; במבוי cet.

74 a 572. (אחת) וחצר S = cet ; אפי' חצר M.

74 b 573. נשדייה מן S=cet; ולישדייה מיניה M ; שדייה מן 𝔖.

574. וההוא חזנא הוה כו' S. V. B כט.

575. (לא אמר) דאי S=cet ; ואי O.

576. וכי תימא תרתי=𝔖 sive וכי תימא תרתי=cet.

75 a 577. נתנו עירובן S=𝔓𝔅₁𝔅 ; inserr. את MO𝔖. V. 527.

588. (דעירבה) פנימית S = M sive פנימית=cet.

579. מדסיפא רבי עקיבא S. V. B ל.

580. אין דריסת הרגל אוסרת וחכ"א S=cet ; om. M (per haplogr.)

75 b 581. (לך רשותי) מבטילנא S=cet ; מבטילני 𝔓𝔅₁ (מבטלינן rec).

582. (אמר) רב יוסף (תני) S=cet ; רב וכן M.

583. (היו) אם S=MO𝔖; omitt. 𝔓𝔅₁𝔅.

584. (ברבי) רבים S=cet; om. M (err. scribae).

76 a 585. (מי) משוינן S=cet ; שוינן M.

586. (מינכרא) לא S=cet ; ולא M𝔖.

76 b 587. (עיגולא) דנפיק S=cet ; om. O. Infra ריבועא מנו S=cet, ins. M : דנפיק.

588. (רשויות) אויר שתי S=cet ; ins. שבין 𝔖.

77 a 589. תשמישתיה S bis=cet; תא-𝔓𝔅₁.

590. שהטמינה S=cet ; שטמנה 𝔖.

77 b 591. שביעית . . . מעשר S = MO𝔖 ; mut. ord, 𝔓𝔅₁𝔅.

592, ששליבותיו S = cet ; של שליבות M.

593. אי נמי S=𝔖(rec; Rabb.: והוסיפו המהרש"ל בד' הראשון ע"פ רש"י) ; omitt. cet.

78 a, 594. (צריך זיז . . .) להתירו S = cet ; למעטו O𝔖.

595. ממעט גמרא שמעתי מרבותי S=codd. Verb. גמרא exstat in editt. rec (Rabb. : והוסיפו המהרש"ל בדפוס הראשון ע"פ רש"י)!

78 b 596. להשלים כותל S=cet; mut. ord. 𝔖.

597. מלא קומתו של כותל S = cet sive של כותל=O.

598. (ואריא) הוא (דרביע) S=MO𝔖 ; omitt. 𝔓𝔅₁𝔅.

78 b 599. והתנן S = MO𝔖; והא אנן תנן 𝔓𝔅$_1$𝔅.

600. אבל לענין חציצה = 𝔓𝔅$_1$𝔅 sive הבל לענין = M sive denique הבל = O𝔖.

601. בטליה S=MO𝔅; בטולי cet.

79 a 602. (שלא כנגד זו לא) זו S=cet; אבל לא M (omisso scilicet לא altero).

603. (מעמיד אדם) את (בהמתו) S = cet; om. 𝔖.

604. כיצד S=cet; כאי זה צד M.

605. (כיון) דאיכא תקרה S; inser. O מחיצה ו, cet כיון מחיצות ו. S=cet; om. O. In rec ad verba inserta notam videmus: רש״ל מ״ז, scilicet ע״פ רש״י.

79 b 606. (שניהן) אסורין S = rec (Rabb.: והגיהו המהרש״ל בד׳ הראשון ע״פ רש״י); (ואינו מן הצורך) אוסרין codd.

607. (דהדר) ובטיל (ליה) S = 𝔓𝔅$_1$; בטיל O. Praemitt. אירך 𝔖𝔅; חד מינייהו M.

608. לאיחלופי S=cet; לבטולי להו 𝔖.

80 a 609. (מי איכא) למאן דפליג S = 𝔓; עליה + למאן דאמר דפליג M; דמאן דפליג 𝔅; ולא פליגי לא הוה בעי 𝔖; O (omiss. verbb. מי איכא).

610. דאסר . . . אסר S=cet; דאסרה . . . אסרה M.

89 b 611. שאני התם ד ל י כ א מחיצות S =cet; דאיכא M. V. Tos. s. v. שאני.

612. שבין שתי (מבואות) S = 𝔓𝔅$_1$𝔅; של שני MO𝔖.

613. (כל שאילו) מחלק מזון ב׳ סעודות S. [מחלק מזון] מחלקו למזון 𝔓; ואין ביניהן מזון ב׳ סעודות (omiss. מחלקן O; מחלקן למזון M𝔖. [ואין + מניעות 𝔓𝔅$_1$.

81 a 614. (ו)בכל משתתפין S=cet; om. O.

615. חסרא S=MO𝔖; חמא 𝔓𝔅$_1$𝔅.

616. או לנחתום S=MO𝔖𝔅; ולנחתום 𝔓𝔅$_1$.

81 b 617. (בד׳ פרקים) אלו S = M𝔖 (O?); בשנה 𝔓𝔅$_1$𝔅.

618. ואין ללוקה אלא דינר S = MO𝔖; + אחד 𝔓𝔅$_1$𝔅.

619. (על) דין (תורה) S = M𝔖; דברי cet.

620. (אמרתי לך) בעירובין S = cet; בעירוב MO𝔖.

82 a 621. (. . . עליו) וכל S=cet; כל M𝔖.

622. (שניעור) ואינו קורא אימא ופרכינן אימא סלקא דעתך (sive סלקא דעתך) גדול נמי קרי . . . אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא S. סלקא דעתך] omitt. 𝔓𝔖; add. cet. גדול נמי קרי] M corr 𝔖 inserto הכי inter alterum verbum et tertium; כל] גדולים נמי קרו cet. O𝔖; praemitt. משנתו] אימא 𝔓𝔅$_1$𝔅. v. infra 1022. ואינו] om. 𝔓. Pro omnibus his verbis M: (שניעור) משנתו וקורא אימא אימא.

82 b 623. דאיתיה לאבוה . . . דליתיה לאבוה S=M: דאיתיה אבוה. . . דלא איתיה (דליתא) cet (אבוה דליתא O).

624. (ועירב) רבן עליהן S=MO𝔖; mut. ord. 𝔓𝔅$_1$𝔅.

625. אשה מ״ש S=O𝔓𝔅$_1$𝔅; mut. ord. M𝔖.

626. ככר S=MO𝔖; מכבר 𝔓𝔅$_1$𝔅.

627. (את הגוייה) לפסול S=cet; add. M „סג“.

628. ריפתא S=cet; ריפתאה 𝔖.

629. (רווחא)לבסימא (שכיח) S=𝔓𝔅$_1$𝔅; לבסומא M𝔖 לבסומי O.

83 a 630. (הלתן) אייתי S = M𝔓𝔅$_1$; ואייתי cet.

631. (הוי ליה טפי) א״ה S=cet; אכתי 𝔅$_1$𝔅.

632. כיון ד ל א ה ו י ב י צ ה ל א ח ש י ב ליה S bis; הוי כביצה 𝔓𝔅$_1$𝔅; הויא קא השיב׳ O [חשיב 𝔓𝔅$_1$𝔅 כביצה MOS. חשיב M𝔖.

633. על ירושלמית S=cet; ins. של M.

634. בו(ו)עודות דרבי S=M𝔓. בוו׳ של רבי 𝔅; וו׳ דרבי 𝔖; בועודיות דידה O.

84 a 635. (מים) מלאה S=cet; מלא O𝔖.

636. (סלע) תנא S=M; אשמעינן cet.

637. דליכא למינזר S = 𝔓𝔅$_1$𝔅; praemitt. משום M𝔖, הוה אמינא משום O.

84 b 638. (שתיהן) אסורין S=cet; אסורות M.

639. (אסרן) אהדדי S=cet; om O.

85 a 640. (שבין שתי) חצרות S=cet; רשויות O.

641. דלזה ב ז ר י ק ה ו ש ל ש ו ל ולזה ב ש ל ש ו ל לחודיה S=cet; mut. ord. M (omiss. לחודיה).

642. בפתח . . . בזריקה S=M; mut. ord. cet.

85 b 643. (שני) בתים S=cet; גנין 𝔅.

644. (יד) תפיסת S=MO𝔖; תפוסת 𝔓𝔅$_1$𝔅.

645. (אינו אוסר) עליו S=cet; omitt. 𝔓𝔅$_1$.

86 a 646. בכלים (הללו) S=cet; בבגדים M. V. B קמט.

647. הסיע (מלבו) =S cet; הסירה M הסיחה $\mathfrak{S}$ (pro מלבו exh. מדעתו). V. B קן.

648. הא (עריבי מיא) pr S=cet; om. $\mathfrak{S}$.

649. לר"י (ותו) = $\mathfrak{S}$ sive לר"י = הא דאר"י cet.

650. ראשי (קנים) S=M; ראשן של cet.

86 b 651. לאידך (גיסא) S=cet; להך $\mathfrak{S}$; להאי M.

652. אלא (קל) S=$\mathfrak{S}$; משום ד cet.

653. כשירה, פסולה S=cet; ־ות O.

654. אבל (שבת) S=cet; גבי M.

655. שנעשה S=cet; שהיה M.

656. ולא הביאו ס"ת S=cet; ס"ת ולא הביאוהו $\mathfrak{S}$.

657. כדינין S=cet; סדין $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

87 a 658. כוף [וגוד] S=cet; כולי לאחית M.

659. לה בכניסה S=cet; ins. מחיצה $\mathfrak{S}$.

660. מפני שלא היתה עמוקה S=cet; שמא אין בעומקה M. עומקה : $\mathfrak{S}$ עמוקה pro

87 b 661. יזוז (ולא) (ברקתו) S; יזיז cet; (ואין) מזיזין M.— אפילו (מלוא נימא) S = M$\mathfrak{S}$, omitt. cet.

662. ולזעירי קשי' הא S = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ (O: דזעירי נופיה תקשי הא; (קשי' מתני' M; ולזעירי תקשי לך מתניתין הא $\mathfrak{S}$.

663. ודרב (דימי) S=$\mathfrak{S}$; ורב cet.

664. ניפקי S=cet; נפקי M; ארבעה נפקי $\mathfrak{S}$.

88 a 665. מסתפג אדם S=cet; מסתפגין M.

666. אף מביאה בידו S=cet; מסתפג אדם באלונטית בשבת ומביאה ($\mathfrak{S}$ בידו) M$\mathfrak{S}$.

667. התם תיימי מיא S=$\mathfrak{S}$: התם תימי מיא M: התם הני תיימי; תיימי cet.

668. לתוכה (אין שופכין) S = M$\mathfrak{S}$; בתוכה cet.

669. אפילו לשפוך S. V. B לא.

670. [בין מבחוץ] בין מבפנים S=MO$\mathfrak{S}$; mut. ord. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

671. שהוא קמור S=cet; שקמור O$\mathfrak{S}$.

88 b 672. מיא (תיימי) S=O$\mathfrak{S}$; omitt. cet.

673. בימות הגשמים(דסתם צנורות) S=O$\mathfrak{S}$ sive בימות הגשמים = cet.

89. a 674. מחברו (נג גבוה) =M marg sive מחברו =cet.

675. לתוכן (ששבתו) S=MO$\mathfrak{S}$; בתוכן $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

676. אבל לא (לכלים) = O sive אבל לא = ולא cet.

89 b 677. שיש דיורין S=cet; ins. לו M.

678. סכוקי סליקו נפשייהו S = cet; דסלוקי סליק נפשיה M.

679. הותר בכל הגגין S = cet; הותר בכל הגגות $\mathfrak{S}$; מותר בכל הגגות M.

90 a 680. כרמלית . . . ליה S = cet; om. M.

681. את"ל קאמר S=cet; השתא מיהא M.

682. וגג יחידי לרבנן S = cet; om. M (err.).

683. ליכא יותר מב"ס . . . איכא S = M$\mathfrak{S}$; לא הוי . . . הוי cet.

684. למטה S=M$\mathfrak{S}$; למטן cet.

90 b 685. ולשמואל S=O$\mathfrak{S}$; ושמואל cet.

686. מיפחית (אי) S = cet; איתא דמיפחית מיניה M.

687. ו(חצירות) S=O$\mathfrak{S}$; omitt. cet.

91 a 688. ו(קרפיפות) S=O$\mathfrak{S}$; omitt. cet.

689. לו (מעלין) S=M$\mathfrak{S}$; omitt. cet.

91 b 690. בזמן (שהיו) S=M$\mathfrak{S}$; omitt. cet.

691. של רבים (אלו) S=cet M corr.; לעצמן M.

692. ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן S =cet M corr.; ואלו עירבו לעצמן ואלו עירבו לעצמן M.

693. או שהיו S=MO$\mathfrak{B}$; או אם היו $\mathfrak{S}$; או $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

694. כולן (רשות אחת) הן S=cet; om. M.

695. כל זמן שהן (של רבים) S = cet; בזמן שהיו $\mathfrak{S}$.

696. לא עירבו (חצירות) S=cet; om. $\mathfrak{S}$.

697. אימא (מודו) S=$\mathfrak{S}\mathfrak{B}$; om. cet.

92 a 698. במקומו S=cet; בחצירו $\mathfrak{S}$.

699. לשעירבה (אבל) S=$\mathfrak{S}$ rec; עירבה cet; "לזו שעירבה" M.

700. בר רב (חייא) S = cet M corr.; רב יוסף M.

701. הגדול (מותר) S=cet; גדול $\mathfrak{S}$.

702. גדולה (מותרת) S = cet; הגדולה M. V. D ז.

703. דמינכרא (הצר) S=cet; omitt. ד $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

704. נמי (מינכרא) S = cet; omitt. MO.

92 b 705. שאילמלא S = codd.; שאילמלי rec (Rabb. והגיהו ע"פ התוס' במגילה כ"א).

93 a 706. ואלו השוה S = cet ; שאם אתה משוה 𝔖.
707. (עיקר) עד S=cet ; עם M.
708. אותבן ממתני' S = cet ; (M : אותיב ליה ממ' ; (מתני' 𝔖.
709. אין שם. . . כדי ordo verbb. qui in cet, alter in O.
710. (היינו טעמא) לאו S=cet; om. 𝔓.
711. מזדרע ליה S=cet ; מיזדרע 𝔖.
712. (כשייר') נעשו S = M𝔖𝔅 ; נעשה cet.
93 b 713. בתחתונה S = cet ; om. M ; „בבני תחתונה" M marg=𝔖.
714. (תחתונה) תרי תערב S : mut. ord. cet ; תערב שנים 𝔖.
715. (אסור') וקטנה S = 𝔖 ; 𝔓 הק' ; והק' 𝔅.
716. אלא ודאי S=cet ; inserr. O𝔖 אימא.
94 a 717. כשאבדה S=M ; כגון שא' cet.
718. (מודו ליה) אימא S=cet; om. 𝔓 ; אפי' רבנן M.
94 b 719. (רב) בי S=M ; בבי 𝔖 ; דבי cet.
720. בי לית ליה בארבע אבל בשלש S= codd. ; v. Tos. s. v. בשתי.
95 a 721. (המפולש) למבוי S=cet ; במבוי M.
95 b 722. (רש"א) נותנן S=cet ; נותן M.
723. (מוציא) ולשם הוא S=MO ; לשם 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.
724. מנהג S=cet ; דרך 𝔓$\mathfrak{B}_1$.
725. [ד]ת"ק סבר שבת . . . (ו)ר"נ סבר S=cet ; מר סבר . . . ומר סבר O. V. A XII.
96 a 726. אלא שבת לאו זמן תפילין S=cet; omitt. $\mathfrak{B}_1$𝔅 (Rabb.: בשננה).
727. (הישן) בשמיני בסוכה S = cet ; mut. ord. M ; om. בשמיני 𝔓.
728. הפסח והמילה S=cet; פסח ומילה O𝔖.
729. השמר דלאו . . . השמר דעשה S= cet; mut. ord. 𝔖.
730. (יצאו) שבתות וימים טובים =O𝔖𝔅 sive שבתות וי"ט=אלו cet.
731. (אות) עצמן S=𝔖 ; גופן cet.
732. (שבת נמי ז"ת) הוא S = 𝔖 sive הוא=cet.
733 ודילמא סבירא ליה לילה ז"ת S=𝔖 ; (cet דילמא) ודלמא ס"ל כמאן דאמר לילה ז"ת M.
734. (מיחו) בה S=cet ; בידה M.
735. של יונה S. V. B לב.

97 a 736. עניב S=cet ; נענבינהי O.
737. מסיני S=MO ; + הוא cet.
738. (מומחה) ממי שאינו S = cet ; מישראל שאינו מן ה M.
739. (וכן) בצבת השני S = cet ; בצבת צבת שני 𝔖 ; O שני.
740. (ואי) לאו S=O𝔖𝔅 ; לא cet.
97 b 741. היה קורא S=cet ; הקורא 𝔖.
742. (נדרסת) ה S=M ; omitt. O𝔓𝔖 ; ד 𝔅.
98 a 743. (מעיין בהו) ודלמא S=O𝔖 ; וליחוש דלמא cet.
98 b 744. תוך שלשה לרבנן S=cet ; למטה משלשה M.
745. (ומשתמש) בכל הכותל S = cet ; בכותל O.
99 a 746. (דלא היפך) ואע"ג S=𝔖 ; אע"ג cet.
747. ר' מאיר מטמא ר' יוסי מטהר S= cet ; ר' מאיר מטהר ור' יוסי מטמא O ; v. Tos. s. v. ר"מ.
748. (מינם אנים) והא S=cet ; ואמאי O𝔖.
749. כיח S=cet ; כח O.
99 b 750. קולט אדם S=cet ; וקולט M.
751. למטה S = codd. V. Tos. s. v. קולט.
752. (תנא) אם יש S = cet (אם ש 𝔖 err.) ; om. M.
753. דאיכא חוליא S = cet ; דאיכא בחוליא ; 𝔅 דייש בחולייתה 𝔖.
754. תנטל אישפה S=cet ; תנ' האשפה 𝔅 ; תיבטל אישפה 𝔓.
755. המיסך S=M𝔖 ; המסיך O. שהיה מיסך 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅.
756. אלא בב' (סאתים) S = 𝔖 (בית) ; יתר מבית cet. V. B קס.
100 a 757. רבה S=cet ; רבא 𝔖.
758. (דסלקי . . .) אסורין S = 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅; אסירי M ; אסיר O𝔖.
759. דנחתי לתתאי S ; דנחתין לתתאי 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 ; דנחתי לתתא M𝔖 ; נחית לתתאי O.
760. (ואין) נתלין (באילן) S = cet ; נסמכין M.
761. (עלה) אם S=cet ; om. O.
762. הכא נמי ירד S = cet; עלה מותר לירד O ; ה"נ עלה מותר לירד 𝔖.
100 b 763. דלא קא עביד S = אלא דלא קא ; כי 𝔓𝔖 ; דלא לא יהיב לא קא עביד 𝔅 ; יהיב לא עבד M ; אלא דכי לא יהיב לא עבד O.

100 b 764. עוקצא S=M ; עוקסא O ; עוקצי cet.

765. ברגלים S.

766. והאשה . . . בלב S.

767. כבהמה S=cet ; om. S.

768. זינא S=cet ; זינא M ; לבושא 𝔖.

101 a 769. הדלת S=cet ; דלת O.

770. (להם ציר) כשיש S ; בשיש 𝔓𝔅.

771. (אא"כ) עשו לה S = 𝔖 ; עשו לו O ; עשו M ; עשה 𝔓𝔅₁𝔅.

101 b 772. (ונועל) בו S = MO𝔖 ; omitt. 𝔓𝔅₁𝔅.

773. (מפני) שמוציא S = O𝔖 ; שהוא כמוציא cet.

774. (ור') יוסי (מתיר) S=cet ; יהודה O.

775. (לא פליגי) דשרי =𝔖 sive דשרי= cet.

102 a 776. שקשור בדלת S=cet; ins. ותלוי 𝔖.

777. דארבא S=cet ; om. M. V. B קסא.

778. (לקמיה) דרב S=cet ; + הונא M.

102 b 779. (דוחקין) ובמדינה S, במדינה 𝔓𝔅.

780. ושל דות S=cet M marg ; om. M.

781. לא שנו אלא S=cet; מחלוקת 𝔖.

782. לא שמיע לי S ; לי לא שמיעא 𝔓; + לי 𝔅.

103 a 783. הרכיבו S=cet ; הרכבתו 𝔖.

784. (כלי) הא S=M𝔖 ; כאן cet.

785. משום פלונתא דר"א = 𝔅 sive משום דקא בעי למיתני = משום פלונתא דר"א משום דקא בעי איפלוני O𝔖 vel פלונתא דר"א ר"א.

786. הרכיבו bis S=cet; הרכבתו O𝔖.

103 b 787. בשיניו אין בכלי לא חבירו אין (ו)איהו לא S ; ordo verbb. idem qui in cet ; alter in M.

788. אי דעלתה לו S ; אי דעלתה M ; ואי עלתה לו cet ; אי עלתה O𝔖.

103 b 789. ביד S=cet ; בידיה O ; om 𝔖. V. A LXXXI.

790. (ותפשוט דר') אליעזר S = cet ; אלעזר O.

791. (לר"א . . .) ביד S = cet ; M בין ביד בין בכלי (M corr=cet) ; בכלי 𝔖. V. A. l. l. M marg: ולטעמיך תקשי נמי לרבנן נשקליה ביד.

792. (כורך) עליה S=𝔖𝔅 ; עליו cet.

703. (לא הוי יתור) בגדים S=cet; om. 𝔖.

794. אי נמי S=cet ; אב"א O.

795. (חייא) דרבי S=cet ; דרב M.

104 a 796. וממלאין S=O𝔖(O om. ו cop.); וממלא cet.

797. (עבודה היא) דלאו S=O𝔖 ; דלא cet.

798. לא בסל ולא בקופה S=cet; om. M.

799. (שיר) בקול S = O ; קולו M𝔖 ; קול cet.

800. [ד] זמזומי S = cet ; דמן מזומה M.

801. יספוק S ; יספק codd.

104 b 802. עליה דברים S=cet; mut. ord. 𝔓𝔅₁.

803. מן ההיכל ומן האולם S=𝔓𝔅₁𝔅 M marg ; ומן אולם om. M. ; מהיכל האולם 𝔖 ; מהיכל ומאולם ומבין אולם.

105 a 804. [רב כהנא] מסייע כהני S=cet ; כהן "מסייע" דכהני הוא M.

895. (אבילת) אישתרי ב S=cet; חזי ל O ; (?) חזי ב 𝔖.

Hae sunt lectiones Raschianae ex lemmatis repetitae discrepantes a codicibus sive omnibus sive nonnullis. Atque haud esse alienum videtur inquirere, quibus codicibus vel editionibus impressis cum codice Raschiano maxima, quibus minima intercedat familiaritas atque similitudo. Consentaneum videtur hanc sequi rationem: sunt nonnulla exempla, quae posse lectiones, posse autem interpretationes verborum esse textus suis locis indicavimus: tres interpretamenta esse pro certo habemus: quas duas 𝔖 exhibet, tertiam O (237. 291.—90.); itaque persuasum mihi est inter S et 𝔖 maiorem esse similitudinem quam inter S et O atque maiorem inter S interque 𝔖O quam inter S et cet:

S—𝔖—O—cet.

In ceteris non tam certus sum, utrum lectio exstet an paraphrasis. Eis tamen codicibus, qui in his quoque ab S discrepant, maior est dissimilitudo cum S quam eis, qui soli eandem atque S lectionem certe exhibent, si non interpretamentum Raschianum lectionis loco textu receperunt. Atque si $𝔅_1$ omnino, 𝔅 in praesens neglexerimus, solus 𝔖 invenietur = S novem exemplis (9. 131. 205. 268. 358. 449. 576. 650. 775.), solus O six (78. 240. 483. 528. 597. 676.), solus M tribus (286. 531. 578.); solus 𝔓 uno (570.) = S, duobus (15. 312.) con S, vel, si 𝔓𝔅 pro uno 𝔓 habendi sunt, quinque (112. 139. 316. 570. 600.) = S, quinque (15. 107. 317. 212. 490.) con S :

S-𝔖—O—M—𝔓.[1]

Rem ita se habere vel ex hac computatione potest cognosci. Ceteras enim lectiones videmus nonnumquam cum omnibus codd. praeter unum aut consentire aut discrepare.

S con	𝔖	un. exemplis	61;	=𝔖	un.	23;	61:23.
〃 〃	O	〃	〃	48;	=O	〃	7;	48: 7.
〃 〃	M	〃	〃	165;	=M	〃	20;	165:20.
〃 〃	𝔓	〃	〃	50;	=𝔓	〃	5;	50: 5.

Habes igitur, sicut supra :

S—𝔖—O—M-𝔓.

Non enumeravi ea lemmata, quae cum codd. consentiunt.

Sequitur, ut eas lectiones (ex lemmatis scilicet repetitas) enumeremus, quae in variis commentarii libris variae sunt : singulis enumeratis omnium de natura atque indole facilius poterimus iudicare. Quas ita distribuemus, ut, quae libris (𝔟, m, 𝔭, 𝔰) inter sese intercedat familiaritas, cognoscatur :

a) 𝔟, m, 𝔭, 𝔰.

806. 2 a מילי 𝔟 מילהה m מילתא 𝔭 מילהא 𝔰. Potest מילתא error esse typothetae vel scribae pro מילהה vel מילהא, ita ut habeamus m𝔭𝔰 con 𝔟. 𝔟 = מיליה M𝔓𝔅 ; m=M corr=(?) מילה O𝔖.

807. 12 a לאובלין 𝔟=MO𝔓𝔅 לאיבלן m לאבלין 𝔭 לאבלן 𝔰=𝔖.

808. 26 a אדרכלין (sive ־ים) 𝔟𝔭 = 𝔓$𝔅_1$𝔅 ; ארדיכלין m cf. (ד)ארדכלי MO ; ארדיבלי 𝔰=𝔖 (praep. ד).

809. 58 a בר רבי 𝔭(=Misch. Neap);

[1] 𝔅 sol. = S bis (394. 685.). Sed 𝔅 est editio non ex uno cod. impressa, sed ex pluribus libris et manu scriptis et impressis transcripta.

ב״ר 𝔟=O (Misch. Pes); בי רבי 𝔪 (=Palaest); בר 𝔰=cet.

810. 64 b מבנאי שמי כן סמ״י: 𝔭=𝔓O; מבנאי שמני כן סמ״י: 𝔟=𝔅M; מגביי שמני: מבנאי שמי: (𝔖 מבניי [?] שמני) 𝔰 מגבי סמ״י: 𝔪. 𝔭 videtur=𝔪=𝔓O; 𝔰 (l. מבניי=מבגיי q. l. e. מבגיי)=𝔟=M𝔖𝔅.

b) 𝔟𝔪, 𝔭𝔰.

811. 20 b הדר 𝔭𝔰; והדר 𝔟𝔪. V. B יז.

812. 37 a בשהתנו 𝔭𝔰=𝔖𝔅; כשהתנו 𝔟𝔪=cet.

813. 72 a גדל 𝔭𝔰=M𝔖; גידל 𝔟𝔪=cet.

814. 90 b כשתמצא 𝔭𝔰=O; כשתימצי 𝔟𝔪=cet.

815. 94 a (פתחא הוא) נמי 𝔰 (נימא 𝔭; l. נמי)=M𝔓; נמי נימא 𝔪 (mut. ord. 𝔟)=M corr 𝔖; נמי אמרינן O𝔅.

c) 𝔟𝔪, 𝔭, 𝔰.

816. 2 a הבית הפתוח (לאולם) 𝔟𝔪=O𝔅.
בית " 𝔭 =M.
הבית פתוח 𝔰 =𝔓𝔅$_1$𝔖.

817. 18 a דיופרא 𝔭; דו פירות 𝔰=𝔖; דיו פירות 𝔟𝔪=cet.

818. 26 a כאיסרטיא 𝔭; כאסטריא 𝔰=𝔖; כאיסטרטיא 𝔟𝔪=cet. V. 940.

819. 40 b ליתיביה 𝔭; ליהביה 𝔰=𝔖; ליתביה 𝔟𝔪=cet.

820. 63 a עגלה תולתא 𝔭; ע(י)גלא תילתא 𝔟𝔪=cet; עגלה תליתאה 𝔰=𝔖.

821. 66 b משמיה דשמואל) 𝔭; ואנא (אמינא אנא 𝔟𝔪=𝔓𝔅$_1$𝔅; ומי 𝔰=MO𝔖. Rabb.: [v. B קכט] פי׳ רש״י [𝔰] אבל לפ״ז על זה נר׳ מ ע ט כמיותר. Non מעט, sed מכל וכל!

822. 77 a למעט 𝔭; למעטן 𝔰=𝔖; למעטו 𝔟𝔪=cet.

823. 84 b דקיימו בנו 𝔭; דקיימי(ן) בנו 𝔟𝔪=MO (O ins. (תרוייהו; דקיימן בתוך 𝔰; דקיימין בתוך 𝔓𝔅$_1$𝔖𝔅.

824. 100 a נותנו 𝔭; ינתן 𝔰; ינתנו 𝔟𝔪 =codd.

d) 𝔟, 𝔪, 𝔭𝔰.

825. 53 a גמור 𝔭𝔰; גמרי 𝔟 = 𝔓𝔅; גמר 𝔪.

e) 𝔟𝔭, 𝔪𝔰.

826. 3 a אלמא 𝔭𝔟=𝔓𝔅; אלמה 𝔪𝔰 =MO𝔖.

827. 4 a גבולו על שפתו 𝔭𝔟; גבולה אל שפתה 𝔪𝔟=𝔓𝔅.

828. ib. b (שאינו מקפיד) עליו 𝔭𝔟; omitt. 𝔪𝔰=𝔓𝔅.

829. 7 b דורא דרעוותא 𝔭𝔟; דוראי דר׳ 𝔪𝔰. דורא דרעותא codd. V. D י.

830. 8 a אמר שמא 𝔭𝔟; inserr. חיישינן 𝔪𝔰=cet.

831. 10 b (בזוטרת)י 𝔭𝔟; א 𝔪𝔰 = codd.

832. 15 b (כל פרצה שהוא) כעשר 𝔭𝔟 =𝔅; בעשר 𝔪𝔰=O𝔓𝔖; עשר M.

833. 20 b (ודרא) ליה 𝔭𝔟 = codd.; omitt. 𝔪𝔰=O𝔖 sec.

834. 24 b (ליעביד) ליה (צורת הפתח) 𝔭𝔟=codd.; omitt. 𝔪𝔰.

835. 26 a ערסיית׳ 𝔭𝔟; ערסייתא=cet; ערסא ערסא M. V. 488.

836. ib. b בטילנא 𝔭𝔟; מבטילנא 𝔪𝔰 (𝔭𝔟 sec)=codd.

837. 30 a לזקן ולחולה 𝔭𝔟 = O𝔖; לחולה ולזקן 𝔪𝔰=M𝔓𝔅$_1$𝔅.

838. 31 a אחוריה 𝔭𝔟=𝔓𝔅$_1$𝔅; אחודיה 𝔪𝔰=𝔖 אחודה MO.

839. 31 a (דאמר) רבא (מצות) 𝔭𝔟=cet; רבה 𝔪𝔰=M (h. l., non in ראש השנה 28 a neque in נדרים 16 b).

840. 33 b (רב בר . . .) מתיב 𝔭𝔟; omitt. 𝔪𝔰. איתיביה codd.

841. 34 b של לב(י)נים 𝔭𝔟 = 𝔓𝔅$_1$𝔅; praemitt. של בנין 𝔪𝔰=𝔖, בנין O. Omittit omnia M (err.).

842. 39 a (ע״ה הוא) אמרי׳ 𝔭𝔟 = אמרינן 𝔓𝔅$_1$𝔅; אמרי [?] אינשי 𝔪𝔰 = MO𝔖.

843. ib. (אם) מחר 𝔭𝔟 = M; למחר 𝔪𝔰=cet.

844. ib. b לזלזולי 𝔭𝔟; ליזלזלו 𝔪𝔰 = MO𝔖; לזלזלו 𝔓𝔅.

845. 43 b (וקא נדר) ביום טוב 𝔭𝔟; וביום טוב 𝔓𝔅$_1$𝔅; או ביום טוב 𝔖; וקאי ביום טוב MO.

646. 44 a יכנס 𝔭𝔟=cet; ויכנס 𝔪𝔰=𝔖.

847. ib. b המעשה 𝔭𝔟; מעשה 𝔪𝔰 = codd.

848. 47 a (בתולות) אחת 𝔭𝔟; אחד 𝔪𝔰=cet.

849. ib. b לצידן 𝔭𝔟=O(𝔖 ?); לציידן 𝔪𝔰=M𝔓𝔅.

850. 52 a (לילך) בעיר 𝔭𝔟=O𝔓𝔅$_1$𝔅; לעיר 𝔪𝔰=M𝔖.

851. ib (שמערבין) בה 𝔭𝔟 = MO; לו 𝔪𝔰; לזה 𝔓; לא (sic) 𝔅; לה 𝔖; בה

852. 53 b כתר ms=O𝔖 ; בתר pb= cet.

853. 54 a כהלולא pb כהילולא ms = cet ; כבי הלולא 𝔖 ; לבי הלולא M.

854. ib. (בריה דר"י) רבא pb=cet ; רבה ms=O𝔖 (Rabb.: v. נדרים 55 a).

855. ib. b (ממשה) וליעיילו כולן ולילפו ילקוט כ"י): ms = וליעיילו כולהו ולילפו pb M וליעיילו זקנים ולילפו (וליעיילו כולהו ולילף ולילפו (possumus legere כולן, vix כולסו). כולהו O𝔅 + כהדדי 𝔖 ; ולינמרו כולהו 𝔓.

856. 55 b והכנסת pb ; omitt. ms ובית הכנסת codd.

857. 59 a (של יחיד) שנעשית pb ; ונעשית ms=codd.

858. 62 b והתנן pb=M ; והא אנן תנן ms=codd.

859. 64 b (אלא) לשון pb ; שלשון ms =cet ; ולשון (om. אלא) M.

860. 68 a שבת pb=M ; את השבת ms= cet.

861. 71 b רבי יוחנן pb ; add. בן נורי ms=codd.

862. 72 a הלכתא pb ; הלכה ms = cet.

863. 77 a (דאית) ליה pb ; להו ms= codd.

864. ib. b עלין ms=𝔖 ; עלין pb = cet.—ms=S auctore פי' תלמיד הריטב"א: אם היו מקצת ע ל י ו מגולין כ ך ג י' ר ש " י ... ויש מי שגורס ע ל י ן ומפרש עליון ; pb ר ש " י auctore ריטב"א ad שבת 50 b: ג ר י ס ה ע ל י ן והגאונים גורסים ע ל י ו והם מפרשים מה שהוא על הלפת היינו החלק העב שעליו !

865. 78 b (לאשרה) עשאה ms=𝔖 ; עשאו pb=cet.

866. 80 a נצרופי pb ; נצראפי ms ; נ(י)צרפי codd.

867. ib. b אלא שלא לשכח תורת עירובי אלא שלא ישכח את ; pb הגירות מהתינוקות אלא כדי שלא לשכח את התינוקות M התינוקות ms = 𝔓𝔅$_1$𝔅 (𝔖 : תשתכח תורת עירוב מהתינוקות אלא שלא ישכח תורת עירוב את לתינוקות). התינוקות O puto duas exhibere lectiones in unam confusas. Ex ms plane apparet S non legisse שלא לשכח תורת עירוב ; ex pb nihil certi cognoscere possumus.

868. 81 a פת pb=O; ככר ms=cet.

869. ib. עריבתה כעריבת pb=𝔓𝔅$_1$𝔅; עריכתה כעריכת ms=MO𝔖.

870. 83 a טפי הוו להו pb=𝔅 ; טפו O טפיא להו ; M𝔖 טפי הויא ms. להו טפי (=𝔖 infra) ; הוי ליה טפי 𝔓.

871. 87 a אובל ms=𝔖 (infra אוכל); אבל pb=cet.

872. 94 a מחיצה ms=codd; מחיצות pb.

873. 96 a וה(א)דתנן pb=M𝔓; ואלא ה(א)דתנן ms=cet.

874. ib. b טויאתיה pb (טוינהו rec) ; omitt. ms.

875. 98 b וקיתוניות pb=וכיתוניות M; וצלוחיות ;O𝔓𝔅$_1$𝔅 קית' וצ' =ms וצלוחיות + 𝔖.

876. 101 a מהדקין pb=M ; מחדקין ms=שמחדקין cet (𝔅 ?).

877. ib. b מבפנים ms = codd. ; בפנים pb.

878. 103 a [אי b] . . . אליבא דמאן pb אליבא דר"א ק א מ ר כלומר (=correct. Luriae). אליבא דמאן אליבא דר"א כלומר ms. אליבא דמאן אי אליבא דר"א cet ; inser. inter דמאן et אי 𝔅 סבירא ליה. O: ורבי יהודה אליבא דר"א אפי'.

879. ib. יבלת pb=codd.; יבולת ms (=Misch Neap).

880. 104 a מיארק pb=𝔓𝔅$_1$𝔅; מי ארג ms=O𝔖 ; מי ארין vel אריך M.

881. ib. b בור pb=O𝔅 ; בייר ms= 𝔓𝔅$_1$𝔖 ; ביר M.

882. 105 a (לפנימה) ms=𝔓𝔅; omitt. pb.

f) bp, m, s.

883. 12 a אחלאי pb. אחלי m=MO 𝔓𝔅 ; אהלי s=𝔖. V. 934.

884. 25 b אבוורנקי pb ; אבוורנקא 𝔓𝔅$_1$𝔅. אבורנקא s=𝔖. אבוורנקא m=MO.

885. 28 a חידקוקי m ; בהנקוקי s ; בהינדקוקי 𝔖 ; בהנדקוקי pb=cet.

886. 29 b בוני pb = O𝔓𝔅$_1$𝔅 ; כוני m=M ; כווני s=𝔖.

887. ib. דרעייתא pb ; דרעיתא s = 𝔓𝔖𝔅 ; דתורא m (in marg.: דרעייא ; MO: דריעיא).

888. 30 b מיתשיל עליה pb ; מתשיל דמיתשיל s=𝔖 ; מיתשל עליוה s=M ; עלה עילויה cet.

889. 40 b בעינן כום m = מ"מ בעינן מ"מ כום בענן ; s מ"מ בעיא כום codd. ; כום pb.

890. 43 a אמיש pb=M𝔓𝔅$_1$𝔅 ; לרמש s=O𝔖 ; רמיש m.

891. 52 a בצינתא 𝔭𝔟=𝔓𝔅 בכווייתא. (בצייתא corr) 𝔪 בבצייתא 𝔖. בי זלהא 𝔰; בניזיתא vel בני זיתא O. בזיתא M.

892. 53 b (חלבא) תא ואוכל(י)ך 𝔭𝔟; תאי ואבילך 𝔪. 𝔭𝔟 = MO. תאי ואוכליך 𝔰; תא אוכלך 𝔓𝔅; תאי דאוכליך 𝔖.

893. 56 a דנרש ביברי 𝔰 = דבי בירי = בי ברי ונרש 𝔪 = דבי בירי ונרש O. נרש 𝔖. בי בירי ובי נרש 𝔭𝔟= דבי בירי ודבי נרש 𝔓𝔅₁𝔅. דבי בארי דנרש M.

894. 59 a דנתזואי 𝔭𝔟=𝔓𝔅₁𝔅; דבתי דנשואר 𝔪. דנאתידוור M; דבי זור 𝔰=𝔖; אזור O.

895. 61 b ישבה 𝔭𝔟; ישיבה 𝔪=𝔓; ישובה 𝔰=M𝔖𝔅.

896. ib. נוו 𝔭𝔟 = Q𝔓𝔅; גוזו 𝔰=𝔖; נזו 𝔪. נזייה M.

897. 63 a איענש 𝔓 ואיענש 𝔭𝔟; איענש 𝔅. איעניש 𝔪=𝔓. דאיעניש 𝔰 = אשכחן דאיעניש M𝔖.

898. 65 b (מהו) פנימי במקומו 𝔭𝔟 = M𝔓𝔅₁𝔅; במקומה 𝔪=O𝔖; פנימית במקומה 𝔰.

899. 97 a אבוה דשמואל 𝔭𝔟=M+בר רב O𝔓𝔅₁𝔅; אבוה דרב שמואל 𝔪; רב יצחק בר רבי יצחק + 𝔰= שמואל 𝔖.

900. 98 a נמי נ(י)גור 𝔭𝔟 = M𝔓𝔅₁𝔅 (ננזור; 𝔅) נגזר 𝔪=O𝔖; om. 𝔰.

901. ib. b רב כו' 𝔭𝔟; חיננא 𝔰; חנניה MO; רב חיננא 𝔪=cet.

g) 𝔟, 𝔭, 𝔪𝔰.

902. 2 b פתחי 𝔪𝔰+דמלכי 𝔭. פיתחא. (דמלכ'𝔓)MO𝔅 מפ(י)תחא דמלכין=𝔟 דמלכין מפתחן של מלכים 𝔖.

903. 17 a. שניטלה קורתו או לחיו 𝔭. שנ(י)טלו קורתו או לחייו 𝔟 = MO𝔓𝔅. שניטלו קורותיו או לחייו 𝔰 = 𝔖. Tos. h. l.: קורותיו או לחייו [𝔭 לחיו] בפרש״י נכתב ידו נמצא כתוב קורתו או לחיו = 𝔭. V. A LXXVIII et LXIII.

904. 20 b לדוולי 𝔭; לדלי 𝔟; לדוליה 𝔪𝔰. לדוולא codd.

905. 22 b (עמודי) כי 𝔭 = 𝔓; בי 𝔟=O𝔅; ביני 𝔪𝔰=M𝔖.

906. 29 a (מריה) לר' 𝔭; לרבי 𝔟; לרב 𝔪𝔰=codd.

907. 40 a (מחוץ לתחום) קאתא 𝔭; אתא 𝔪𝔰 = MO; הוא דאתא 𝔟; קא אתא cet.

908. 50 a רבה 𝔟=O(?); רבא 𝔪𝔰= cet; רב' 𝔭.

909. 53 a (בקירא) כאצבע 𝔭; כי 𝔟 כאצבעתא; אצבעת' 𝔪𝔰=𝔓𝔅.

910. 73 a ניתר 𝔭; מותר 𝔪𝔰=𝔖 + בלחי וקורה 𝔟=cet.

911. ib. b דאפקה ועיילה 𝔪𝔰 = 𝔅 דאפקיה ועייליה (pro l. דאקפה (דאפקה; 𝔟=cet; דאפקי ועיילי (nescio an legendum sit (י', י') 𝔭.

912. 96 b שרנהו 𝔭 = שרינהו M𝔅₁; שדנהו 𝔪𝔰 = שדינהו O𝔖; שזורינהו 𝔟 = 𝔅; צבעינהו שדינהו 𝔓.

h) 𝔟𝔰, 𝔪𝔭.

913. 22 b (דצור) סולמי 𝔪𝔭; סולמא 𝔰𝔟=codd.

914. 25 a (עמוד) בו (בנה) 𝔰𝔟 = MO𝔖𝔅; בה 𝔪𝔭=𝔓𝔅₁.

915. 28 a [ב]חזין 𝔪𝔭 = MO𝔓; [ב]חזיו 𝔰𝔟=𝔅₁𝔖𝔅.

916. ib. b קליא 𝔪𝔭 = 𝔓𝔅₁; קיליא 𝔰𝔟=O𝔖𝔅. קוליא M.

917. 35 a (שקיל ליה) דאי בעי 𝔪𝔭 = M + מצי 𝔰𝔟=O𝔖𝔅; דמצי 𝔓.

918. 48 b משתמשות, משתמשת 𝔪𝔭 = codd.; משתמ' 𝔰𝔟 tos!

919. 49 b אינו 𝔪𝔭=𝔖; אם אינו O. שאינו 𝔰𝔟=cet.

920. 51 a היא... היא 𝔪𝔭; זו היא... זו היא 𝔰𝔟=codd.

921. 54 b מועד 𝔪𝔭; מועדים 𝔰𝔟 = 𝔓𝔅.

922. 68 b כחוכא 𝔪𝔭; כי חוכא 𝔰𝔟 = 𝔅; מחוכא 𝔓.

923. 87 b פסל פסולת 𝔪𝔭 = codd.; omitt. 𝔰𝔟; פסולת rec.

924. 103 b אדרבא 𝔪𝔭=O𝔖; דרבא cet; אדרבה 𝔰𝔟 (infra=𝔪𝔭).

i) 𝔟𝔰, 𝔪, 𝔭.

925. 23 a ביתו: לחצר 𝔰𝔟 = codd.; לחצר ביתו: 𝔭 (error videtur esse); לחצר: מביתו 𝔪.

k) 𝔟, 𝔰, 𝔪𝔭.

926. 8 a בודיא 𝔪𝔭=𝔓𝔅; בודאי 𝔟; סדיא 𝔰=𝔖. בוריא MO.

927. 11 b. (ואין ברגליה ג') לא כלום 𝔪𝔭; דלא 𝔟; ולא 𝔰 = 𝔖. Omitt. omnino O𝔓𝔅.

928. 82 b נהרפפיתא 𝔪𝔭 = 𝔓; נהרפפיאתא=𝔟 נהרפפיאתא 𝔅 נהר פפיאתא; פפתיתאה 𝔰 𝔖. נהר פותיא O. נהר פפייתא M

l) *𝔟𝔪𝔭, 𝔰.

929. 3 b עצובות 𝔰=𝔖; עצ(י)בות=cet.

930. 7 a כגון מחלוקת*=M𝔅; ȣ כעין = cet.

931. ib. b כאן כשעירבו כאן שלא כא קודם שעירבו וכאן = codd. ; *(עירבו) לאחר ש ȣ.

932. 8 b והנך כולהו ȣ = O𝔓𝔖𝔅 ; ואידך M; וסאֹהריס קטניס*.

933 11 a בשבת לא* = cet; + הוי פתחא הוא=ȣ פתחא 𝔖.

934. 13 a אהילאי ȣ=𝔖 ; אחלי* cet. V. 883.

935. ib. (לחדד) בו תלמידיו ȣ = M ; בה התלמידים O𝔓𝔅 ins. את התלמידים*; את 𝔖.

936. ib. קנקנתום ȣ=𝔖 ; קנקנתום* cet.

937. 15 a ושיבלים ȣ=𝔖 ; ושיבולות* cet.

938. ib. בדקא ȣ = 𝔖; ברקא* cet (O add. הלילה).

939. 16 a (מאי מלואו (נכנס) מלואו ȣ=𝔓 ; מלוא M𝔅 ; כמלא 𝔖 ($\mathfrak{B}_1$?); * om. O.

940. 17 a באסטריא ȣ = 𝔖 ; בסרטיא 𝔓𝔅; *בא(י)סרטיא. V. 818.

941 ib. (הא) לא ; ȣ ולא מבעיא כ״ס מיבעיא O𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔖 (𝔅) ; *כל שכן.

942 ib. (לאזהרת (בית דין pr ȣ=𝔓𝔖; add. *מיתת MO$\mathfrak{B}_1$𝔅.

943. 18 a מיצרי . . . מיוצרי ȣ = M ; *mut. ord. cet.

944. 20 a בדהדרן ; ȣ דהדרן* codd.

945. 21 a וכי פשטת לה ; ȣ כי פשטת לה וכ״פ להי (MO($\mathfrak{B}_1$ וכי פשטת ליה ; 𝔖𝔅 לה 𝔓 ; *כי פשטת.

946. 24 a לבי רב הונא בר יהודה ȣ = לבי* ; O𝔅 לבי ר״ה בריה דרב יהושע ; 𝔓𝔖 רב יהודה בר הונא ; רב הונא M.

947. ib. בו (פורץ) ȣ=codd. ; *לו.

948. 25 a אי ב $\mathfrak{B}_1$𝔓 אי ל(ניכסי הגר)* O ; אי לימא ב (אי נימא) M𝔖𝔅=ȣ.

949. ib. b אנונדי גוואי ȣ = 𝔖 ; אגודא גוויאתא 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 ; אגודי גוואי* M. אמחיצות גוויאתא O.

950. ib. ממולייאתא=ȣ ממלייתא 𝔖; מולייאתא=מולייתא* 𝔓𝔅.

951. 28 b בדניסני ȣ=𝔖 (פי׳ תלמיד גי׳ ר״ש״י ור״ת ז״ל בדניסאני :הריטב״א ופירשו אותן שנגמרין ונלקטין בניסן . . . ויש גורסין בדנסחני ומפרשין e. q. s.) ; בדנ(י)סחני* cet.

952. ib. דטובינא ȣ = O ; דטובניא* cet.

953. 29 a לטביעים ȣ ; לטביעין* ; 𝔓𝔅 לטביען.

954. ib. b (בין זה) *ומה O ; וכי מה ȣ=cet.

955. ib. תרין ריבעי=ȣתרין רביעי קב תרין ; 𝔓𝔅 (? ב)תרין ר(י)בעי ש(י)כרא* ; 𝔖 קב M ; תרי O.

956. ib. (כדי מזינת) כוס* ; הכוס ȣ= codd.

957. ib. כבויי* 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 ; נכבויי ȣ=O; כפויי M ; קפויי 𝔖.

958. ib. סונני ; סונייני* ȣ=סגני O. סוניתני M ; סגווייני cet.

959. 30 a (רבנן) מי פליני ȣ = M𝔖 ; פליני* cet.

960. ib. לא טעימנא לי ȣ = דלא דלא ; O𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 דלא טעים לי* ; 𝔖 טעימנא לי טעים M.

961. 31 b תרימו O + את* cet; om. ȣ.

962. ib. תרומותיכם ȣ ; om. O ; תרומת ה׳* cet.

963. 36 b [ב]פרהגבני* = 𝔅 ; נא־ MO𝔓 ; [ב]פרח גבני=ȣ בפרח גבאני 𝔖.

964. ib. (בא חכם) שכבר ȣ = 𝔖 ; וכבר M ; כבר* cet.

965. 37 b שמעינן* 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 ; add. ליה M𝔖.

966. 38 b (דמנח)* לא cet ; om. ȣ= M.

967. 41 b מפלנדרסין* 𝔓$\mathfrak{B}_1$𝔅 ; מפלנדרסין O𝔖 ; מבלדרסי׳ M ; מפרדסין ȣ.

968. ib. והרשוי ȣ = 𝔖 ; והרשות* cet.

969. 42 a (ימשך)* שמא = 𝔓$\mathfrak{B}_1$; גזרה שמא ȣ=cet.

970. 43 a חנניה ȣ=𝔖 ; חנינא* cet.

971. 44 b תחום ביתו ȣ; התחום שלו*. תחומו M ; תחום שלו O תחומו שלו cet.

972. 46 a ואסיר ȣ = 𝔖 ; ואסירי* ; om. M ; דאסירי cet.

973. ib. b (שלא לשכח)* אלא M ; add. כדי ȣ=cet.

974. 48 a מעיילי בה* ; עיילי לה ȣ. עיילי MO ; עיילי בהו 𝔓𝔅 ; עיילי ונפקי 𝔖.

975. 50 b כמדומה הוא*=MO𝔖𝔅 ; ins. ȣ ס״ס ; דומה הוא 𝔓$\mathfrak{B}_1$.

976. 51 a (הן ואלכסונן)* צריך;מי בעינן ȣ=codd.

977. ib. b עני הוא דאקילו רבנן נ״כ* עני הוא .ȣ עני הוא דאקילו נ״ס אבל ; אבל

אבל ; 𝔖 om. אבל ; M𝔅 דאקילו רבנן עילויה ואקילו ; 𝔓 עני ברגליו אין O.

978. 51 b ברומה 𝔰=ברומא 𝔖; ברומ׳ M ; *בארומא cet.

979. ib. *מארטבינא = 𝔖𝔅 ; מארטביא ; 𝔓𝔅₁ מארטיבנא 𝔰. מארטבניא O ; מארטוניא M.

980. 52 b *ממצין=𝔓𝔅₁𝔅 ; ממצעין 𝔰=MO𝔖.

981. ib. (מפני) טועה (המרדה) 𝔰=𝔖; *טועי cet.

982. 53 a *ומתנחי = M𝔓𝔅 ; ומנחי ומתיהבי סימני ; להו 𝔖 ins. 𝔰 ; סימנין O.

983. ib. b *עכוזו . . . אכוזו 𝔓𝔅 (mut. ord. O) ; עבוזו . . . אכוזו 𝔰 = 𝔖; אכודו . . . עבודו M.

984. ib. *אמר=אמר למאן (𝔓 אמר) למאן חמר למאן אמר ; M𝔓𝔅 למאן אמר למאן O ; חמר למאן עמר למאן 𝔰=𝔖.

985. ib. *תפלא 𝔓𝔅 ; טפלא 𝔰.

986. ib. *מין(ונבוך)=𝔅 ; om. M ; מן 𝔰=O𝔖 ; מינאי cet.

987. ib. שרו M ; שדו לך O ; *שדרו לך cet ; שדרוך 𝔰.

988. 54 a אימתי שמחה לאיש בזמן שיש לו מענה ד״א אימתי שמח בזמן שיודע הלכות הקב בחג 𝔰=𝔖 ; pro ד״א 𝔅 ; ל״א 𝔓 unam partem alteram, superiorem M solam exhibent ; *omitt. hanc sectionem.

989. ib. *אותו (דשין) ; אותה 𝔰=M; בה cet.

990. 55 a נעשו כב׳ עיירות: 𝔰 = S (post verb. ושליש) ; *ונעשו ג׳ עיירות אחת = omitt. cet.

991. ib. b לצדרין 𝔰 ; לצדדיהן 𝔖 ; *לצידיהן cet.

992. 56 b מינייהו (דל רביע) מיניה ; 𝔰=codd.

993. 57 a אבל רבועי ודאי מי רבענא 𝔰=codd. (M om. ודאי ; 𝔓 [cet] מרבענא ; 𝔅 (קמירבענ׳) ; *אבל רבועי ודאי לא מרבענא.

994. 58 a *שמתמעט ; שהוא ממעט M ; שממעט 𝔰=cet.

995. ib. נסרים 𝔰=𝔖 ; *נצרים M𝔅 ; O𝔓𝔅₁ sec ; נצר O𝔓𝔅₁ pr.

996. 60 b רבה 𝔰=𝔖 ; *רבא cet.

997. 61 b *דאבי גובר M𝔅 ; דבי גובר 𝔰=O𝔖 ; דבי אגובר 𝔓𝔅₁.

998. ib. יצא (עד שלא) יוציא=cet ; יצא 𝔰=M𝔖 ; monendum est in m𝔭 sequi interpretandi causa כליו, in b סוף כליו, in 𝔰 סוף וכליו.

999. 65 a כמה נינם כמה אינן אותן יומים e. q. s. 𝔰 ; *יומי דאריכי יומים סוף e. q. s. Putat Rabb. 𝔰=M : כמה נינום בהנך יומי דאריכי וקטיני ; neque cognovit in 𝔰 quoque in extrema sectione verba exstare ונינם טובא. Equidem potius 𝔰 existimaverim=𝔖 : כמה נינם בהנך... ונינם טובא ; quae tamen lectio videtur mihi ex duabus composita : unam iam commemoravimus (M ; O : נינום בתוך יומי דאריכי וקטיני), altera est השת׳ אתו יומי דאריכי וקטיני ונינום טובא cet (* ut videtur).

1000. 65 b מותרת (אמר להן) 𝔰=O𝔖; *מותר cet.

1001. ib. מירתת 𝔰 = 𝔖 ; *דמירתת cet.

1002. 67 a (ו)רב (המנונא) 𝔰 tos=O ; *והמנונא cet. V. Tos 63 a s. v. ורב.

1003. 68 b *אבל מאי דבטיל מיהא איסתלק לגמרי 𝔓𝔅 ; inserr. inter אבל et מאי 𝔰=𝔖 : הכא. Pro מאי O: מי M .אלא היכא :M אבל מאי Pro .היכא 𝔖 מסתלק ליה O [איסתלק .מי הא pro לא מסלק ליה M.

1004. 73 a דכמי שנבו את עירובן דמי דכי גבו 𝔓𝔅 דמו .כנבו את עירובן דמי* ; 𝔰=𝔖 דמי MO.

1005. ib. ו(עירבו) בחצירות 𝔰 = 𝔖; *omitt. cet.

1006. ib. b (לבתים)בחצירות 𝔰=O𝔖; *בחצר cet. V. 525.

1007. 74 b והוה אתי ניים ; 𝔰 ואתי ניים 𝔖 ; *ואתי ביית cet.

1008. ib. ואבוה בר איהי 𝔰 ; התם ואיבות בר איהי cet ; O אבוה בר איהי 𝔖. *איהו.

1009. 75 a לעשות (אסור) 𝔰 = 𝔖 ; *לעשות cet.

1010. ib. b *זה (לפנים) מזה 𝔓𝔅₁𝔅 ; מזו . . . זו MO𝔖.

1011. 77 b *חווקין=O𝔓𝔅₁𝔅 ; חבקין 𝔰=M𝔖.

1012. ib. *ה(איצטבא) ; omitt 𝔰 = codd.

1013. 79 a ואוקמי 𝔰 = 𝔖 ; ולאוקומי cet.

1014. 80 a להודיען 𝔰=O ; להודיעו 𝔖; *להודיע cet.

1015. ib. טורזיינא 𝔰=𝔖 ; *טורזינא cet.

1016. 80 b נתמוטט 𝔰=𝔖 ; נתמעט
מינו M ; *נתמטמט cet.

1017. 81 b אלא מדעתו 𝔰=M ; שלא
מדעתו 𝔓𝔅 ; *אלא לדעתו O𝔖.

1018. 82 a *משנתו 𝔓𝔅₁𝔖𝔅 ; om. 𝔰.

1019. 84 a *ו(למה לי למיתנא כור) (v.
interpret.: (סוקיל ודטיבלא מוקמת לה) ; om.
𝔰=M𝔖.

1020. 85 b *דעבידי כי שורה = M𝔖
(דעבידת) דקיימי כשורה. 𝔰; ins. O כי
בשורה 𝔓𝔅₁𝔅.

1021. ib. ברשויות 𝔰=M𝔖 ; *רשויות
cet.

1022. 86 a *(אוסר) הרי זה=O𝔓𝔅₁𝔅 ;
om. 𝔰=M𝔖.

1023. 93 b גידור 𝔰=M𝔖; *גידוד cet.

1024. 99 b בר"ה 𝔰=𝔖 ; *ברה"י cet.

1025. 102 a ליטרוק 𝔟=𝔖; *נטרוק cet.

1026. ib. אדרבא 𝔰 = 𝔖 ; *אדריבא
cet.

1027. ib. לגגה (סמוך) 𝔰=O𝔖 ; *לגג
cet.

1028. 104 a *מבור הגדול וכו' = O.
מבור הגולה ומבור הגדול 𝔰=cet.

1029. ib. טרק 𝔰=𝔖 ; *טרף cet.

m)* 𝔟m𝔰, 𝔭.

1030. 9 a *(על) גבי שני (כותלי) O ;
omitt. גבי cet ; om. שני 𝔭.

1031. 16 b (פחות מג') וליעביד 𝔭 ;
*ליעב(י)ד 𝔓𝔅.

1032. ib. (גיסא) ומהאי 𝔭 ; *ודהאי
codd.

1033. 20 a (דהדרן) ערבן 𝔭 ; ועירבן
𝔓𝔅 ; *וערבן cet.

1034. 21 a *(לה) וכי קלפת ; כי קלפת
O𝔓𝔅₁𝔖𝔅 ; וכי קלשת M ; (כי) קפלת 𝔭 ; (וכי)
כפלת M corr. V. B סב.

1035. ib. b (ההונה בהן) כך 𝔭 ; *כל
codd.

1036. 24 a טהור מן 𝔭 ; *טהר מן MO𝔅;
inserr. בה 𝔓𝔅₁𝔖.

1037. ib. b (דמהני) במתא 𝔭 ; *למתא
MO𝔖 ; praemitt. ליה לחי 𝔓𝔅₁𝔅.

1038. 27 b (ואי) כתיב (ישבר) 𝔭 ; *כתב
רחמנא codd.

1039. 28 a [וב]חלונלונו' 𝔭 ; ובגלוגות
M ; [וב]חלגלונו' O ; *בלגלונות cet.

1040. ib b בדגנוייתא 𝔭 ; *בדגנונייתא
codd.

1041. 34 b כבושי 𝔭 ; *כבושר codd.

1042. 40 b דמיקלעי 𝔭 ; *דאיקלע
codd.

1043. 54 b עבדתה (אנא) 𝔭 = O𝔓 ;
*עבידתה 𝔅 (V. Tos. עבודה זרה 19 a s. v.
בדידי : אנא om. M .𝔖 מטאי לידי .(אנא
הוה עובדא.

1044. 66 b (מתוך) שאוסרה (וע"ז) 𝔭 ;
שאוסרין M ; *שאוסרין cet.

1045. 70 b (כל) שמותר 𝔭 = 𝔓𝔅₁𝔅 ;
*שהותר MO𝔖.

1046. 93 a שנים (החיצונים מגופין) 𝔭 ;
*ושנים 𝔓𝔅.

1047. 94 a *אבל ה כ א M; היכא 𝔭 =
cet (neque tamen 𝔭 = S, nam verbis
דליכא חיפופי omissis היכא nulla est vis ;
possumus autem אבל הכא legere).

1048. 98 b לפני החלון 𝔭 ; *שלפני החלון
M𝔖 ; שלפני חלון cet.

1049. 100 b שרבא 𝔭 ; שראבא M ;
שדבא O ; *שרבא cet.

n) *𝔟𝔭𝔰, m.

1050. 2 a *פתח M𝔖 ; הפתח m =
O𝔓𝔅.

1051. 6 a *לדמהריא MO𝔖; לרחמריא
𝔓 ; לדמחריא m (?)=𝔅.

1052. 15 b *ר' אמי (במעדיף) codd. ;
אביי m.

1053. 22 a *קורמי 𝔓𝔅 ; קירמי M ;
קוראמי m=O𝔖.

1054. 26 a *להושיב M𝔖 ; והושיב m =
cet.

1055. 29 a אינשי דאכלי (fortasse
(אינשי דאכלי ; דאכלי אינשי m = MO𝔖; דקא
אכלי 𝔓𝔅₁𝔅.

1056. 35 b שמקדרין m=O; *שמקדרין
cet.

1057. 36 a *(הרי) זו (תרומת מעשר) ; זה
m=codd.

1058. 36 a *דיקא נמי [מתני'] 𝔓𝔅₁𝔅;
דיקא m nescio an=מתני' נמי דיקא MO𝔖.

1059. 41 a *סנאב M𝔓𝔅₁; סנאה m =
O𝔖𝔅.

1060. 55 a לעיר (דנותנין קרפף) m =
M ; *לזו וקרפף לזו cet.

1061. 58 a מקדרין m; *מקדרין codd.
V. 1060.

1062. 70 b *קורתו או לחייו 𝔅; קורתו
או לחיו m = M (opinor m = *; legendum
est קורותיו ולחייו .𝔖 קורתו ולחייו .(לחייו
𝔓𝔅₁. קורותיו או לחייו O. V. supra 903.

1063. 78 b *גזוזטראות codd.;
כצוצטראות m (כצוצרות Misch Neap Pe-
sar Palaest).

1064. 79 a רב חיננא 𝔖; רבי חנינא* cet; רב חנינא m.

1065. 85 b והדר שם אינו אוסר* M; עליו + cet=m.

1066. 86 a בין מלמטה* = cet; בין מלמעלן בין מלמטן m = (Misch Neap Pes) בין מלמעלה בין מלמטה O.

1067. 93 a (ויחיד בזה ויחיד בזה) ויחיד בזה m = 𝔅 (וכן הגיה מהרש"ל); *omitt. cet.

1068. 95 b (מה ש)הוא(יכול) m = 𝔖; *omitt. cet.

1069. 97 a רבי מחזקיה m = O; לר' חזקיה M; מחזקיה* cet.

1070. 100 a כייפי m=MO; כיפי* cet.

1071. 101 a שיפתא m; דפא O; ריפא 𝔖; שיפא* cet.

o) *m𝔭𝔰, 𝔟.

1072. 2 a והרחב* 𝔓; הרחב 𝔟=cet.

1073. 15 b [ב]ארובות 𝔟 = 𝔅$_1$𝔅; [ב]ארוכות* cet.

1074. 17 b. רקבות 𝔟 = 𝔅; דבוקות M (h. l., =cet in p. 19 a); רבקות* cet,

1075. 19 a מסכס ערלתו*... ולא מבשקר משכה ערלתו ודומה כמי. ודומה לו כמי שאינו נימול: שאינו נימול e. q. s. 𝔟. Exstant in 𝔰 ante מסכס puncta disiunctionis (:). Neque tamen existimaverim *vel 𝔰 = 𝔖: דלא מבשקר ליה דמשכה ערלתיה; nam pro ד in 𝔖 ו in * videmus. O𝔓(𝔅) דמשכה ערלתו (ערלתיה) ולא מבשקר ליה. M. דמשכה ערלתיה "ולא מבשכר ליה".

1076. ib. (עסקי) ח(י)נם* MO𝔓𝔖; ה(י)נם 𝔟=𝔅.

1077, 20 a (א"ל) אסורות* O𝔖 אסורין 𝔟; אסור M𝔓𝔅.

1078. 25 a (בעי) רבא = 𝔓: רבא בר בר חנן vel M: רבא בר חנין; רבה 𝔟 = (בר רב) רבה (ענן 𝔅. 𝔖. רב חנן בר רבא.

1079. 25 b ארזלא* O; ארזילא 𝔟; אורזילא cet.

1080. 28 b אוזלתא* M; אוזילתא 𝔟= 𝔓𝔅$_1$𝔅; איזלתא 𝔖; אוזלייתא O.

1081. ib. לקרייתא* M𝔖 (O?); לקיר 𝔟=𝔓𝔅$_1$𝔅.

1082. 41 a (לי ליכנס) ומה* MO𝔖; מה 𝔟=𝔓𝔅$_1$𝔅.

1083. 51 b (שבא בדרך) אמי* O𝔖; אהא מי 𝔓𝔅$_1$𝔅; מי M; במי 𝔟.

1084. 55 a אבדימי 𝔟=𝔓𝔅$_1$𝔅; רב(י)* רב דימי MO𝔖; אבדימי

1085. ib. (מצד) זה... (מצד) זה* אחד; אחד... 𝔟=codd.

1086. 75 b מי קאסרה 𝔟 = O𝔅; מי* מי קאסר' 𝔅$_1$; קאסרא 𝔓; מי קאסר 𝔖; מאי קאסרה M.

1087. 83 a חלתן* MO𝔖; חלתא 𝔟 = 𝔓𝔅$_1$𝔅.

1088. 96 b פסולה* 𝔖; פסולו' 𝔟 = cet.

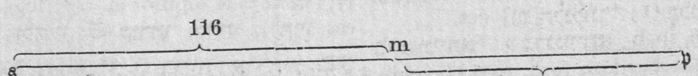
Lectiones, quas modo enumeravi, primum adhiberi possunt ad diiudicandum, quae ratio commentarii libris inter sese intercedat, tum ad elucidandum, quemnam librorum ei, quos proximos esse codicis Raschiani sive lectiones habere repetitas e commentario Raschiano supra demonstravimus, codd. Talmudis secuti sint.

Ac primum quidem computatione facta inveniemus

m=𝔭 con 𝔰 116 es

m=𝔰 con 𝔭 88 es;

itaqe figuram nanciscimur hanc :

h. e. m propior est 𝔭 quam 𝔰; 𝔭 et 𝔰 latissime differunt.

Nunc quaerendum est, uter similior sit S, ꝑ an 𝔰. Videtur ꝑ. Nam primum ꝑ (lemmata dico) nusquam ab interpretatione discrepat, 𝔰 duobus locis (v. 821. 1023.). Tum ꝑ satis multis locis a 𝔓 differt, ita ut unus ꝑ=un. 𝔓 semel (905.) inveniatur, quo tamen loco, ut ceteris in hac editione, difficile est distinguere כ vel ב a ג vel בֿ. At 𝔰, si ea modo exempla intuebimur, quibus ꝑ=m con 𝔰 ostendimus, reperietur septendecim ab 𝔖 uno discrepare, tribus et triginta cum uno 𝔖 consentire, duobus (824. 1023., v. supra) neglecta interpretatione accomodatus esse 𝔖. Neque tamen negaverim 𝔖 multis locis videri lectiones suas repetisse ex 𝔰, v. imprimis 1003. 1008. 1010. 1079. Hoc tamen dicendum est neque 𝔖 neque 𝔰 integros esse videturque homo litteratior et 𝔰 ex 𝔖 et 𝔖 ex 𝔰 correxisse ad arbitrium suum atque libidinem. Itaque

S ꝑ—m—𝔰.

S—𝔖—O—M—𝔓 iam supra multimodis hanc figuram verae proximam esse ostendimus; investigandum est neglectis 𝔖 et 𝔓, quos modo tractavimus, quem librorum commentarii O, quem M secutus sit. Atque lectionibus perlustratis videbimus unum

O=un. 𝔰 quater
O=un. m ter
O=un. ꝑ numquam;

itaque

O—𝔰—m—ꝑ.

Unum M cognoscemus

= un. 𝔰 sexies
= „ m bis
= „ ꝑ semel;

itaque rursus

M—𝔰—m—ꝑ.

Atque ut omnia quae hac lemmatum parte dixi colligam, demonstravisse mihi videor in hoc tractatu

1) ꝑ propiorem esse S quam 𝔰; m propiorem esse ꝑ quam 𝔰 (monendum est ꝑ uno loco [903.] lectionem exhibere, quae teste Tosaphista in autographo Raschiano exstabat[1]);

[1] Duobus locis (918. 1006.) invenio S a Tos. laudatum=𝔰; alio S a פי׳ ת׳ הריטב״א laudatum=𝔰 (951.); v. autem Rabb. 11 b ש, ex quo loco cognosces glossam exstare in 𝔰 quae initium capit a verbis: וכתב בחי׳ תלמיד הריטב״א! V. quoque 864.

S—þ—M—ꞩ.

2) Codices Raschiani propiores hoc ordine enumerandos esse :

S—𝔖—O—M—𝔓.

3) O et M cod. Rasch. secutos propiores esse ꞩ quam (m vel) ꞩ :

O vel M—ꞩ—m—þ

D. De locis laudatis.

Qui commentarium Isaacidis acri animo et attento intuebitur, eum persaepe inveniet verba textus sive singula, ut nomina doctorum Talmudicorum, sive enuntiata completiora non suis, sed aliis locis laudare. Quae non esse neglegenda vel ex paucis, quae infra afferam, exemplis cognosci potest.

Potest locus laudatus

a) aut lectionem explicitam confirmare, velut

א. 91 a A LXXVI. V. eand. p. s. v. לדברי: וברייתא מסייע ליה דתניא כוותיה לקיון היינו מעלין לו שמן ואלונטית מגג לגג ומגג לחצר ומחצר לחצר ומחצר *לקרפף* ומקרפף לקרפף* (*...*om. 𝔭).

b) aut lectionem implicitam, quae certe non potest erui, elucidare, ut

ב. 41 b. V. B פו. Habuit S=𝔖 או נתנוהו, v. 47 b s. v. : כד׳ אמות.

c) Lemmata locis laudatis aut confirmantur :

ג. 8 a C 32=7 b s. v. כאן שעירבו.

ד. 92 a C 702=93 b s. v. במלואה.

aut in aliis codd. confirmantur, in aliis refutantur :

ה. 66 b C 525. V. 71 b s. v. מערבין: S=m𝔰 con 𝔟𝔭=𝔖.

aut refutantur :

ו. 7 b C 829. דורא דרעותא א״ש p. 7 a s. v. 𝔟𝔭 (nam m𝔰 hunc locum omitt.) et 7 b s. v. דרב.

ז. 73 a C 567. אב p. 73 b s. v. בתים.

d) Novas lectiones repetere possumus ex his exemplis:

ח. 29 a (וכן לעירוב) רב (ואמר) p. 29 b. s. v. אלמא. נורסא בר דדי M; cet=S.

ט. 77 a צידו אחד (חריץ...) omitt. MO𝔖=S p. 83 b s. v. היינו; habent 𝔓 𝔅.𝔅.

י. 87 b הים (למעלה מן) 𝔓𝔅.𝔖𝔅=𝔖 p. 84 b s. v. שתי con המים MO (מהרש״ל).

יא. 88 a (והן יורדין לביב) אפי׳ ביב מאה אמה לא ישפוך לתוכו אבל שופך הוא על הגג (88 b s. v. הא מני et s. v. מתני׳). S=𝔖. Rabb. ad 𝔖 : ונוכחא נוהה וישרה היא אלא שלא מצאתי לה חבר. Socius est optimus Isaacides noster. Habent cet: אפי׳ גג או חצר מאה אמה [אפי׳ M=].

e) Possumus denique locorum laudatorum opera lacunas, quas habemus lemmatis modo adhibitis, scilicet non omnes, attamen multas, explere in codice Raschiano, si eum restituere volemus.

Q u a r a t i o n e commentarius Raschianus adhibendus sit ad textum Talmudicum investigandum, libellum hunc per se ipsum demonstrare opinor; neque minus q u a t e n u s. Praeter lectiones explicitas et lemmata et interpretationes auxilium possunt praebere maxime egregium; ne loci quidem laudati neglegendi sunt, sed e latebris suis in medium proferendi. Omnibus his usi primum fragmenta c o d i c i s R a s c h i a n i (quorum exemplum infra dabitur), eius dico codicis, quo Isaacides noster usus est, nanciscibimur itaque codicem habebimus multo antiquiorem quam quos hodie habemus; quod ut perficiamus, lemmata transcribenda (neque tamen ita, ut paraphrasis pro lemmate habeatur), ex interpretationibus et locis laudatis lectiones depromendae lacunaeque explendae, pro lectionibus explicitis repudiatae, quod quidem fieri possit, substituendae, sive, quotienscumque duas habuimus inter sese pares, utraque ponenda est. Tum lectionibus Raschianis, eis dico, quae ab Isaacide disertis verbis vel lemmate vel interpretatione laudantur, non eis quae in cod. Rasch. exstiterunt, cognitis diiudicari potest, qui codices Talmudici usque in hunc diem servati, non codicis Rasch. similiores sint, sed lectiones Raschianas propter auctoritatem receperint; quod tamen in lectionibus explicitis facilius decernere possumus quam in ceteris: nam hoc quidem tractatu ostendimus 𝔓, qui in ceteris maxime ab S discrepat, in lectionibus explicitis proxime eum secutum esse, 𝔖 autem in his maxime ab S differre, in illis proximum esse eius.

Habes exemplum subsidii secundarii in usum textus Talmudici critice investigandi conversi; vides operae pretium fuisse hanc rem aggredi: multa in medium sunt prolata, satis multa, quae obscura fuerunt, elucidata. Quare si quis ex aequalium maxime numero hoc exemplo commotus mecum viam ingredi initio huius libelli dictam animum inducet, laborem meum non irritum fuisse dicam. Mihimet autem ipse verba illa dictito:

לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל !

EXEMPLVM FRAGMENTORVM CODICIS RASCHIANI.

41 b *דאי סלקא דעת׳ אכולהו הא בעי מיני׳ רבה מרב יהודה . . . מתענה ומשלים הא בעי רבה מרב הונא ולא פשט ליה [אלא הא מקמי דשמעה הא] לבתר דשמעה הכא נמי הא מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה . . . :

הדרן עלך בכל מערבין.

מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה . . . החזירוהו כאלו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר . . . מהלך את כולה . . . מפלנדרסין והפליגה . . . הילכו את כולה . . . שרצו להחמיר . . . לנמל . . . מה אנו לירד [שם ?] . . . : נמ׳ . . . והרשות . . . לקבלינהו מאהבה . . . כשהן מספרין . . . [ו]הדרקון . . . זוודתא . . . חזר לדעת . . . מהו דתימא לצדדין קתני מי שהוציאוהו גוים [ו]חזר לדעת אין לו אלא ארבע אמות [אבל יצא לדעת והחזירוהו גוים] כאלו לא יצא קא משמע לן . . . הוצרך לנקביו מהו . . . את לא תעשה שבתורה . . . אי פיקח הוא עייל לתחומיה וכיון דעל על . . . פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו . . . לא הפסידו מקומן . . . אנוסין היו . . . אסורין [עד שיחזרו למקומן] שוגגין . . . מזיד לא תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום

42 a וחזרו בשוגג יאכלו . . . *רבי נחמיה אומר במקומן יאכלו [שלא במקומן

[גירסא] lectio implicita, ג י ר ס א explicita est. — 2 בעי] בעא ק מיניה ב. ‖ 6 נתנוהו v. פו et 3. בסהר v. 229. מפלנדרסין v. 967. ‖ 8 והרשות v. 968. ‖ 13 וחזרו v. ח et 300. ‖ 15 וחזרו v. X.

INDEX LECTIONVM.

Numeris Romanis (I) ornatae in **A** inveniuntur, arabicis (1) in C; litteris hebraicis quadratis (א) in B, rabbinicis (א) in D. — In paginis enumerandis hic consentaneum videbatur editt. recentiores sequi.

---

2 a לג 1076 1054 806 816 1.
" b 2 לה לד V 902.
3 a 3 826 4-7.
" b 8 כו 9 י 10 יא 11 929.
4 a לז 827 12(לח).
" b 13 14 828.
5 a 15 יב 16 17 18(יג).
" b 19 20.
6 a 21 1055.
7 a לט 930 22 מ.
" b מא 829(ו) 930.
8 a 23-31 830 926 32(נ).
8 b 33 932 XXVIII 34 מב.
9 a 1034 מג.
" b XXIX מד 35 36.
10 a 37 מה מו.
" b מז 38 40 831 41-43.
11 a 44-48 933.
" b מח 49 XXII 50(927) א 51 52.
12 a 807 53 883 54 55.
" b 56 יד מט 57 58.
13 a 934 59 935 936 60 61.
" b נ XXX 62 63 טו(נא).
14 a 64-68.
" b 69 70.
15 a 71-73 937 938.
" b 1077 74 1055 טז.
16 a 75-77 939 78 79.
" b XXXI 80 נב 81-83 1035 1036 84.
17 a 85-89 903.
" b 940 941 90 942 1078 91.
18 a 92 93 נג 94 95 817 96 XXXII 944.
" b 97-99 נד 100-103.
19 a 104 (נה) 1079 נו 105(נז) 1080 106.
" b 107 108.
20 a 1081 944 1037 109 נח 110-115.
" b נט 116 ס סא 117(833 904) 118 811(יז) 119 ב LXXXIII.
21 a 120 945 1038(סב) 121.
" b XXV 1039 122 סג 123.
22 a 1057 124.
" b 913 905 125(סד).
23 a 126-128 925 129-134.
" b 135 סה 136—139 סו 140.
24 a 141 142 946 143 947 144-148 1040 149-151 סז 152.
" b 153-155 834 156 1041.
25 a 157 158 סח 159 160 XXXIII 161 ד נ ג (162) 163 IX 1082 948 164 165.
" b 1083 166 LXXXII 167 סט 949 950 884.
26 a 168 808 835 169 878 170 1058 171 172.
" b 173 XXXIV 836 174-179.
27 a 180-182.
27 b 183-185 ע 1042 186 XXXV XXXVI 187.
28 a XV 188 189 1043 915 885.
" b 1044 951 952 190 191 1084 916 1085.
29 a 1059 192–195 ח XXXVII 906 196–198 953.
" b 199(עא) 954 200 955 956 201-203 886 957 887 958 204-206.
30 a XXXVIII 837 959 960 XVIII 207(יח) 208.
" b 209 210 887 211.
31 a 212 838 839 213.
" b 214 (יט) 961 962 עב 215 עג.
32 a 216-219 220(כ).
" b 221-227.
33 a LXXXV.
" b כא XXXIX 228 229 840.
34 a 230-232.
" b XL 233 1045 234 עד 235 841 236
35 a עה 237-239 917.
" b 240 241 עו עז 242 1060 עח.
36 a 243-249 1061 250-252.
" b עט 253-255 963 256 964.
37 a 257 פ 258 812.
" b 259 260 פא XLI 261 965 262 263 (כב) פב.
38 a 264-268 XVI.
" b XLII 966 269 XLIII.
39 a 270 271 842 272 273 1062 843 274.
" b 844 275-277.
40 a 278 907 פג 279.
" b 280 281 פד 282-284 889 1046 285-289 819 290-293.

41 a 294(כג) 295 1086 296-298 1063 פה.
“ b פו(ז) 299 967 968 300(ה) X.
42 a פז פח 969.
“ b LXXXII XLV 301-308 פט.
43 a 309 צ צא 310 970 צב 890 צג צד.
“ b 311 845 312-316 317(כד) 846 צה.
44 a צה 318 319(כה).
“ b 320 321 847 322 I 971 323-329.
45 a צו 330 331 צז צח.
“ b 332-339.
46 a 972 XLVI 340 צט.
46 b 341 973 ק 342 343.
47 a 344 848 345 XIX 346-350 קא.
“ b 351 849 352 354 קב.
48 a 355 XLVIII 974 356(כו) 357-361
XI 362 363.
“ b XII (ו) 364-371 918 372.
49 a 373 XLIX 374-388 L.
“ b 389 390(קג) LI 919 391.
50 a 908 392(קד) 393.
“ b 394-396 975 397 398.
51 a 399-402 LII 920 976 LIII.
“ b 977 LIV 1087 403 LV 404-407
978 408 979.
52 a 891 409 850 851 410 412.
“ b 413 LVI 414-416 980 981 417 418.
53 a 419(קה) 420 קו 421 825 422 909
982.
“ b 983 984 892 423 (קז) 985-987 424
(852) 425(קח) 426(קט) 427-431
קי.
54 a LVII 853 432 988 433 434 989
435 קיא 854 436.
“ b קיב 1047 437-439 440(855) 441 921.
55 a 1088 442 443 1089 קיג 444 445 1064.
“ b 446-449 856 450-452 991 453 454
LVIII.
56 a 893 456-459.
“ b 460 קיד 461-468 992 469 470.
57 a 471 993 472 473.
“ b 474 475 כז.
58 a 809 1065 476 998 477 999 קטו
“ b קטז 478 קיז LIX 479.
59 a 480 481 קיח 482 857 483 894.
“ b 484-486.
60 a קיט 487-490.
“ b 491 1000.
61 a 492-498.
“ b LX 499 895 1001 896 500 501 1002.
62 a II קך.
“ b 502 858 LXI 503 504 מד קכא
505 קכב.
63 a קכג 506 826 507(קכד) 508 509
897 510.
63 b כ 511.
64 a 512 קכז 513 514.
“ b 515 516 810 517 859.
65 a 518 קכח 519 1003 520 521.
“ b 522 898 1004 1005.
66 a 523.
“ b 524 1048 81(קכט) 525 526(ס)
527 528 קל.
67 a 529-531 1005 532.
“ b 533.
68 a 860 534 קלא 535-537 קלב.
“ b 922 קלג.
69 a 538-540.
“ b 541-547 קלד.
70 a 548 549 LXII.
“ b 550 1049 LXIII (551 1066) LXIV.
71 a קלה 552 553.
“ b 554 861 555 556 קלו 557-559.
72 a 559 813 862 560-562.
“ b 563 LXXXVII קלז.
73 a 564 LXV 565 1008 566 קלח
LXVI 910 567(ז) 1009.
“ b 568 1010 569(קלט) 570 571 911.
74 a 572.
“ b 573 574(כט) 1011 1012 575 576.
75 a LXVII 1013 1014 577 קמ 578 579
(ל) 580.
“ b 581 1090 582-584.
76 a 586.
“ b 587 588.
77 a קמא ט 589 822 קמב 590 863.
“ b 864 591 1015 1016 592 593.
78 a 594 קמג 595.
“ b 596 קמד 597 קמה 598 865 LXVIII
1067 599-601 קמו.
79 a קמז 602 1017 1069 603-605.
“ b 606-608:
80 a 1018 LXIX 609 1019 610.
“ b 611 867 1020 612-614.
81 a XXI 868 LXX XXI 615 869 616.
“ b 1021 617-620.
82 a 621 622(1022).
“ b 623-628 קמח 928 629.
83 a XXVI 630 1091 631 883 632-634.
“ b LXXI.
84 a 635 1023 XIII 636 637 ח.
“ b LXXXVIII 638 823 639.
85 a 640-642.
“ b 1024 1025 643 1069 644 645
LXXXIX.
86 a 646(קמט) 1026 647(קן) 1070 648-650.
“ b 651 652 LXXII 653 XX 654 655
XXIV 656 657.
87 a 658 קנא 871 659 660.

87 b 661 קנב 662-664 י 923.
88 a 665 קנג 667 668 669(לא) קנד קנה
669-671 יק.
“ b 672 LXXIII 673.
89 a LXXIV 674-676.
“ b 677-679.
90 a 680-682 LXXV 683 684.
“ b קנו 685 686 814 687.
91 a 688 689 LXXVI(ק) XC.
“ b 690-694 קנז 695-697.
92 a XXIII 698-701 702(ד) 703 704.
“ b 705.
93 a 706-710 LXXVII 711 712 1050
1071 קנח.
“ b 1027 713-716.
94 a 717 872 1051 718 LXXVIII 815.
“ b 719 720 LXXIX.
95 a 721 VI.
95 b 722 1072 723 724 XII 725.
96 a 726 727 873 728-734 735(לב).
96 b 1092 912 874.
97 a 899 736-739 1073 740.
“ b 741 קנט.
98 a 742 900 743.
“ b 744 1052 875 745 XVII 901.
99 a 746-749.
“ b 750 751 III IV(1028) III 752-
755 756(קם).
100 a 757-759 1000 760 761 824 762 763.
“ b 764 1053 765-768.
101 a 769 770 1075 LXXX 876 771.
“ b 877 772-775.
102 a 776 1029 1030 777(קסא) 778 1031.
“ b 779-782.
103 a 878 879 783-786.
“ b 787 788 LXXXI 789-794 924 795.
104 a 796 קסב 797 798 1033 799 889
800 801.
104 b 802 803 LXXXII.
105 a 882 804 805 XXVII.

V I T A.

Natus sum in oppido Merecz (in provincia Rossici imperii Vilnensi) Id. Oct. a. h. s. LVI. Primis elementis et a patre litteris hebraico-rabbinicis instructus adulescens decem et septem annorum Berolinum me contuli, ubi examine superato a. LXXXV discipulis gymnasii Leibnitiani adscriptus sum. A. LXXXVII pater mihi mortuus est Novi Eboraci, qua in urbe paulo ante consederat munereque rabbini fungebatur; itaque a. LXXXIX maturitatis testimonio ornatus et Germanorum cultu imbutus in Americam transmigrandum mihi esse constitui, ut orbatis meis adessem. Auctumno eiusdem anni civitatem academicam adeptus sum in collegio Columbiae huius urbis ibique per duos annos scholis interfui, quas habuerunt viri illustrissimi in litteris Semiticis Gottheil, in Latinis H. T. Peck, in philosophia Butler et Cattell. Proximo anno probatione rite habita ad gradum magistri in artibus provectus sum. Omnibus meis cum praeceptoribus tum Ernesto Francisco Anders Berolinensi et Felici Adler nostro, viris optime de me meritis, pio animo gratias ago debitas ac semper habebo maximas.